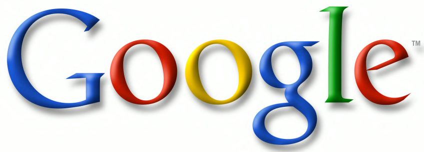

Andreas Nikolaj

INGVOR BONDESEN

I STRID OG STRÆB

FORTÆLLINGER

ANDET OPLAG

KØBENHAVN
H. HAGERUPS
FORLAG 1903

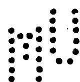
UDVALGTE
ROMANER OG FORTÆLLINGER

AF

INGVOR BONDESEN.

SJETTE BIND:

I STRID OG STRÆB

TRIERS BOGTRYKKERI (G.L.LIND & NUMA FRÆNKEL).

INDHOLD:

Indholdsfortegnelse med Sidetal findes bag i Bogen.

ET OFFER.

1332 døde Kong Christopher. Et Par Slotte var alt, hvad han raadede over af Land og Rige; Resten var pantsat til fremmede Herrer: Grev Gert plyndrede i Fyn og Jylland, Grev Johan i Østdanmark; — Sønderjylland havde Hertug Valdemar til Len. Alle Forsøg paa at bryde Aaget var frugtesløse og medførte nye Hjemsøgelser. Saa indledede den kloge Grev Gert Underhandlinger med Hertugen for at tilbytte sig Sønder- for Nørrejylland, at han kunde faa *sit* samlet; var det lykkedes, havde det været ude med Danmark; Jyderne hørte derom og rejste sig paany til en sidste fortvivlet Kamp; Gert lo ad deres afmægtige Harm, hvervede friske Tropper fra Rhinlandene, de forfærdelige Gunzhøver, og rykkede med 10,000 Mand ind i det ulykkelige Panteland. Der delte han sin Hær i tre Dele; med de 4,000 drog han selv til Randers. Mord, Rov og brændende Landsbyer viste, hvad Vej han tog.

Saa randt op den 1ste April 1340. Niels Ebbesen gik med sin lille forvovne Flok ind i Randers By og nedhuggede Tyrannen paa hans Magts Tinde. Danmarks Rige var reddet.

Lidt over Middag, Dagen før dette stod paa, standsede en brynjeklædt Rytter sin Hest uden for et lidet Hus i Udkanten af de Folby Skove. Med Tømmen over venstre Arm traadte han hen til Døren og

bankede paa. Ingen svarede. Han tog i Laasen; der var stænget inde fra.

»God Ven! Luk kun op!« sagde han med Ansigtet til Dørsprækken.

»Hvem er det?« spurgte fra Stuen en noget frygtsom Kvinderøst.

»Ja kender du mig ikke paa Mælet, Else Hansdatter?«

Et Forundringsudraab og et hastigt tilføjet: »Nu kommer jeg.«

Rytteren bandt i stor Skynding sin Hest; Stangen blev trukken fra, og Døren aabnet.

Det var en ung Svend og en ung Pige, der mødtes foran Arnen i det fattige Rum, og der var ingen ellers til Stede.

Han gav Haand og beholdt hendes lidt i sin.

»Det er sælsomt, at vi skal mødes her, Else!« Et langt, ømt Blik fulgte med Ordene.

»Hvor fandt du hid?« spurgte hun og tog Haanden til sig.

»Jeg kommer fra Tranbjærg. Af eders gamle Naboer hørte jeg, hvor ilde det var gaaet: at Holsterne havde lagt al eders Ejendom øde, og at saa Herremanden paa Nørreris havde overladt eder denne Hytte; — I er jo fostrede sammen: du og Svend, hans Søstersøn.«

»Hav Tak, Jørgen, at du vilde umage dig hid. Ja nu er vi fattige nok.«

»Det vidste jeg ikke, da jeg gav mig paa Vej, saa det er ikke eders Uheld, der giver mig Mod til at komme, enddog der var intet andet, der skilte os, Else, end det, at I fordum var for rige.«

»Det er fem Aar siden, vi sidst saas,« svarede Else og vendte sig mod Arnen for at lægge paa Ilden.

Jørgen satte sig.

»For fem Aar siden stod jeg for Styret i din Moders Gaard, og der var ingen, hun troede saa vel som Sønnen af hendes fattigste Gaardsidder. Hvorfor jeg fik Løbepas, ved du, Else. Men der jeg drog af

din Moders Gaard, svor jeg stiltiende, at om Gud vilde forunde mig Liv og Helsen, skulde jeg vide at komme igen og det som hendes Lige. Det har været svare Tider for Landet, og er det til visse endnu; men for en rask Svend, der ved, hvor han styrer hen og nytter Børen, er der noget at gøre. Og derfor kom jeg hid i Dag for at sige din Moder, at jeg her i Lommen har Fæstebrev paa den Haldum Brydegaard. Jeg haaber, Else, at du endnu er mig god.«

Han red over Bænkeenden i frembøjet Stilling og saa ned for sig, medens han øvede den Kunst at drage højre Haand ud og ind ad Brynjehandskens Split; hun sad henne paa den lave Arnekant og skrev Streger i Asken med en sveden Pind. Der var en fire Alen Rum imellem dem.

»Moder er gaaet ud i Skoven at sanke Grenebrænde. Det er saa fattig Folks Sæd, ved du.«

»Jeg tør kanske bie hos dig, Else, til hun kommer hjem. Lider hun ellers vel, din Moder?«

»Det gaar an. — Hvem er din Husbond, Jørgen?«

»Min første Husbond var Ove Hals — —.«

»Den Forræder!«

»Else!« udbrød Karlen med et Sæt og saa overrasket op.

»Staar han ikke i Holstergrevens Sold?«

»Da jeg tog Tjeneste hos ham, stod han ikke. Siden svor han til Greven som og mange andre af Landets gode Mænd. Hvad ondt var deri? Er ikke Greven vor eneste rette Herre?«

»Den kullede Greve!« Hun skød et mørkt Sideblik efter Svenden.

»Er ikke Landet pantgivet ham, og kendes det ikke for Ret over al Verden, at om én laaner Penge af anden Mand og giver Pant derfor, da tilhører Pantet denne, naar Fristen er ude, og Skyldneren ikke kan løse det?«

»Og saa er Grev Gert Jyllands rette Herre?« Elses Stemme dirrede.

»Jeg skønner ikke bedre; Kong Christopher *er* jo

død. Men det vil da næppe hue dig, kan jeg tænke, at min anden Husbond just er denne Grev Gert, enddog det ikke var for min Udyds Skyld, at jeg kom saa vidt, — saa vidt, at jeg nu tælles blandt hans Livsvende og tjener ham for Bord og Seng.«

»Tvi dig, Jørgen!« raabte Else, kastede sin Pind i Ilden og drejede sig harmfuldt mod ham. »Er det kommet dertil nu, at jydske Svende staar Vagt for Landets argeste Fjende, den Røver og Ildværksmand han er. — Jørgen! Jørgen!« og Pigen var Graaden nær. »Est du da plat forblindet?«

»Det maa jeg vel være,« svarede Karlen bleg i Aasynet og rejste sig. »Men det er da aleneste min Elskov til dig, Else, der har voldet det; thi jeg saa ingen anden Vej til at vinde dig. Og jeg har altid ment, at ærlig Troskab var Svendens første Pligt, ikke at være sin Herres Dommer. Ved saadan Tjeneste vandt jeg den Arne, jeg nu saa mindelig beder dig dele halvt med mig, og ved den er der ogsaa en Plads for din Moder.«

Else rejste sig. »Jeg vil sige dig et, Jørgen: Hver dansk Ridder eller Svend, der har staaet Grev Gert saa nær som du og ikke friet Landet for dette Vilddyr, kalder jeg en Forræder mod Danmark. Det er du. Gaa fluks herfra, Jørgen! Jeg vil aldrig være din Hustru. Aldrig.«

Med nedstrakte Arme og knyttede Hænder stod den høje Pige foran Holstergrevens Svend. Ordene faldt som Hammerslag; Læberne sitrede, de mørke Øjne truede.

Jørgen stirrede en Stund maalløs paa disse Læber, medens Elskov og krænket Stolthed kæmpede haardt om Ordet.

»Du ved ikke, hvad du siger, Else, og deri ligner du andre Kvinder, at du tager stærkt paa Veje for en ringe Aarsags Skyld. Hvad angaar det os, hvo der er Herre i Landet? eller tror du, de store bryder sig om os Smaafolk uden for den Tjenestes Skyld, vi yder dem? Det er da billigt, mener jeg, at vi gør os betalt

paa bedste Maade. — Nej, Else! Du skal ikke svare mig nu. Jeg har Ærinde til Sagebrok og rider tilbage gennem Folby om et Par Timer. Da vil jeg atter høre herned, og da vil du være anderledes sindet end i denne Stund.«

»Du vil ingen træffe til Huse,« svarede Else fast. »Hvad den kullede Greve og hans Svende her til Lands kalder deres, skal hverken Moder eller jeg have Part i.«

Uden at svare forlod han Huset. Else sank ned paa Arnekanten, dækkede for Ansigtet med sine Hænder og sad en rum Tid saaledes. Omsider hørte hun Stemmer udenfor og kendte Moderens Fodslag paa Stenbroen. Hun skyndte sig op og flygtede ind i Soverummet, et lidet Aflukke med en Seng, skilt fra Stuen ved en tynd Bræddevæg.

Først kom Moderen ind. Else hørte hende smaaskænde.

»Render Pigen nu sin Vej uden at lukke efter sig! Hun er nok ikke ræd for Pengeskrinet. Ja, ja, Sven! Sæt dig ned og lad os høre, hvordan det staar til paa Nørreris!«

»Jeg skal ikke sidde,« kom der til Svar. »Mit Ærinde er først at bringe eder denne Kurv fra min Frænke: et Brød og lidt Sulemad — og dernæst at byde dig Farvel, Fostermoder.«

»Ja Tak for Kurven. Men Farvel? Hvad skal det sige?«

»Morbroder har været i Randers. Grev Gert bød ham haarde Kaar: rømme Landet eller sværge Troskab.«

»Gud naade! Gud naade!« og Else hørte Moderen slaa Hænderne sammen i Forfærdelse. »Det Djævels Utyske han er. Skal der da aldrig vorde Ende paa hans Herredom?«

»Det skal der, vil Gud.«

»Men naar? Naar? — Nødes I virkelig til at rømme Gaard og Land for den udlændiske Varulv? Guds og alle Helgens Fordømmelse være over ham! Ved I intet andet Raad?«

»Vi rømmer ikke, Fostermoder. Vi følges ad til

Randers alle Mand — og det endnu i Nat — for at gæste hans Naade Greven. Og er det da vor Agt med det samme at gøre en brat Ende paa hans Herredom.«

»For Gud! Det er en dristig Færd. Men kære, gode Børn: I slipper aldrig levende fra Grevens Herberg.«

»Det gør intet, siger Morbroder, naar han kun ikke slipper levende fra os. Nu gør *vi* Begyndelsen; der bliver *nok* efter os, som kan fuldende. Far vel, gode Fostermoder! Hav Tak for alt, og hils Else! Lev vel! Lev vel! om vi ikke skal ses mere.«

De sidste Ord lød fra Døren i Bortgang.

»Aa Gud! Jeg evner ikke at samle alt dette eller forstaa — — men kære, gode Svend!« Den gamle fulgte efter. »Hør et godt Raad. I skal jo over Sønderbroen — —.«

Else havde lyttet aandeløst efter. Blodet var strømmet hende til Kinderne, Hænderne holdt hun løftede, knugede i brændende Bøn. »Gud almægtigste, følg dem! Frels, frels vort ulykkelige Land!« mumlede hun halvhøjt og vilde i begejstret Medfør rive Døren op og ile ind til Fosterbroderen, den raske Dreng, der ikke var mere ræd for den visse Død. Men med Tanken i Grevens Herberg var dens næste Vingeslag *Jørgen*, og Ordene »tjener ham for Bord og Seng« gennemisnede hende fra Hoved til Fod. Niels Ebbesøn og hans Mænd red frem; Hestene fyldte Grevens Gaard, Hovene klaprede, Vaabnene klirrede. Nu sprængte de Døren til Forsalen, huggede Vagten ned — —. Hvem var Vagten? Jørgen. Gik Vejen til Grevens Kammer kun over hans Lig? — — Og Landets Frelse drog sig som et blegt Billede tilbage paa Sjælens Baggrund, medens Elskov med mylrende Munde og hellige Krav fyldte Vilje og Sind. *Han* først. Hvad han end havde fejlet: al hans Gerning bar hendes Navn; han skulde ikke dø, naar et Ord af hende kunde frelse ham. Men han kom næppelig til hende igen. Saa maatte *hun* til ham; han red jo gennem Folby tilbage; der kunde hun træffe ham.

Og hvad vilde hun saa? Sige ham, at hun angrede

sine usindige Ord og gerne vilde være hans Fæstemø? at det i Nat gjaldt Grevens Liv og hans med, hvis han ikke rømte? — Og dersom han just saa ikke rømte? Da var det de andres visse Undergang, Danmarks maaske. Var det nu hende, der for at vinde sin Hjertenskær skulde forraade Land og Rige — hun, der nys stod saa sikker og domfældte ham? Aldrig, aldrig! Men se ham endnu en Gang, tage ham med sig og frelse ham, om det var muligt, maatte hun, og der var ingen Tid at spilde.

Hun slog et Klæde om Hovedet og skyndte sig af Sted. Først et Stykke Skovvej, saa tværs op over et Par udyrkede Marker og en græsgroet Vænge, saa Adelvejen. Øde og ubefærdet snoede den sig gennem Egnen, op og ned i lange, lave Bølger; til højre laa Folby med sin anselige Stenkirke, til venstre et Par nedbrændte Gaarde, de yderste i Byen til den Side. Et Kampestenshjørne stod endnu; bag det tyede hun ind og satte sig forpustet paa nogle nedstyrtede, halvforkullede Bjælker.

Halvforkullede Bjælker, Mur uden Tag, en sunken Arne med blodplettede Stene, hist og her en Stump af Bohave mærket af baade Økse og Baal: det var *om* hende; *over* hende buede Himlen sig høj og blaa med hvide, sejlende Skyer og Lærkesang. Vaaren meldte sit Komme trods de ubesaaede Marker, de øde Vange og brændte Byer. Skulde det ogsaa vaares for Danmarks Folk?

Hovslag Sydfra. Hun sprang op, og gennem et Skaar i Muren saa hun — endnu noget borte — Rytteren, paa hvem hun ventede.

I samme Nu hun blev ham vâr, sank hun atter ned, som vilde hun i Forfærdelse fjæle sig for den grevelige Svend, som maatte hun inden Afgørelsens Øjeblik tage Miner og Læber i Ed paa, at de ikke skulde forraade Hjertets usigelige Angest. Ak, hvor skælvede hun ikke for dette Øjeblik nu, for disse Miner og Læber! — Elselille, han har endnu ikke set dig. Lad ham drage sin Skæbne i Møde! Hva

ligger der paa *hans* Liv, paa *din* Lykke? — og hun dukkede sig end dybere ned, knugede Hænderne i Skødet og bad en forvirret, viljeløs Bøn om Kraft til at lade ham ride uænset forbi.

Hans Hest prustede tæt ved. Hovslagene gav syngende Genlyd mod Muren, hun laa bag. Halvt uden at vide eller ville sprang hun op og stod saa der paa den sorte Bjælke, slank og høj med hede Kinder og vaade Øjne, hængende Arme og Hænderne endnu knugede i hinanden, da han fik hende at se.

Han var snart der inde.

»Hav Hjertens Tak, at du kom,« udbrød han glædestraalende og greb begge hendes Hænder. »Du og jeg — Elselille! Det er Hovedsagen.«

»Jeg vil gerne være din Hustru,« sagde hun langsomt og vejende, »om du har mig kær, som du siger. Men den Brydegaard, Greven gav dig, skal du lade fare.«

Hun havde beholdt sit Fæste paa Bjælken, saa hendes Ansigt var lidt højere oppe end hans. Det sænkede Blik optog uudsletteligt i sit dybe, alvorsfulde Spejl hans Aasyns Billede Træk for Træk, medens hun talede til ham og derefter lyttede til Svaret.

»I denne Stund kunde jeg love dig alt,« genmælede den lykkelige Svend. »Naar kun du vil være min, har jeg al den Løn, mit Hjerte begærer, og dobbelt stor og liflig tykkes den mig nu, efter at jeg troede den tabt for stedse. Men da er jeg atter en fattig Svend, Else, og ved næppe, hvad Hjem jeg kan byde dig.«

»Bliver det end nok saa ringe, jeg vorder dog gladere dér end i den Haldum Brydegaard, — og saa, Jørgen, maa du gange af Tjeneste hos Greven.«

»Har du ikke flere Vilkaar,« skæmtede Svenden og vilde lægge sin Arm om hende. Men hun værgede af med en Haand, saa han atter lod Armen synke, og svarede:

»Flere Vilkaar har jeg ikke. Gaar du ind paa dem, da er jeg den lykkeligste Fæstemø i Landet.«

»Det giver jeg dig min Haand paa. I Morgen tager jeg Orlov, hvis det *saa* er godt.«

»Hvorfor bie til i Morgen? Løs din Hest og lad den løbe; den finder nok sin Herres Stald. Men *du* følger hjem med mig, og saa taler vi med Moder derom.«

Jørgen satte sin ene Fod op paa Bjælken og bøjede Nakken eftertænksomt. »Det, du der siger, gjorde jeg helst; men det lader sig ikke gøre.«

»Hvorfor, Jørgen?«

»Ser du, jeg er redet ud i min Husbonds Ærende, og han venter mig med Melding tilbage. Saadan løbe af Tjeneste gør ingen ærlig Svend.«

»Naar skal du være tilbage?«

»Det snareste jeg kan. Det er allerede langt hen paa Dagen, og Vejen til Randers er lang. — Men jeg mærker, det er svært at tjene to Herrer,« tilføjede han og saa lyst op.

»Du skal vel ikke staa Dørvagt i Nat?« spurgte hun i aandeløs Spænding.

»Det skal jeg, min Hjertenskær. — For sidste Gang.«

For sidste Gang! — Det jog som en iskold Klinge gennem hendes Bryst og drev Blodet fra hendes Kinder. Nødvendigheden og Umuligheden af at holde ham tilbage brød ind paa hende og lammede al hendes Tanke. Hun turde hverken tie eller tale; men tie, lade ham ride den visse Død i Møde, naar et Ord af hende — —.

Ja, hvem vil du redde? Det hele Rige eller — ham, dit Livs Lykke? Er det tænkeligt, at sligt Valg har været lagt paa en ung og svag Almuekvindes Vilje.

»Nej, Jørgen! Du bliver her. Du skal ikke for hans Skyld . . .« hun standsede med Gru den vilde Ordbølge og søgte at dække sin Hjerteangest med Skin af Had og Harm. »Du skal ikke tiere staa Vagt for den Nidding Har du glemt, at Moder og jeg maatte flygte fra alt for den Røver? Plyndrede han ikke vor Ejendom og brændte, hvad han ikke kunde føre med sig!«

»Det var i Fejdetider, kære Else! og da gaar det, som det bedst kan. Men endnu er jeg Grevens Svend —.«

»Jeg vil ikke nævnes din Fæstemø, saa længe du er hans Svend. — Saa! Følg nu mig,« bad hun elskovsfuldt og greb hans Haand. »Jeg har dog ældre og større Ret end han.«

»I Morgen, Else!« svarede han kort og lidt uvilligt, medens han som til Gengæld trykkede Haanden blidt.

»I Morgen er det for silde,« brast det ud. Hun bed sig voldsomt i Læben; Skrækken jog en Blodsky over Hals og Kind.

»For silde?« spurgte han med et Glimt af Mistro og blev undrende hendes Forvirring vâr. »Har kanske din Moder en anden Bejler til dig? Naa, men om saa var: han kommer vel ikke i Nat og fører dig bort.«

»Det skal være nu eller aldrig,« bød hun fortvivlet og knugede Bagen af de kolde Fingre mod sine bankende Tindinger.

Han saa paa hende alvorligt og prøvende. »Lad mig ikke tro ilde om dig, Else! I Dag maa jeg til Randers By, for saaledes lyder Buddet, og skal det være det sidste Døgn, jeg er i Tjeneste, vil jeg ikke handle værre i det end i alle de forrige. I Morgen er jeg uden Herre og Gaard, om du endelig saa vil. Men ét maa jeg vide: Var det et Lune kun, der drev dig hid, eller — —.«

»Jørgen, Jørgen!« udbrød hun hulkende og slog Armene om hans Hals. »Hvor kan du tro — —« og hun støttede Panden paa sin Arm og gemte Ansigtet ved hans Skulder.

Jørgen begreb meget lidt af det alt, men saa meget forstod han dog, at Else havde ham oprigtig kær. Med Liste kom han til Sæde paa Bjælken, drog hende tæt ind til sig og prøvede saa at trøste og opmuntre det bedste, han kunde. Og Else havde ikke mere at indvende eller fordre; hun sad saa tavs, saa overgivet, hele Tiden med Armen om hans Hals og en Haand i

hans, sad som i sine egne stille Tanker, og naar han standsede lidt, vendte hun langsomt sit Ansigt mod hans, rakte de hede Læber til Kys og tvang Sukket tilbage.

Jørgen fortalte om Greven, først varsomt, siden dristigere. Han var ikke saa slem, som Folk sagde, og han var en god Herre at tjene. De store Herrer var altid bedre end de smaa. Tilsidst blev Jørgen saa sikker, at han paastod, det var de egenraadige Herremænd, der var Skyld i Landets hele Ulykke, thi de vilde ligesaa lidt tjene Greven nu som Kongen fordum og hidsede Almuen til Oprør. Endelig var den Haldum Brydegaard slet ikke til at kimse ad; Jørgen maatte fortælle om dens mange Herligheder og sammenligne den med Elses Fødegaard. Det var dog taabeligt at kaste Vrag paa al Livets Velvære, fordi man fik sig en Fæstemø. Og Jørgen talede sin Brydegaards Sag vel og haabede det bedste af Elses Tavshed.

»Holder du saa endnu fast paa Vilkaaret, min allerkæreste?« spurgte han afsluttende, — »for nu tør jeg ikke bie længer.«

»Du skal have Lov til at gøre, som du helst vil,« svarede hun mildt, saa ham længe og inderligt i Aasynet og gav ham det sidste, lange Kys.

»Saadan skal det være!« raabte Svenden og sprang op. »Og nu far vel, min egen gode Pige! Til i Morgen ved denne Tid.« —

I klaprende Trav. Længer og længer bort. Else stod paa Bjælken og fulgte ham med Øjnene, indtil Bakken skjulte ham.

Det var lidt over Middag, Dagen som fulgte herpaa. Else sad paa Arnekanten med Hænderne i Skødet, bleg og træt af Udseende; Moderen syslede med Afdækningen og bragte Levningerne fra det ringe Maaltid til Side. Da lød raske Fodslag ude paa Stenbroen; Døren gik op, og Fostersønnen stod i Stuen.

»Der er han,« raabte den gamle og ilede ham i Møde. »Velkommen tilbage, kære, kære Dreng! Hvordan stod det af? Vog I ham!«

Sven nikkede. »Han ligger paa sine Gerninger.«

»Og hvordan slap I derfra!«

»Næsten uden Skramme.«

»Gud være lovet og priset? Slaa dig nu lidt til Ro, og lad os rigtig høre, hvordan I fik Bugt med det lede Utyske — Gud forlade mig! han er nu død og henfaren, som vel er.«

»Ja spørg dem, som var med, Fostermoder! for jeg fulgte dit Raad og kom ikke længer end til Broen. Men som det lader til, slap de gennem Porten ved List, og siden brugte de Sværd og Glavind efter bedste Evne paa alt, hvad der kom dem i Vejen: Dørvagt, Døre og Sparlagen med, indtil de kunde lade Trommen røre og lydeligt melde Holstergrevens Død.«

»Dørvagten,« gentog Else uvilkaarligt — tonløst, skælvende.

»Har du set Mage til Billede, som hun sidder der?« skæmtede den gamle og lo oprømt. — »Aa Gud ja?« tilføjede hun med et befriende Suk, »vi har jo gaaet her i Uro og Vaande for eder den hele Formiddag, og hvad Søvn vi i Nat fik, kan du vel skønne. Men I har fuldbragt en stor og god Gerning. Gud og alle Helgen have Tak, at I slap hele og holdne hjem igen.«

»For det sidste skal visselig du og have Part i Takken. Ikke én var kommen tilbage, havde du ikke indgivet mig den Tanke at slaa Brofjælene løse. Vi staar alle i Livsgæld til dig.«

»Aa jeg!« slog hun hen; men der kom Glans i de indsunkne Øjne, og en stolt Dirren greb Stemmen. — »Hvad jeg i denne Sag har øvet, er liden Tak værd. Medens I vover Liv og Blod for Landet, er et godt Raad det bedste, vi stakkels Kvinder evner at give.«

Else sad tavs med Haanden som Skærm knuget mod Panden og Albuen paa Knæet; nu og da faldt en tung, draabeklar Perle usét i hendes Skød. Ingen vidste, hvad hun havde ofret, og ingen fik det at vide; *hans* Minde var bedst tjent med, at ingen vidste det. — Til

den uforglemmelige Daad i Randers havde hver, som Lejlighed blev givet, efter Evne rakt sin Skærv, og Folkesangen bar med Tak Mindet om Niels Ebbesøn, Sven Trøst og dem alle — selv den fattige Kvinde, der gav Helten sin sidste »Leve« — ned til vore Dage. Men Else gav det største og bedste, en Kvinde kan give til Frelse for sit Land — Livslykke og Hjertenskær.

RIDDEREN OG ABBEDEN.

Saa megen Eventyr hand og bedrev
med lystig og listige Sinde,
som mand skal neppe i Skriffter og Brev
bedreven af Fremmede finde.

Birgitte Bille: Slegt-Register.

Ridderen var *Jens Holgersen Ulfstand* til Ljungby, Glimminge og Ørup, og Abbeden var *Niels Hendriksen* af Bækkeskov. Jens Holgersen var den lystigste og skæmtsomste Adelsmand i Nordens forenede Riger; Abbeden var den tykkeste Munk i hele Kristenheden.

En glødende varm Sommerdag — det var i Slutningen af det femtende Aarhundrede — sad Abbeden under Klosterets skyggefulde Mur og nød en liden velfortjent Hvile, da Prioren traadte ud til ham og lagde en Pakke Dokumenter i hans Skød.

»Vi har vundet vor Sag,« sagde Prioren med et stille Smil. »Her har I den ganske Dom med alle Bilag.«

Abbeden greb Papirerne og løb dem hurtig igennem.

»Jens Holgersen bliver min Tro gram i Hu, naar han modtager det Budskab,« sagde Prioren. »Hjemsøger han kun ikke vort Kloster med Ild og Sværd!«

»Han dyr sig vel,« brummede Abbeden og læste med spændt Opmærksomhed. Derpaa føjede han til: »Sligt har ingen Fare; men her er noget, som værre er. »Uhinderlig lade oppebære al Skyld og Indkomst,« staar der; men hvad skal Jens Holgersen times, om

han skikker sin Foged lige fuldt og kræver Skat med væbnet Magt? Det staar her intet Ord om. Mænd kan han volde os Bryderi nok endnu, den gode Jens, om vi ikke faar det forpurret i Tide. Hvem bragte Papirerne?«

»Broder Jon. Han har redet, saa Hesten var færdig at styrte, for at *vi* kunde have Underretningen først.«

»Det er godt. Saa maa jeg af Sted til Ljungby og det snarest.«

»Til Ljungby i denne Varme! I smelter, gode Pater!«

»Det faar ikke hjælpe. Klosterets Vel gaar for alt.«

»Men hvordan vil I komme dertil? I taaler jo ikke mere at køre saa lang en Vej.«

»Saa sætter jeg mig i min Bærestol.«

»Men benedidede Pater! Svendene kan umuligt bære eder til Ljungby.«

»Saa sig nogle Bønder til ufortøvet. Kald paa Rageren og Vestiaren, og lad Svendene holde sig rede!«

En Times Tid efter traadte Abbeden ud paa Gaardtrappen nyraget og iført en skinnende hvid Kutte: paa Fødderne havde han Sandaler og paa Hovedet en liden Silkekalot, som skjulte Tonsuren. Neden for Trappen stod Klostersvendene, tolv i Tallet, med Bærestolen. Den var betrukken med Gyldenlæder og havde blaa Fløjels Hynder. Fire forgyldte Stænger bar den prægtige Baldakin, som var af lyseblaa Silke, baldyret med Sølvliljer — Klosterets Farver. Fire trivelige Munke alle i hvide Kutter fulgte Abbeden ned til Bærestolen og hjalp ham til Sæde; i sidste Øjeblik kom Kældermesteren til med en støvet, langhalset Flaske, som han lod glide ned mellem Paterens Knæ; nede i Klosterporten stod de tolv Bønder, der var tilsagte som Afløsning.

Det rige, ansete Præmonstratenserkloster, som vi har ført vore Læsere til, var beliggende paa den smalle Tange, der skiller Opmannasøen fra Iføsøen ikke langt fra den blekingske Grænse i den gamle danske Provins

Skaane. Lindetræerne skyggede over Vejen med deres brede Kroner, og Vinden viftede Køling fra Søen. Toget drog gennem Kjaby. Alle, som det mødte, standsede og hilste ærbødigt; Mændene blottede deres Hoveder, og de gamle Koner knælede. Abbeden, som sad med Hænderne foldede over Maven og vuggedes blidt paa sine Tjeneres Skuldre, gav med udstrakte Fingre Velsignelsens Tegn til højre og venstre og smilede huldsaligt. End mere smilede han, da man naaede den lille Vejlesø, og han saa ud over de prægtige Enge, som han nu ved en snildelig ført Proces havde vundet fra Ridderen paa Ljungby. Men nu var det ogsaa forbi med alt, hvad der lignede Køling og Skygge. Den flade, træløse Slette, der strækker sig forbi Ljungby ned imod Aahus, bredte sig som en glødende Metalplade til alle Sider, medens Solen væltede sine Flammer over den lille Karavane. Selv Baldakinen over Abbedens Hoved syntes at svinde ind til et rent Spindelvæv. Munkens Kinder blev stedse rødere, Strømme af Sved furede dem; han pustede om Kap med sine Lastdragere; men hans Aande var en Samum. Han tømte Flasken, som hans betænksomme Køkkenmester havde stukket til ham; men dens Indhold var en Draabe i Ørkenen.

Jens Holgersen gjorde store Øjne, da det blev meldt ham, at Abbeden fra Bækkeskov var ankommen og tagen ind i sit Herberg paa Ljungbygaard; thi der, hvor den østre Fløj af Ljungby nu staar, laa dengang et to Etages Hus, Munkelængen kaldet, der var til Afbenyttelse for Abbeden, naar han gæstede Gaarden. Skulde de fromme Fædre endelig være kommen til Erkendelse af, at de ikke kunde berøve Ljungby en væsenlig Del af dens Tilliggende, blot fordi dette tilfældigvis ligger Bækkeskov nærmere? Skulde Niels Hendriksen virkelig komme for at tilbyde Forlig? Noget usædvanligt maatte der være paa Færde, siden den tykke Abbed lod sig bære milevidt omkring som et gammelt Helgenbillede og det ved Middagstid i den stærkeste Solvarme.

Abbeden lod forespørge, om Herr Jens var hjemme,

og denne lod svare, at Herr Niels skulde være ham sær velkommen. Derefter begav Abbeden sig i Bad, og Ridderen begav sig ned i Stegers og Kælder for at pleje Underhandlinger angaaende Middagsmaden. I hvad Hensigt end Abbeden var kommen, skulde han beværtes vel; Jens Holgersen var en gæstfri Herre, og Abbeden den Mand, som forstod at værdsætte et veldækket Bord. Og et saadant var man vis paa at træffe hos Jens Holgersen; hans Kældere var vidt berømte for deres kostelige Vine og sjældne Specerier.

Herr Jens og hans Gæst mødtes ved Middagsbordet i største Venskabelighed, og som om intet var dem imellem. Der var ingen overflødige Personer til Stede; de spiste ene og spiste vel. Paa Bordet var Vildbrad, kogt Ørred, stegte Fugle, stærkt krydrede Postejer og vælske Frugter; der var Rinskvin i Pottekrus og Spanskvin i Kurveflasker og stærkc, duftende Likører, for hvis Skyld alene det var værd at bære Rejsens Byrde og Hede.

Da Maaltidet var til Ende, og Abbeden henrykt havde smækket med Tungen ad det første Glas af Likøren, lagde den fromme Guds Mand sig tilbage i Stolen, foldede Hænderne over sin trinde Bug og fæstede sine smaa, skinnende Øjne paa sin Bordfælle og Vært.

»I skal have Hjertens Tak, Ridder Jens, for den gode Modtagelse. Jeg føler mig mere og mere bestyrket i mit Haab om, at I ogsaa vil laane gunstigt Øre til det Forslag, for hvis Skyld jeg nærmest tog mig denne svare Rejse paa.«

»Lad høre, hvad I har paa Hjerte, fromme Fader,« sagde Jens Holgersen og lo ved sig selv. »Klosteret har tabt sin Sag,« føjede han til i sine egne Tanker.

»I vil skønne, kære Søn, at mit Hjerte ingen Del har i den Strid, jeg paa Klosterets Vegne har maattet paaføre eder. Nøgen kom jeg til Verden, og nøgen gaar jeg herfra, Jeg er kun et Kirkens Redskab, som forvalter betroet Gods efter bedste Evne.«

»Ti kvær med det, fromme Fader. Jeg mister ellers mit gode Lune.«

»Hvad jeg har at sige, skal ikke berøve eder eders gode Lune; thi jeg kommer til eder, alt efter Herrens Ord: »Forlig dig med din Modstander, medens du er med ham paa Vejen.«

»Ah,« udbrød Hr. Jens. »I mener, at vi skal slutte Forlig, inden Dommen falder.«

»Just ikke det. Nej men I ved, at de fleste Domme er affattede saaledes, at de forhaler Striden i Stedet for at ende den. Det er det, jeg ønsker at forebygge mellem os.«

Jens Holgersen spærrede Mund og Øjne op. Munken gled ham helt af Syne, just som han troede at have fanget ham.

»Der er jo,« vedblev Munken smilende. »hundrede Kneb og Rænker, som det kan blive fristende at anvende, naar, som i dette Tilfælde, hver af Parterne er overtydet om sin Ret, — og der er ogsaa voldsommere Midler.«

»Ia det skal Gud vide, at der er Kneb og Rænker. Hvordan saa, ærværdige Fader?«

»Vi forekommer al Fristelse ved, at den tabende Part forpligter sig til — hvad enten det nu bliver eder eller Klosteret — at betale hundrede Mark i Bøde til den vindende Part, om denne under noget som helst Paaskud søger at forhale eller unddrage sig Dommens Fuldbyrdelse. Jeg har ladet opsætte et Par Linjer derom, som jeg tænker vil vinde eders Bifald,« og Abbeden stak Haanden ind paa sit Bryst og fremtog et Pergamentblad, hvilket han stilfærdigt forelagde Ridderen.

Denne sad længe og stirrede paa de snørklede Munkebogstaver, som voldte det ham Besvær at stave sig gennem Skriften. Han var halv Vejs sikker paa, at der dulgte sig en List derunder, i hvor uskyldig end det hele saa ud.

»Vi kan jo sove derpaa,« sagde han omsider og skød Bladet over til Abbeden igen.

»Jeg ved ikke, om det er Ret at opsætte det til i Morgen. Falder der Dom forinden, er det for sent;

derfor skyndte jeg mig selv af Sted til eder, det bedste jeg kunde; Blæk og Pen har jeg ved Haanden.«

Ridderens Smaadreng viste sig i Døren.

»Her er et Bud, som bringer Tidende af sær Vigtighed.«

Jens Holgersen hævede Maaltidet, bad sin Gæst undskylde og fulgte sin Page. »Allerede,« sukkede Abbeden, »saa er min Rejse forgæves, dette gode Maaltid undtagen. Hvi kunde dette usalige Bud dog ikke bie fem Minutter endnu! Jeg skulde sikkert da have haft Underskriften.«

Abbeden stak atter sit Pergamentblad under Kutten og lænede sig tilbage med from Resignation og intet anende Uskyldighed. Saaledet fandt han det klogest at møde den forbitrede Herremand, naar han i næste Øjeblik fusede ind og gav sig til at dænge løs paa ham med Skældsord og Harm-Eder. Iøvrigt nærede Niels Hendriksen aldeles ingen Frygt. Han havde ved sin Sagtmodighed og milde Enfold før redet værre Storm af end den, Jens Holgersen kunde vække.

Men Minut efter Minut forløb, og der kom ingen Jens Holgersen fusende ind. Abbeden begyndte tilsidst at blive urolig. Han var jo vitterlig i den forbitrede Herremands Vold, om denne skulde vove at lægge Haand paa ham.

Og Niels Hendriksen havde virkelig Grund til at være urolig, thi Sendebudet bragte ganske rigtigt Tidende om, at Jens Holgersen havde tabt sin Sag mod Klosteret, og Jens Holgersen var ganske rigtig forbitret over al Maade. Han havde været saa vis paa sin retfærdige Sag, han havde i Abbedens Komme yderligere set et Forbud paa sin snare Sejr; nu begreb han, at den snilde Munk forud var underrettet om Afgørelsen, og at hans Komme til Ljungby havde til Hensigt at binde ham yderligere.

Jens Holgersen fôr kogende af Harme op og ned ad Fliserne i sin Borgestue, pønsende paa Hævn. Munken havde drevet sin Frækhed saa vidt, at han endog vovede sig til hans Gaard, aad hans Mad og

drak hans gode Vin. Det skulde komme ham dyrt at staa.

Men fængsle en saa mægtig Prælat, fordi han ved Lov og Ret havde vundet et Par Gaarde fra ham, var en farlig Sag. At prygle ham med Hundepisken eller hidse Jagthundene paa ham gik heller ikke an. At slaa et Reb om ham og dykke ham i Voldgraven, at stege ham i hans eget Fedt — — i hans eget Fedt, ja! Herr Jens lo, slog Kneps med Fingrene og standsede midt paa Gulvet. »Nu har jeg det!« udbrød han. »List imod List! Saadan fanger vi Ræve!«

Jens Holgersen gik endnu nogle Gange op og ned ad Borgestuegulvet, idet han nærmere forfulgte sin Tanke. Derpaa lagdc han sit Ansigt i alvorlige Folder, steg atter op ad Vindeltrappen og traadte paa ny ind til sin Gæst.

Niels Hendriksen sad med foldede Hænder og himmelvendt Aasyn. Hans store Kinder havde i mærkelig Grad tabt deres friske, hummerrøde Farve og var i den lange Ventetid bleven forunderlige graablege.

»Jeg beder eder tilgive,« sagde Ridderen sørgmodig, »at jeg har ladet vente saa længe paa mig. Jeg modtog en Tidende, som —,« Herr Jens standsede i Talen; han var øjensynlig stærkt bevæget.

»Haaber ikke,« sagde Munken og fôr med et stjaalent Blik over sin Vært, »at det var nogen ond Tidende, I annammede, Søn!«

Jens Holgersen stod tavs og stirrede med rynkede Bryn ned i Fliserne.

»Alle Tilskikkelser kommer fra Herren,« sagde Pateren, beklemt til Døden. Ridderen var indhyllet i et dystert Vindstille, der forekom Abbeden langt mere ildevarslende end den forventede Storm.

»Sandt nok, fromme Pater,« sagde Herr Jens endelig og gav sig til at gaa langsomt frem og tilbage. »Men denne Tidende kom mig saa uformodet. Og dog, kunde man vente andet? Har jeg ikke indtrængende og mange Gange advaret ham?«

»Ham? Hvad? Hvem taler I om?« spnrgte Abbeden i grusom Forvirring.

»Om min eneste, bedste Ven. Hans bratte Død. Har jeg ikke sagt eder — — Ak Gud! Jeg er aldeles fortumlet og overvældet,« udbrød Jens og slog Hænderne for sine Øjne.

»Gud være hans Sjæl naadig!« Abbeden udstødte et dybt Befrielsens Snk.

»Min kære, brave Albert!« vedblev Ridder Jens og søgte at fatte sig. »Han var lige saa trofast og redelig, som han var stor og tyk. Stakkels, kære Ven!«

»Var han tyk?« spurgte Abbeden og smilede mat.

»Han plejede sit Legeme noget vel rigeligt. Han var letsindig i dèn ene Henseende. Jeg advarede ham mangen Gang, men forgæves.«

»Ak ja! Kødet er skrøbeligt.«

»Endnu i Vinter sagde jeg til ham: Det gaar aldrig godt, Albert. Der springer noget i dig; naar du mindst venter det, dratter du om og er død, stendød. Nu er det sket.«

»Var han meget før?« spurgte Abbeden deltagende, ikke uden ny Uro.

»Han var næsten lige saa tyk som — —.« Jens fuldførte ikke, men omfattede sin Gæst med et bekymret, sammenlignende Blik. »Jeg skal sige eder, fromme Fader! Albert var en Ven af et godt Bord og et godt Bæger. Naa hvad siger det? Det er jeg ogsaa. Men naar saa er, tager man sine Forholdsregler. Jeg tør sige: Jeg aad og drak mer end han om Dagen, men jeg holder min jævne Førlighed; han blev af Udvortes at se til som et Fedesvin.«

»Naturen er forskellig, Søn.«

»Naturen? nej men Folk er letsindige og agter ikke gode Raad, før det er bagefter. Jeg sagde til Albert endnu i Vinter: I ti Uger paatager jeg mig at gøre dig saa slank som en Vaand og saa snel som en Hare, om du vil bruge min Kur. — Men han lo ad mig. Det havde ingen Fare med ham.«

»Eders Ven holdt maaske ikke af Faste og Spægelse,« sagde Abbeden og lo gryntende.

»Min Kur er af anden Art, jeg lod ham ikke

uvidende derom. Jeg sagde ham rent ud, at han kunde endda æde og drikke saa meget og saa længe, han aarkede.«

»Da var det Mænd en Kur, som var værd at forsøge. Jeg gad høre, hvorlunde man bærer sig ad?«

»Jeg kan ikke sige eder mere derom, end hvad jeg alt har sagt. I véd, der er visse Ting, som man maa gøre stiltiende.«

»A! Der er Sympathi med i Spillet?«

»Ingenlunde. Om der er mindste Trolddom eller Djævelskab ved min Kur, da giver jeg eder Vejle og Vangsjø til Arv og Eje, uanset hvordan Dommen falder.«

»Hohoho!« lo Abbeden. »Saa I vil virkelig paatage eder at gøre mig saa smal som en Vaand og saa let som en Hare, Ridder Jens! — Jeg tror Mænd ikke, at det vil lykkes eder.«

»Saa tror jeg det for os begge, enddog jeg har liden Ynk med eder. I fromme Herrer staar eder godt med Himlen og kan rejse af, hvad Stund det skal være. Anderledes med os Verdensbørn.«

»Sandt nok! Sandt nok!« svarede Abbeden stemt til dybt Alvor. »Men bortset derfra forvolder det daglig stort Besvær at være saa tyk. Jeg har i mange Aar ikke kunnet knæle ned for vor kære, hellige Jomfru, som er vort Klosters Patronesse, uden at to af Brødrene maa have mig under Armene, naar jeg skal rejses op. Saa, kunde I uden Faste og uden Djævels Kunster — —.«

»Top!« sagde Ridderen. »I kom hid i Dag for at hindre Trætte og Ufred. Skal vi nu slutte Forlig paa det Vilkaar, at I opgiver eders Krav paa Vejle og Vangsjø, imod at jeg i ti Uger gør eder saa smal som den slunkneste Tater, enddog I tør æde og drikke saa meget og saa tit, I vil, og jeg aldeles ingen Heksekunster bruger?«

»Men hvis Kuren ikke hjælper,« sagde Abbeden med et Smil, »da skal Vejle og Vangsjø høre Klosteret til, og I derhos betale hundrede Mark i Bøde.«

»Hundrede Mark? I tager Munden fuld, fromme Fader . . . Men lad gaa!«

»Hohoho!« lo Abbeden. »Det var en artig Overenskomst.«

»I kan tænke derover, ærværdige! Vi har jo ikke nødig at forhaste os. Gaa allerførst over og tag eder et lille Blund efter den anstrængende Rejse. Vi kan da senere tales ved.«

»Det skal være, som I siger. Jeg tror Mænd og, at et lidet Blund vil gøre vel.«

Abbeden rejste sig med Møje.

»Stakkels Albert!« udbrød Jens Holgersen, idet hans Tanker atter tog denne sørgelige Retning. »Han havde ogsaa efter et godt og rigeligt Maaltid lagt sig til at blunde, fortalte Buddet. — Han vaagnede ikke mere.«

»Laa han i sin Seng, der han døde?« spurgte Abbeden.

»Ikkun en stakket Middagssøvn. Hans Liv var som et udblæst Lys.«

»Vort Liv er som et Blomster, ja som en Røg,« sukkede Abbeden. »Kanske var det rettest, vi alligevel opgav Middagssøvnen denne Sinde. Jeg skal være hjemme, inden det ringer til Ave, og Vejen er lang.«

»Dersom I opgiver eders Søvn, værdige Fader, saa vil vi begive os ned i Lysthuset og lade os bringe en Kande god Vin. Jeg har en syrisk Drue, som I skal smage. Jeg lader gaa Bud ned i Borgestuen efter unge Axel Urup og Klemme Pedersøn. Talen falder da bedre, naar vi er flere, og Talen lokker Vinen ned; giv mig eders Arm, saa begiver vi os fluks paa Vej.«

»Nu vel, et Bæger eller to sinker ikke stort, og den syriske Drue kunde jeg min Tro nok have Lyst til at smage og se, om den er bedre end vor Cypernvin. Ak ja, i saadan Varme drikker man hartad mere, end man har godt af.«

Snart sad det lille Selskab, de tvende Borgestuesvende indbefattede, i det murede Lysthus ude i Urtegaarden med Vinkanden imellem sig. Talen

faldt livlig, og Jens Holgersen stødte flittigt sit Bæger mod Abbedens.

»Helsen og Sundhed, værdige Fader!« raabte Værten, som blev mere og mere oplivet. »Vinen er dog en kostelig Gave. Jeg gik herud sorrigfuld og nedbøjet efter den drøvelige Tidende, jeg havde modtaget, men alt som jeg drikker, vorder jeg lettere om Hjærtet. Og dø skal vi alle. Jo hurtigere det er forbi — —.«

»Tys! Vogt eders Mund for formastelig Tale,« sagde Abbeden med værdigt Alvor; han havde nu fuldelig genvundet sin friske Hummerfarve. »Eders Vens bratte Bortgang turde være en Mindelse til hver især af os.«

»Sligt hænder hyppigere end man tror,« tog Axel Urup Ordet. »Min Farbroder Jens Ottesen, som vist ogsaa I, ærværdige Fader, har kendt, døde ligedan Braddød. Det skete endda ved Davrebordet.«

»Nu bort med slige drøvelige Tanker,« raabte Jens Holgersen. »Pater Niels kom ikke hid, for at vi skulde underholde ham med Død og Drøvelse.«

»Vi har altid behov at tænke paa Døden,« sagde Pateren dvælende. Jo mere han drak, desto mere tankefnld syntes han at blive.

»Saa kunde man jo aldrig være glad,« sagde Ridderen og stødte atter sit Bæger mod Abbedens. »Skaal, Pater! Nu drikker vi paa Fred og godt Naboskab.«

Abbeden tømte Bægeret, tørrede Sveden af sin Pande og sine Kinder og sagde med Eftertryk:

»Jens Holgersen! I maa lære mig eders Kur!«

»Rejs I hellere til Svejtserland,« sagde Ridderen. »Der har de Kur og Bade. Om I faar Lov til at æde og drikke, saa længe I aarker, véd jeg ikke, men at Kuren ikke vorder billigere, end om I forlorede baade Vejle og Vangsjø, det tør jeg gøre min Ed paa.«

»I har da sat eder fast i Hovedet, at Vejle og Vangsjø skal være Prisen?«

»Rejs til Svejtserland, om I tror at slippe lideligere.«

»Hvor kan jeg fare til Svejtserland,« sagde Abbeden klagende. »Jeg har Møje nok med at komme fra Bækkeskov og til Ljungby. Nu vel da! I ti Uger skiller I mig af med mit Huld uden Faste og uden Trolddom, og om Kuren ikke hjælper, da giver I hundrede Mark i Bøde. Eders tvende Hovsvende, som her sidder, skal være Vidner til vor Handel.«

»Skriv det op med det samme, værdige Fader! saa er det slaaet fast. I har Blæk og Pen hos eder og Bagsiden af et Pergamentblad oven i Købet; Forsiden faar vi dog ingen Brug for.«

Abbeden grublede endnu en kort Stund; derpaa fremtog han i Tavshed sine Skrivesager. De to Borgestuesvende vekslede et talende Blik med hinanden.

»Spring op og hent mig mit Signet, Axel! Her har du Nøglen til Brevkammeret. Saa kan du, Klemme, løbe ned til Smedjen imens. Du véd, vi lovede at skikke Smeden Bud angaaende Koblet til den store Fedestud.«

De to Hovsvende forsvandt. Dokumentet blev opsat, underskrevet og beseglet, alt blev gjort saa lovformeligt som muligt. Det forekom Abbeden, som havde han allerede Brev paa at kunne æde og drikke, saa meget han lystede, uden at tage Skade; han tømte end flittigere end før sit Bæger, lukkede omsider sine Øjne og sank overvældet af Vin og Varme tilbage mod Væggen, hvor han et Øjeblik efter sov de retfærdiges Søvn. Ridder Jens rejste sig med et lunt Smil og gik med stive Fjed ind i sin Borg for omhyggeligt at forvare sit vigtige Dokument.

Efter et Par Timers Forløb vaagnede Abbeden. Det varede nogle Øjeblikke, inden han kunde besinde sig, hvor han var; saa strøg han sig med Haanden over den sveddryppende Pande og rakte frem efter Sølvbægeret. Men det var trillet ned under Bordet, og Kanden fandtes tom. Abbeden sukkede dybt og forsøgte at staa op.

Dog Benene svigtede ham, og han sank atter tilbage paa Bænken. Da huskede han Kuren. I første

Øjeblik vidste han ikke, om det var noget, han havde drømt, men saa randt Dokumentet ham i Hu. Han blev først noget betænkelig ved saaledes med et Pennestrøg at have ofret, hvad han lige gennem en dyr og langvarig Proces havde vundet; men da han havde overvejet det nøjere, smilede han. »Kan jeg maaske lægge ti eller femten Aar til min Levetid, er Kuren ikke for dyr, og denne Albert! Jeg vil Mænd nødig dele Skæbne med den gode Mand. Gud skal vide, hvor Jens er henne!« tænkte Abbeden videre og saa med Møje ud over sine Arme ned paa Gulvet i den Tro, at han mulig laa der. Men det gjorde han ikke.

»Han siger nok, at det ikke er Sympati eller Trolddom. Det er jeg ikke saa ganske sikker paa, helst da han ikke turde sige mig, hvori Kuren egentlig bestod. Men lige meget. Naar jeg intet véd, har jeg min Samvittighed fri. Og skulde der være noget fordækt ved det, da kan jeg paa Grundlag deraf nedlægge Indsigelse mod at give Afkald paa Vejle og Vangsjø og begynde en ny Proces. Skulde gaa underligt til,« mumlede Abbeden og smaanikkede fornøjet, »om jeg ikke endnu en Gang skulde vinde disse Gaarde! Hovedsagen er, at jeg kan æde og drikke, saa meget jeg aarker . . . og ingen Mèn have derudaf Ja Mænd er det saa. Og det mindes jeg grandt, at det blev indført i Kontrakten.«

Abbeden gjorde atter et mislykket Forsøg paa at rejse sig; men i det samme dunkledes Døraabningen af Ridder Jenses Skikkelse.

»Giv eder Tid, værdige Fader,« sagde Jens. »Eller lad mig hjælpe eder! Hvad tykkes I nu om et Styrtebad?«

»Langt bedre tykkes jeg om at begynde den Kur, vi blev enige om.«

»Som I vil. Hvis I ikkun kan stive eder op til en liden Spadseretur hen i Lunden, saa kan den straks tage sin Begyndelse.«

»Jeg tænker, det gaar, enddog den var stærkere, end jeg formodede, denne syriske Vin.«

Ridderen tog Abbeden under sin Arm, og de gik. Abbeden holdt sig rank og skred tungt pustende frem uden at se til højre eller venstre. Langt om længe naaede de frem over Vindebroen.

I Udkanten af Fruerlunden laa Smedjen. Da de naaede saa vidt, sagde Abbeden:

»Hvis vi har langt endnu, da kunde jeg ønske at hvile mig lidt. Kanske ogsaa Smedden har en Drik taaleligt Øl.«

»Som I ønsker, værdige Fader!« og kraftigt støttet af Ridderen skrævede Munken over den høje Tærskel.

Smedden og hans Svend blottede ærbødigt deres Hoveder ved det fornemme Besøg; ligesaa de to eller tre unge Hovmænd, der stod med Ryggen mod Filebænken i Baggrunden og smidskede.

Smedden havde mærkeligt nok en stor Træstol med Hynde staaende i Smedjen; det var næsten, som om han havde ventet dette høje Besøg. Han trak Stolen frem imod Ambolten og bad Pateren tage Plads. Niels Hendriksen gjorde det med et Gisp, som var det hans sidste.

»Kan vi begynde?« spurgte Smedden og saa til Herr Jens.

»Ja vel! Fang kun an!« svarede denne med et Nik.

»Har I en liden Drik Øl, gode Folk?« spurgte Abbeden, da han havde samlet det fornødne Vejr.

»I skal straks faa noget at drikke, høje Fader!« sagde Smedden og knælede med Hammer og Tang ned for Abbedens Fødder. »Vil I ikkun strække jert ene Ben frem et Minut eller to. Det hele skal være gjort i et Øjeblik.«

»Hvad har du i Sinde, Søn?«

Abbeden hørte en Raslen som af en Lænke og forsøgte at se ned, men kunde ikke. Jens Holgersen kom ham til Hjælp ved at sige:

»Jeg tænkte, vi kunde begynde Kuren med det samme, hvis I intet har derimod, værdige Fader.«

»Det var jo herligt. Kan den begynde her? —

Men Guds hellige Moder! Hvad gør du, Mand?« raabte Abbeden, da han mærkede noget koldt omslutte sin nøgne Ankel. »Det er næsten, som jeg blev lænket.«

»Det hører med til Kuren, Fader!«

»Staa saa op, Herre Pater!« sagde Smedden og tog den hellige Mand under Armen. Det raslede igen som af en Lænke, og ved en frygtelig Anstrængelse for at se ned i Retning af sine Fødder blev Pateren virkelig en saadan vâr, fastgjort med den ene Ende i Træblokken, der bar Ambolten. Dette Syn i Forbindelse med hin Fornemmelse om Ankelen gjorde, at det rislede Abbeden iskoldt ned gennem hans hele Rygrad.

Endnu tav han i Uvished.

Aldrig saa snart stod han paa Benene, før Stolen blev taget bort bag fra.

»Stræk Armene i Vejret, ærværdige!« sagde Smedden.

Abbeden tøvede og saa ængsteligt spørgende hen til Ridderen.

»Det hører med til Kuren,« sagde denne med roligt Alvor.

Abbeden strakte Armene op; men i samme Stund sprang de to eller tre Hovmænd til og krængede Kutten af ham, Kalotten gik med. Munken udstødte et Rædselsskrig.

»Anathema! Anathema! vil I myrde mig?«

»Vær rolig, værdige Fader!« sagde Jens Holgersen og traadte nærmere. »Det hører altsammen med til Kuren. Der skal ikke krummes et Haar paa eders Hoved.«

Ridder Jens greb det sorte Læderskødskind, der hang over Blæsebælgen, og smøgede Remmen over Hovedet paa Abbeden. Denne stod stiv af Forfærdelse. En favnelang Rem blev lagt ham om Livet og spændt bag paa; til sidst var der én, som stak ham et Hammerskaft i Haanden.

»Nu ikkun en Smule kristelig Taalmodighed,« sagde Jens Holgersen venligt og klappede Pateren paa Skulderen. »Ti Uger gaar hurtigt. I skal faa saa meget Vand, I kan drikke, og saa meget tørt Brød, I

kan æde. Slaa flittigt paa Jærnet! Jo mere I slaar, des mere I svinder! Smedden er en brav og redelig Svend, som ikke vil gøre eder Overlast. Han har kun en eneste Lyde: han er hidsig af Naturen og taaler ingen Stædighed hverken hos Folk eller Heste. Glemmer I at slaa paa Jærnet, naar han siger: I skal, kunde det gerne stikke ham at jage eder en gloende Stang i Livet, naar I er ene med ham. Men vær uden Frygt! Naar I skikker eder vel, vil intet ondt times eder.«

Abbeden stod maalløs af Harme og Fortvivlelse med Hammerskaftet i Haanden, Skødskind om Halsen og Lænke om Foden. Men Ridderen nikkede venligt og opmuntrende til ham og gik bort, fulgt af sine Hovsvende.

Abbedens Garde blev skikket hjem med den Hilsen, at Pateren agtede at forblive nogen Tid paa Ljungby, men inden endnu en Uge var til Ende, naaede et fast utroligt Rygte Klosteret, et Rygte, der berettede for vist, at Hr. Niels stod lænket i Ljungby Smedje, at han hamrede paa det glødende Jærn, saa Sved og Sukke randt af ham i Strømme, og at hans eneste kummerlige Næring var Vand og Brød. Munkene løb om i Fortvivlelse en halv Dags Tid uden at vide deres levende Raad; derefter gjorde de to fornuftige Ting, for det første sendte de en fuldpakket Kurv til Smedjen med Steg og Vin, for det andet lod de et Ilbud afgaa til Lund med Klage til Ærkebispen. Kurven kom tilbage lige saa fuld, som den var afsendt; den hidsige Smed havde bandet og svoret at ville slaa hver den til Pladejærn, som vovede paa Bestikkelse og anden saadan Ugudelighed. Ærkebispen derimod gjorde, hvad han kunde, for at fri sin Medbroder; han befalede Jens Holgersen ufortøvet at lade Abbeden løs og indfinde sig hos ham for at gøre Bod, og da Jens Holgersen langt om længe lod svare, at det, som skete, var efter Hr. Nielses udtrykkelige Ønske og paa hans skriftlige Begæring, satte Ærkebispen den forvovne Ridder i Band over alt Danmarks Rige. Men heller ikke dette bed; end stod Niels Hendriksen i sin Lænke og slog

paa det gnistrende Jærn, alt som han Dag for Dag svandt ind og tilsidst kun lignede en Skygge af sig selv.

Understøttede af Ærkebispen indgik Munkene derpaa med deres Klage for Kongen, og hen paa Høsten indstævnedes baade Ridderen og Abbeden for Herredagen. Men just den samme Dag Stævningen kom til Ljungby, var de ti Uger omme, og Hr. Jens selv med sine Hovsvende paa Vej til Smedjen for at løse Abbedens Lænke. Karmen fra Ljungby holdt uden for Smedjen for standsmæssig at befordre Abbeden hjem til sit Kloster, og Ridderen rakte med al skyldig Ærbødighed Haand til, da Hr. Niels atter krøb i sin hvide Kutte. Men da Forvandlingen var fuldbyrdet, var det den skæmtsomme Ridder umuligt at tvinge Latteren: Kutten hang om Munken som en Humlesæk om en Gærdestav. »Jeg kræver eder til Vidne paa, at Kuren er lykkedes,« raabte Ridderen til Smedden og sine Hovsvende. »Nu tænker jeg, at Vejle og Vangsjø hører mig til.«

Abbeden tav og skyndte sig bort til Fods, det bedste han kunde. Karmen fra Ljungby maatte køre hjem med uforrettet Sag.

En Uges Tid efter stod de begge for Herredagen, Ridderen og Abbeden. Hr. Jens fremlagde Paterens egenhændige Skrivelse til Forsvar for sin Handlemaade; Abbeden maatte vedkende sig den, og saa dømte da Kongen, at Vejle og Vangsjø skulde tilhøre Jens Holgersen med Rette, men som Bod for at have forgrebet sig paa en Kirkens værdige Tjener skulde Ridderen betale hundrede Mark til Bækkeskov Kloster.

Og derved blev det. Jens Holgersen Ulfstand indtegnede de følgende Aar sit Navn med Hæder i sit Lands Historie; han blev Rigsraad, Admiral og Lensmand paa Gotland og stod i største Yndest hos Kong Hans. Ogsaa Niels Hendriksen levede i mange Aar efter den her fortalte Begivenhed og synes ikke i nogen Maade at have taget Skade af Kuren.

LIVSSLAVENS BRUD.

I Stuen paa Øvre Lysne sad en Søndag Eftermiddag i Slutningen af forrige Aarhundrede flere Mænd omkring Bordet — ældre og yngre. Foran dem stod Ølkanden med frisktappet Øl; ved Siden af den laa et halvt Dusin Kridtpiber; Manden paa Gaarden stod for Bordenden og skar Rulletobak med sin Tollekniv paa en liden flad Træbrikke. Af de blaa Vadmels Trøjer og de strikkede blaa Tophuer saa man, at det var Sogninger; men imellem dem stak en Mand paafaldende af i sin hvide Kofte kantet med sort og sin store, hængende Hat. Det var en af Strilerne, en Fiskebonde fra Bergensegnen, som var kommen til Lærdal paa Handelens Vegne.

»Hvad er der med den?« spurgte den fremmede.

»Aa, det har altid været galt fat med Vejen her hos os,« sagde en af Mændene.

»Jeg skal forklare dig Sagen i Korthed,« tog Husbonden Ordet. »I hele Norges Land, ser du, er der ingen, der har saa stor Vejbyrde, som vi Lærdøler. Alle, som rejser i kongeligt Ærende eller har Brev derpaa fra Øvrigheden, skal vi befordre frit, og Skydsen gaar for det meste over Fillefjæld. Men da Vejen er halsbrækkende, og der er saa mange Broer at holde ved lige, saa gav Kong Frederik den Tredje os til Erstatning halv Skattefrihed og helt fri for Soldatertjeneste. Nu skal det være forbi, siges der, og det er det, vi ikke vil finde os i.«

»Det holder jeg med jer i,« sagde Strilen i den hvide Kofte.

»Men vi maa da føje til,« sagde den anden af Mændene, »at Vejen er anderledes nu, end den var fordum.«

»Sandt nok. Forleden Aar var der nogle rige Købmænd nede i Bergen, som ansøgte Kongen om Rang og Titel. De fik, hvad de ønskede, men maatte betale en Slump Penge derfor. De Penge anvendte Regeringen til at oparbejde Vejen over Fillefjæld; derved blev Skydsen lettere for os, men nu vil de til Gengæld lægge os mere Vejarbejde paa, og det har vi sagt nej til.«

»Saa det var derfor, I kom i Spektakel med General-Vejmesteren?«

»Netop. Og nu har han indstillet til Regeringen, at det eneste, der kan sætte Skik paa os, er militær Tugt, og faaet udvirket, at her skal holdes Session i Bygden for første Gang siden 1657.«

»Jeg vilde foretrække Vejarbejdet, naar jeg var i eders Sted,« sagde Strilen.

»De har lige saa lidt Ret til det ene som til det andet,« svarede Husbonden. »Vi har ikke forlangt ny Vej.«

»Men derimod har vi betalt den!« raabte en ung, velvoksen Karl med sort Haar og trodsige Øjne. »Hvem har Købmændene i Bergen tjent de fleste af deres Penge ved?«

»Det er rigtigt, Anders Vold,« sagde Husbonden og gned de skaarne Tobaksblade mellem Fingrene. Derpaa stak han sin Kniv i Skeden, skød Tobaksæsken frem paa Bordet og satte sig.

»Drik jer nu en Pibe Tobak!« sagde han, »saa snakker vi nærmere om Tingen.«

Mændene greb sindigt en efter anden sin Pibe; Niels Kvamme tog Fyrtønden og gav sig til at slaa Ild.

Karlen fra Vold, som følte sit Mod vokse ved det Bifald, Husbonden havde ydet hans Indlæg, rykkede nærmere Bordet og sagde:

»Sessionsherrerne slipper vi vel ikke for; men dersom vi alle gør os enige om at blive hjemme, saa gad jeg vide, om der bliver noget af Sessionen.«

»Min Tro gør der saa, Anders,« sagde Kvammemanden. »De skal nok finde os efter deres Lister.«

»Har de Lister?« spurgte én.

»Der blev sagt ved Kirken i Dag, at General-Vejmesteren havde paalagt Præsten at skrive Lister over alle de unge Karle her i Præstegældet.«

»Det kan have sin Rimelighed,« mente flere.

»I kommer til at bide i det sure Æble, gode Folk,« sagde Strilen og blæste de første Røgskyer fra sig.

»Eller ogsaa faar vi fat i de Lister,« sagde Karlen fra Vold lavmælt.

»Ja, hvor faar vi dem?« spurgte Kvammemanden.

»Hos Præsten, tænker jeg.«

»Han udleverer dem ikke.«

»Saa tager vi dem.«

»Naa, og saa?«

»Saa brænder vi dem.«

»Du er Fanden til Karl, Anders.«

»Det gaar ikke, gode Folk,« sagde Strilen.

»Jeg tror, det gaar,« sagde Anders Lysne, Husbonden.

»Og hvem er her saa, som vil gaa til Præsten og kræve Listerne?« spurgte Niels Kvamme.

»Jeg gaar med for én,« sagde Lysnemanden og saa til Anders Vold.

»Jeg med,« svarede denne og nikkede til hin.

»Saa er vi to. Og vi bliver vel nok et Par til?«

»Hvis ikke, er vi nok,« sagde Karlen fra Vold.

Henne paa den korte Bænk mellem Alkoven og Pejsen sad Sønnen fra Nedre Lysne, Knut, og Datteren i Gaarden, Ingerid. De var Kærestefolk.

»Giver du Smør og Finbrød, saa skal jeg nok skaffe Fisk,« sagde Knut til Ingerid.

»Ti stille, og lad os høre, hvad det bliver til!«

»Ja, vèd du ikke det? Hvor Anders Vold er med,

bliver det altid til store Ord og stærke Slag i Bordet; jeg har aldrig hørt, at der er kommet noget ellers ud deraf.«

»Men her er Manden paa Øvre Lysne med,« sagde Ingerid og rettede Nakken.

»Ja tror du, han er?« spurgte Knut med et tvivlende Smil, krydsede Armene over Brystet og lænede sig tilbage.

Anders Lysne, Ingerids Fader, spurgte Mændene enkeltvis; alle Betænkeligheder slog Anders Vold til Jorden med klare Grunde, og Anders Lysne fejede Ligene ud med en sagte Gnæggen, lige saa overlegen som overbevisende.

»Naar vi bare er enige,« sagde Anders Vold, »hvad vil de saa gøre os? Jer gamle Fyre laver de ikke Soldater af, og de sætter vel heller ikke alle Lærdøler i Slaveriet.«

Mændene fra Mo rettede sig i et og alt efter Anders Lysne, saa de gik straks med; ham fra Blaaflaten vilde, dersom Borgunderne vilde.

»Borgunderne indestaar jeg for,« sagde Husbonden, derpaa vendte han sig mod Knut. »Ja, Nedre Lysne gør vel fælles Sag med Øvre Lysne?«

Mændene lo og saa hen til Knut og Ingerid; men Knut rettede sig i Sædet, spændte Hænderne over sit ene Knæ og svarede:

»Det skal du tale med Fader om.«

»Naar du siger ja, plejer din Fader ikke at være imod. Han tager sig jo ikke af den Slags Ting mere.«

»Det kan nok være.«

»Ja er du imod?« spurgte Lysnemanden lidt utaalmodig.

»Lad os høre, hvad du har paa Samvittigheden,« sagde den høje Voldsøn og lavede sig til et nyt Slag.

»Det er for voveligt, tykkes mig. Vi har bedre af at tage de seksten Dages Vejarbejde. Men det er kun min Mening.«

»Naa du er ræd, Knut!« raabte Anders Vold og grinte. Hans Øjenhvider skinnede som en Smeds.

»Men naar nu Lysnemanden og jeg tager os hele Skylden paa, tør du saa?«

»Knut dog!« hviskede Ingerid. Hun følte en Varme i Hjertet som af Fædrelandskærlighed og bluedes over Knuts Kulde.

»Siger jeg ja, skal jeg nok bære min Del af Skylden; du kan faa nok i din egen. Men jeg tror, jeg siger nej.«

»Ja du skal vel først spørge Aurdølerne, om du maa,« sagde Anders Vold drillende. Knuts Moder var fra Aurdal, det nordligste Sogn i Præstegældet.

Mændene skiltes, uden at der blev truffet nogen endelig Bestemmelse; man maatte først høre Stemningen i de andre Sogne. Anders Vold derimod blev tilbage, og da Knut mærkede det, bød han ogsaa Farvel; han havde sagt sin Mening og vilde ikke i Spektakel med Voldsønnen; men Ingerids Farvel var køligt; det mærkedes grandt, at hun stod paa Faderens og hans medforbundnes Side.

Samme Eftermiddag kørte Anders Lysne og Anders Vold til Borgund. Lysnemanden havde Anseelsen, Voldsønnen Talegaverne. Man havde hidtil ikke givet meget Agt paa den høje, sortsmudsede Karl, der var fjerde Søn af et lille Brug paa nedre Vold; men nu blev han paa én Gang kendt over hele Lærdal, fordi han kørte om i Følge med Lysnemanden. Tre Dage i Træk var de paa Farten sammen, og det gik efter Ønske; i Tønjum, Hauge og Borgund erklærede alle Mændene sig rede til at staa Last og Brast med de to Anderser; kun Aaurdølerne vilde ikke.

Ingerid og Knut havde ikke set hinanden i fire Dage; det var hende, der undgik ham. For Resten var det ikke første Gang, der var en Kurre paa Traaden imellem dem; han var stille, helstøbt, fuldmoden, med en Vije, der nødig bøjede sig, derhos tavs, saa han endnu nødigere gav Grunde; hun var heftig og varmblodig, altid ivrig, hvor der skulde hjælpes: mod Nød, mod Sygdom, mod Forurettelse. Hun var sin Faders ægte Datter og saa i ham den største Bonde i hele

Bergenshus' Amt, den gæveste, den bedste i hele Norge. Derfor stod hun ogsaa i denne Vej- og Soldatersag som i næsten alle andre Sager helt og holdent paa Faderens Side; Knuts træge Underkastelse opirrede hende. Og saa netop han, der skulde være hendes Faders Arvtager, Præstegældets vordende Fører! Hun græd i Enrum af Harme over, at Knut kunde sidde der i Sengekrogen ved Siden af hende og bare sige nej og tale om at vove, medens Voldsønnen, som hun næsten for første Gang saa, sad i Mændenes Kreds og slog Slag paa Slag for Bygdens Ret og tilsidst kørte af Gaarde med hendes Fader. Hvad gjorde Knut? Han sluskede hjem i Følge med Blaaflatenmanden. Den ene skulde have Forlov hos Borgunderne, den anden hos Aurdølerne; den ene var ikke et Haar bedre end den anden.

Hvordan var hun ogsaa bleven forlovet med Knut? Elsket ham havde hun da nok aldrig. Partiet var afgjort af de gamle, længe før hun eller han havde Forstand paa de Ting. Og saa gik de det ene Aar efter det andet og indbildte sig, at de ikke kunde leve hinanden foruden, medens Sandheden var, at de aldrig havde passet for hinanden, thi saa snart en alvorlig Sag kom for, skiltes de. Var det ikke oprørende, at hendes Forældre havde villet paatvinge hende en Mand, med hvem hun intet havde fælles? Blot maaske fordi Gaardene laa sammen! Det skulde være forbi. Det skulde brydes, dette Forhold.

Om hun da tyktes bedre om Anders Vold? Gud fri os! Den grimme, højrøstede Karl med de skumle Øjne! Naa, det var ikke det udvortes, det kom an paa. Anders Vold talte og handlede just saaledes, som Knut burde tale og handle. Men Knut? Han troede, han sagde nej! Han troede, det var for voveligt!

Hver Aften efter endt Rejse slog Anders Vold sig ned i Stuen paa Øvre Lysne, og han og Faderen drøftede da ivrigt Dagens Begivenheder, regnede op, hvem de havde vundet for deres Sag den Dag, hvem der endnu var tvivlsom og skulde have en ny Overhaling,

og hvor de skulde hen næste Morgen, Ingerid sad ene paa Bænken i Sengekrogen med sit Strikketøj og lyttede til; men det var sjældent, hun kom med noget Spørgsmaal, eller at hun med nogen Ytring blandede sig i Samtalen.

»Hvordan er det, vi ikke ser Knut i disse Dage?« spurgte hendes Fader pludselig.

»Han mener vel, at han har ikke noget her at gøre,« svarede Ingerid.

»Naa, Snak!« sagde Faderen. »Dette skal I to da ikke blive Uvenner over. Desuden gaar han med. Vi var i Dag inde hos den gamle og fik omsider klemt ud af ham, at han vilde som de andre.«

»Men du véd ikke, at jeg var hos ham Aftenen forud,« sagde Anders Vold og rævelo.

»Det har du ikke talt om.«

»Jeg véd heller ikke, om det er værd at tale om. Men jeg lod den gamle forstaa, at vilde han have sin Søn ind paa Øvre Lysne og saa videre — —. Det er det Pulver, som har virket; Fader og Søn er bleven lige forskrækkede, og derfor havde vi let ved at sejre i Dag.«

»Saa-aa!« udbrød Lysnemanden misfornøjet. »Det er ellers noget, som andre ikke skal blande sig i.«

»Naturligvis,« sagde Anders og lo tvungent. »Men alle Kneb gælder, véd du, paa saadan Tid. Hvad sagde Mads Erje?«

Ingerid hørte ikke Svaret. Hun rejste sig og forlod Stuen.

Fra Lysne løb Vejen langs med Elven indtil Fossefaldet ved Seltunaasen; men paa dette Sted knibes Dalen sammen til en snæver Klippespalte, der kun lader Plads til selve Elven og da tager Vejen stejlt op over Fjældet. Det er dette Sted, Galderne kaldet, som fordum var livsfarligt at passere paa Grund af de hyppige Stenskred. Endnu den Dag i Dag, da Vejen er sprængt ved Dynamit ud af selve den lodrette Klippevæg paa Elvens modsatte Bred, ser man højt oppe disse uhyre Dynger af Skærver, Fliser og

Grus, der løsnede af Sol og Vejr i Tidens Løb opsamles af Styrtningens aflange Klippeskaaler.

Laksen, som fra Fjordene altid søger ind i Elvene og gaar milelangt op imod Strømmen, kan ikke komme højere end til Seltunaasen; naar den naar ind i Skumhvirvlerne og mærker Fossen, kan man se den gøre høje Spring for at sætte over; men hver Gang slynges den tilbage af de høje Vandstyrtninger. Her er derfor et godt Laksefiskeri, som tilhører Lysnegaardene, og her sad Knut mangen Stund med sit Medetøj. Saaledes ogsaa Aftenen før Sessionsdagen.

»God Kvæld!« sagde en Røst bag ham.

Det gav et Sæt i ham, thi han havde paa Grund af Fossedønet ikke hørt Fodtrinene. Han rejste sig hurtigt.

»Kommer du fra Borgund, Ingerid?«

»Nej jeg kommer hjemme fra. Jeg gik herud for at træffe dig. Jeg tænkte nok, du var her.«

Hun blev ligesom mere bleg og stram, medens hun talte, og Stemmen tog til at smaadirre.

»Jeg tænkte,« vedblev hun, »at det var bedst at gøre Alvor af det; du venter jo dog paa det. Vi har aldrig passet for hinanden og gør det mindre for hver Dag, der gaar. Jeg tænker, det er bedst, vi skilles.«

»Ingerid! Er det dit Alvor?«

»Det er mit Alvor, Knut, og det er nøje overvejet. Ingen af os kan gøre for dette; vore Forældre maa bære Skylden; men skilles vi ikke, mens Tid er, kommer vi til at lide Skaden — —. Hver kan være lige god for det.«

Han stod og drejede paa Medestangen, der hang ud over Fjældkanten og stirrede forbi dens Spids ned i Skumhvirvlerne.

Over dem dundrede Fossen ensformigt og uophørligt, saa Fjældgrunden sitrede.

Hun syntes, at han bevægede Læberne.

»Hvad siger du?«

»Jeg sagde ingenting. — Er det, fordi jeg ikke har kørt rundt med din Fader og Anders Vold? Jeg

tænker helt anderledes i den Sag end din Fader. Jeg mener ikke, det for enhver Pris gælder om at smøge af sig det mest mulige og pukke paa Ret og Frihed. Jeg ser ingen Ulykke for os Lærdøler i at blive Soldater og i Fejdetid være med til at værne om vort Land.«

»Just det, at du i alle Stykker tænker anderledes end Fader og jeg, gør, at jeg har faaet Øjnene op. Det er ikke i denne Sag alene.«

Der for et bittert Smil hen over hans Ansigt.

»Du fik maaske Øjnene op for, at Anders Vold var den rette.«

»Skam dig, Knut!«

»Skam dig selv!« sagde han med blaahvide Læber og sendte hende et Blik, som om han vilde se hende ud i Elven. Derpaa kastede han sit Medetøj paa Nakken og gik. Ikke en eneste Gang saa han tilbage.

Det var, som om det bedste, hun ejede, det eneste, hun ejede, gik med ham. Som om han virkelig tog hendes Hjerte med sig. Men saa stor er Vanens Magt.

Hun følte en Drift i sig til at synke ned paa Hug, begrave Ansigtet i sine Hænder og hulke om Kap med Elven; men hun tvang sig oppe og gik langsomt efter. Ved den første Krumning af Vejen tabte hun Knut af Syne bag Fjældvæggen.

Lærdalen er en i det hele snæver og trang Fjælddal, der fortsætter den indre Arm af Sognefjorden, indtil den igennem vilde, sønderrevne Passer stiger op og udviskes i de øde Vidder, der bærer Navn af Fillefjæld. Nærmest Fjorden, i den bredere og mere frugtbare Del af Dalen ligger Hauge og derefter Tønjum; ovenfor Seltunaasen, hvor Dalen snævres ind, og Frugtbarheden er ringe, ligger Borgund, vel bekendt af sin seks Hundrede Aar gamle Stavekirke, der nu blot staar som et nationalt Mindesmærke paa den samme Kirkegaard, hvor det nye og mere tidssvarende Gudshus har rejst sig. Det fjerde Sogn i Præstegældet,

Aurdal, ligger længere Nord paa for sig selv ved en Sidearm af Sognefjorden.

Den store Dag randt op. Sessionsherrerne ankom med Baadskyds til Lærdalsøren og tog ind paa Rikum, den største Gaard i Bygden. Tunet var fuldt af Folk; hver bosiddende Mand i Hauge, Tønjum og Borgund havde givet Møde, ogsaa de fleste fra Aurdal. Paa den anden Side af Vejen og bag alle Gærder og alle Huse i Nærheden stod Grupper af Kvinder og Børn og talte ivrigt, men dæmpet indbyrdes. Kun de unge Karle, for hvis Skyld det hele Røre var, havde holdt sig hjemme.

En Underofficer i rød Kjole kom frem paa den høje Planketrappe og saa barsk ud over den sammenstimlede Mængde, hvis Ansigter alle i samme Nu rettedes did.

»Er Anders Olsen Lysne her?« raabte Underofficeren.

»Her er jeg,« svarede Anders tæt ved Trappen.

»Naa, og Anders Vold? Hvor er han?«

»Han er hjemme,« raabte de omstaaende og gav sig til at le.

»Følg med!« sagde Underofficeren til Lysnemanden.

»Jeg skal det,« svarede Anders, »siden du beder saa kønt.«

Anders fulgte Underofficeren ind i Stuen; om et stort Bord midt paa Gulvet sad flere uniformerede Herrer, iblandt dem Generalkrigskommissæren, Haxthausen.

»Det er altsaa dig,« begyndte denne sit Forhør, »der selvanden har bemægtiget dig vore Lister og truet eders Præst paa Livet for at gøre Hans Majestæt Kongens Bud til intet. Er I ved jere fulde fem, Godtfolk?«

»Hvem siger, vi har truet vor Præst paa Livet?« spurgte Anders uforfærdet.

»Jeg vil sige dig én Ting, min Ven!« sagde Generalkrigskommissæren og rejste sig, og han var en Mand saa vel sine tre Alen høj. »Kommer du med Udflugter eller vil nægte, hvad der er hver Mand

vitterligt, gør du din Sag værre. Jeg skal give dig et godt Raad: Udlever Listerne straks, og forman dine Bygdemænd til Rolighed, saa skal I denne Gang slippe for videre Tiltale.«

»De er brændt,« svarede Anders.

»Men er I da besatte!« raabte den store Mand. »Jeg vil for eders timelige og evige Velfærds Skyld haabe, at det er Løgn, du der siger, og at du snart maa komme paa andre Tanker. Vil I miste Hovedet!«

»Hvem er egentlig du?« spurgte Lysnemanden og saa Kæmpen lige op i Ansigtet. Blodet begyndte at koge i ham. »Kan du tage norske Bønders Hoveder, du? Lad os se dine Dokumenter!«

»Ja jeg skal vise dig Dokumenter,« raabte Generalkrigskommisæren og for med begge Hænder søgende rundt paa Bordet. »Er der ikke andet i Vejen end det, saa skal jeg saa gerne — —« og bister som en Tyr holdt han sin Ordre hen for Næsen af Lysnemanden. »Læs her, hvis du kan læse!«

Lysnemanden gav sig god Tid, læste det Ord for Ord og lagde saa Arket fra sig.

»Jeg ser ikke Kongens Navn paa dette Papir,« sagde Bonden og trak frem en hel Pakke gamle Dokumenter, omhyggelig forvarede i et rødt Tørklæde. »Men nu vil jeg spørge dig, om du kan læse,« vedblev han og foldede ud et efter andet et halvt Dusin gamle Kongebreve. »Her skal du se Kongenavn,« sagde Anders og pegede paa de store, snørklede Træk. »Tør du kanske slaa Streg over dem?«

Kæmpen svarede intet paa det Spørgsmaal, men idet han lagde sin Haand tungt paa Bondens Skulder, raabte han med høj Røst:

»I Kongens Navn, du er Fange!« Derpaa vinkede han ad Underofficeren og sagde: »Hid med et Par Haandjærn!«

Men i samme Stund trængte flere af Bønderne gennem den aabentstaaende Dør ind i Stuen, og en af de forreste, Stiller Bø hed han, raabte til Generalkrigskommissæren:

»Dersom I lægger Haand paa Anders Lysne, skal ikke en af jer slippe levende herfra. Jeg vil lade eder vide, at det er os, som er de stærkeste.«

Generalkrigskommissæren havde et nyt Arrestdekret paa Tungen, men en anden Bonde Ole Herei, der var fulgt efter Stiller, kom ham i Forkøbet.

»I kan saa rolig pakke ind,« raabte han, »og drage bort den Vej, I er kommen, for vore unge Karle er alle til Hobe bleven hjemme, og Sessionen bliver der intet af hverken i Dag eller i Morgen.«

»Det skal jeg vise eder!« raabte Generalkrigskommissæren rasende; men i det samme greb Gaardens Ejer, det var en Rumohr, ham bagfra i Armen og hviskede til ham:

»Det gælder Livet. Kom, mens det er Tid! Denne Vej!«

Flere og flere Bønder trængte ind, og Generalkrigskommissæren og de andre Herrer, som alle havde rejst sig, skønnede af de mange Knive, som blinkede henne ved Døren, at Situationen kunde blive alvorlig nok. De besluttede sig derfor alle til at følge deres Chef gennem den Bagdør, som Ejeren havde aabnet, og derfra naaede de ad en Lønvej hen til Præstegaarden. Saa snart det var muligt, mødte deres Vogne der, og de forlod Bygden paa samme Vis, som de var kommen. Almuen havde forsamlet sig mandstærk ved Nedkørslen fra Præstegaarden og hilsede dem med et rungende Hurra, da de kørte bort, men forulempede dem ellers ikke. Og saaledes endte den første Session i Lærdal.

Da Vognen var ude af Sigte, sagde Stiller Bø til Forsamlingen:

»Nu har vi vist Danskerne, hvad vi duer til; de Folk betænker sig to Gange, inden de kommer igen. Men havde Anders Lysne og Voldsønnen ikke taget fat, som de gjorde, og mandet os alle op, saa havde det ikke faaet det Udfald. Vil I nu som jeg, saa gør vi et Gilde for de to og drikker deres Skaal, saa vore Hurraer skal høres lige til Voss og Valders. Er I med til det?«

Det var de alle med til, og Gildet stod den samme Aften paa Øvre Lysne, fordi der var de største Stuer. Der blev drukket og danset, leget og larmet til langt ud paa Natten. Anders Vold og Anders Lysne sad i Højsæde ved hinandens Side, og Ingerid dansede derefter det meste af Natten med Voldsønnen; men Knut paa Nedre Lysne var ikke med til Gildet.

Havde Anders Lysne ikke forud været den første Mand i Lærdal, saa var han det fra denne Dag af, og i de unges Lag vovede ingen at gøre Voldsønnen Rangen stridig. Knut og Ingerid gik helst af Vejen for hinanden; men Anders Vold var jævnlig Gæst paa Øvre Lysne, og hverken Fader eller Datter var i Tvivl om, af hvad Grund han kom. Alligevel var der noget, som holdt Ingerid tilbage; hun vidste stadig at forhindre det afgørende Skridt. Bygden ventede hver Dag at høre om Trolovelsen, men det kom ikke.

Fra Regeringen hørte man heller intet. Anders Lysne havde i Spidsen for en Deputation været i København; vel var det Svar, Mæudene kom tilbage med, ikke fuldt tilfredsstillende; men Tiden gik; man syntes tilbøjelig til at tage Sagen med Lempe; Enevoldsregeringen i de forenede Riger var stedse mere faderlig end energisk.

Endelig kom der dog Ordre til, at en ny Session skulde afholdes. Det var i Sommeren 1802, næsten tre Aar efter det første mislykkede Forsøg. Til samme Tid rygtedes det, at en dømmendc Kommission var udnævnt, som skulde optage Forhør over Urostifterne og have Sæde i Lærdalsøren. Anders Lysne rustede sig paa ny til at møde Magthaverne, holdt Møder, skrev Breve og kørte omkring, nu som før fulgt af Voldsønnen. Ogsaa denne Gang lovede Bønderne at staa deres Førere bi og at holde Stand til det yderste.

Anders Vold havde været ude paa Agrene, hvor man var i fuld Gang med Vandingen; thi i Lærdalen er Sommeren tør. Man leder derfor Vandet fra de mange smaa Elveløb, der strimer ned fra Fjældene, omkring i Grøfter og overrisler derfra Agrene ved

Hjælp af transportable Dæmninger. Anders traadte med sin Vandspade i Haanden ind i Stuen paa Øvre Lysne.

Der var efter Sædvane en Lem i Taget, Ljoren kaldet, som kunde aabnes ved Hjælp af en Stang, der gik midt ned i Stuen, og saaledes skaffe Udgang for Røgen. Ingerid, som just havde gjort Ild paa Arnen til Middagsmaden, stod og stellede med Ljorstangen, da Voldsønnen traadte ind. Hendes Fader sad i Højsædet for Bordenden med sit Blækhorn og sine Papirer foran sig.

»Det er vel, at du kommer, Anders,« sagde Lysnemanden og tørrede Sveden af sin Pande. »Jeg har lige stillet en Skrivelse op til Regeringen, som du nu skal høre. Den vil styrke vor Ret til at gøre Modstand; naar den er af Sted, kan vi henvise til, at vi har indgivet skriftlig Ansøgning, og saa maa de i al Fald vente med Afgørelsen, til Svaret indløber.«

I det samme kom en Jente styrtende ind ude fra. »Soldaterne kommer!« skreg hun. »Det mylrer ned over med rødt og hvidt, og blinker med Bøsser og Sabler. Gud fri os! De slaar os ihjel!«

Hun stak i at tudskraale, løb først til Sengekrogen, saa om bag en Kiste og for endelig i komplet Vildelse igen ud af Døren,

»Lad dem komme,« sagde Lysnemanden med et Blik til det lille Vindøje, der vendte mod Tunet. Han lagde sine Papirer sammen, kom det hele ind i Krogskabet og lukkede omhyggeligt af.

Men Voldsønnen sprang hen midt i Stuen, greb om Ljorstangen, som Sæd er, naar en vigtig Sag skal forebringes, og saa dristigt op paa den gamle Bondehøvding.

»Ja lad dem komme,,« raabte han trodsigt. »Kan hænde, Kampen vil blive haard, og det vil da først gaa ud over os to. Er vi nu enige om at staa sammen, saa giv mig til Bevis derpaa din Datter Ingerid til Hustru! Hun tror, som du og jeg, paa vor gode Ret, og det kommer nu mindre an paa, om din Dattermand

har Gaard og Grund, end om han er Karl for at staa dig bi til Gavns.«

»Gaa til Ingerid med det,« sagde Anders og stak Nøglen til Krogskabet i Lommen. »Jeg har intet imod dig.«

I det samme kom Jenten farende ind paa ny. »Herre Jøsses?« hvinede hun. »De slaar Kreds om Gaarden, de brænder os inde. Alene Gud i Himmerig!« Hun kastede sig ned paa sine Knæ med Ansigtet i Bænken, bad, hulkede og jamrede paa én Gang.

En mørk Rødme gød sig over Ingerids langformede Ansigt. Høj og rank gik hun hen til sin Bejler, gav ham Haand og sagde:

»Jeg staar Last og Brast med eder.«

Anders' Øjne funklede af Trods og Triumf. Han slog Armen om hendes Liv og kyssede hende heftigt.

I det samme gik Døren op; en Officer stod paa Tærskelen iført det »lette« Regiments Uniform: hvide Benklæder, rød Kjole med grøn Besætning, graa Gamascher til over Knæene og sort tokantet Hat med hvid Pompon.

Anders Lysne og Anders Vold var Fanger.

Hvad der paafulgte, kan fortælles i Korthed.

Den 9de Juli 1802 var fastsat til Sessionens Afholdelse. Sessionsteltet var opført et Stykke neden for Tønjum Kirke, til højre for Vejen, naar man kommer fra Fjorden. Til venstre for Vejen løb Elven. I Parademarsch svingede den samlede Kommando op foran Sessionsteltet under fuld Musik. Styrken var 420 menige Fodfolk, 32 Artillerister forsynede med fire Amusetter, hvilket var Navnet paa en Art smaa Feltkanoner, 17 Officerer og 32 Underofficerer. Deres Chef var Oberstlieutenant Hans Gram Holst.

Mellem Vejen og Elven havde Almuen samlet sig i et Antal af flere Hundrede. Trods og Harme brød sig i Sindene, man syntes kun at vente paa et givet Tegn, en æggende Tiltale for at styrte frem til Angreb. Men Førerne var borte. En egen Uhygge greb Folkehoben, da man saa Kanonerne blive ladede med

Granater og Kardætsker, og de 400 Ladestokke klingrede i Muskètløbene. Ude paa Vejen viste Underofficererne sig med barske Miner og lange Lister i Hænderne. En dump Mumlen lød fra Mængden, da de første Navne raabtes op; men Navnenes Indehavere lystrede. Ingen af de udskrevne vægrede sig ved at aflægge Eden; de unge Mandskaber forestilledes for deres nye Chef Kaptain Fasting, og Klyngerne spredte sig i Tavshed.

Man havde været forberedt paa virkelig Modstand, og der var truffet omfattende Foranstaltninger til at forstærke Militærmagten. De nærmeste Garnisoner havde Ordre til at holde sig rede paa første Vink, og ved alle Stationer lige fra Kristiania til Lærdalsøren stod Holdeheste i Beredskab.

Imidlertid havde den dømmende Kommission konstitueret sig. Den optog en Række vidtløftige Forhører, og indtil dens Arbejder var endt og Dommen fældet, vedblev Militæret at holde Dalen besat. Dommen faldt den 22de Oktober samme Aar, men skærpedes af Højesteret i København. Anders Lysne dømtes til at miste Ære, Liv og Gods, Anders Vold til Slaveri paa Livstid, Stiller Bø og Ole Herej benaadedes.

Anders Lysne blev henrettet i Bergen og skal have gaaet Døden i Møde med stor Frimodighed. Hvad der mest bidrog til at fælde ham, var hans ophidsende Breve til Aurdølerne, som blev fremlagt i Retten. Anders Vold afgik til Bergen med Militærvagt og indsattes paa Fæstningen Bergenshus.

Øvre Lysne blev inddraget under Kronen og udlagt til Kompagnichefs-Gaard. Ingerid tog til en Faster, der ejede en anden af Lysnegaardene, og var iøvrigt Genstand for megen Deltagelse. Af Lærdølerne oprettedes et Kompagni let Infanteri, og da de først havde lært at finde sig i, hvad der ikke kunde blive anderledes, blev de udmærkede Soldater. Tiden gik. Lidt efter lidt kom der atter Ligevægt i Sindene. Knut, der ogsaa havde været Soldat, blev med Aarene mere og mere tavs og indesluttet og holdt liden Samkvem

med andre. Efter Faderens Død passede han sin Gaard stille og tro; hans eneste Morskab var nu som fordum at gaa til Seltunaasen for at fiske. Han giftede sig ikke; heller ikke Ingerid. Hun begyndte nu at blive en gammel Pige.

Ingerid vidste godt, at Knut elskede hende; hun tænkte derpaa med en bitter Glæde. Den Smerte, han led, var dog nogen Gengæld for hendes Faders Martyrdød, for hendes Kærestes Slaveri, for Tabet af hendes Odelsarv, for hele hendes forspildte Liv — det kunde ikke være mindre. Hun havde flere Tilbud, men afviste dem. »Jeg er trolovet,« sagde hun. »Vel er min Kæreste Slave paa Livstid, og jeg kommer aldrig til at staa med ham for Alteret; men det er det samme. Han var vor Sag tro; han bøder for sin Djærvhed, sit Frisind. Alt hvad jeg kan gøre, er at bøde med ham. Det er min eneste Trøst.«

Lidt efter lidt blev Ingerids Følelser for Livsslaven en Art Helgendyrkelse, og i samme Grad som Billedet af Anders optog hende, blev Knut hende ubetydelig og ligegyldig. Ikke en eneste Gang i de mange Aar, der var forløbet siden hendes Faders Død, havde hun skiftet Ord eller Hilsen med ham.

I Maj 1807 kom det forfærdelige Budskab til Dalene omkring Sognefjord, at Englænderne havde røvet vor Flaade; senere hen, at Svenskerne havde sluttet sig til Dødsfjenden. Det gamle Nationalhad brød paa ny ud i lys Lue; Krigen mod Sverrig blev erklæret.

I samme Nu skete Omslaget. Lærdølerne havde opbudt alt for at undgaa Soldatertjenesten, havde siden med sammenbidte Tænder trukket i Uniformen og senere ved Vanens Magt fundet sig deri som et nødvendigt Onde, man næppe mere blev kvit, — nu vaagnede den fædrelandssindede Aand. Man mindedes Romsdølernes Bedrifter i Kalmarkrigen; de var jo Lærdølernes Naboer, disse tapre Bønder fra Lesje, Vaage og Lom, der havde vundet udødelig Hæder i Kampen mod Skotterne; Zetlitz' nye Sang om dem var

just da i alles Munde. Vilde det have været til nogen Ære for Lærdølerne, om de nu havde kunnet hævde deres Ret til at sidde hjemme i Ly af deres Fjælde, medens deres Landsmænd kæmpede for Arne og Konge?

Sent og sparsomt kom Efterretningerne fra den fjærne Krigsskueplads til Lærdal. Man vidste, at den søndenfjældske Hær, 8000 Mand stærk, havde taget Stilling mellem Elverom og Frederiksstad for at forsvare Grænsen, og at Brigaden Staffeldt, hvortil Lærdølerne hørte, udgjorde venstre Fløj.

Saa kom der Tidende om, at Brigaden den 19de Maj 1808 havde angrebet Skanserne ved Lier, og saa at Lærdølerne to Dage efter under Anførsel af Kaptajn Jürgensen havde overfaldet en svensk Forpost ved Jerpset, 4 Mil syd for Kongsvinger, og oprevet den aldeles, at Kompagniets Navn var i alles Munde, at det var bleven forestillet for Feltherren, den tapre Prins Kristian August, at Prinsen personlig havde takket Soldaterne og — føjedes der til — havde tilstaaet dem at udbede sig en Belønning. Men hvorledes det med Hensyn til dette sidste Tilføjende forholdt sig, vidste man intet. Der blev gættet paa, at Lærdølernes gamle Ret til Fritagelse for Militærtjeneste skulde stadfæstes paany; men man vægrede sig ved at tro det; en saadan Belønning tyktes de fleste mere lig en Skam end en Ære.

Dernæst indløb Efterretningen om, at der var sluttet Fred mellem Rigerne, og at man kunde vente Soldaterne hjem med det første. Og samtidig dermed dukkede et andet Rygte op, der nær havde vendt op og ned paa alt og alle i det hele Præstegæld.

Over Voss og Sognefjord var det kommet til Aurdal og derfra videre, men ved hvem eller hvorledes vidste ingen med Sikkerhed. Som Hjemmelsmand nævnedes snart en, snart en anden; hver fortalte paa sin Maade, men i det væsentlige var der Enighed: Livsslaven var ved kongelig Resolution bleven benaadet.

Langt om længe stadfæstedes Rygtet ved, at der indløb Skrivelse til Lensmanden. Man vilde hædre

Soldaterne, man vilde hædre [illegible]. Der blev et Røre i hele Dalen, som ikke havde været siden de første, mindeværdige Sessioners Tid.

En stor Fest blev besluttet i Anledning af Soldaternes Hjemkomst. Ogsaa Anders kunde gøre Krav paa festlig Modtagelse; men med Hensyn til ham og Ingerid gærede der endnu større Planer. Et Brug i Grøte var til Salgs; Jorderne var gode, og der var baade [illegible] og Laksefiske til. Det hele Præstegjeld besluttede Forening at købe det og give Anders Vold og Ingerid det til Arv og Eje som Erstatning for hvad de havde lidt og forlist for den fælles Sag.

Ingerid blev ung igen, da al denne [illegible] Lykke kom fossende over hende. Og Ingerids Lykke og Bygdens Hæder smeltede ligesom sammen og overgød den afsides, stille Dal med et Skin af Lys og Varme, saa den blev dobbelt skøn i sin Sommerdragt med de frodige grønne Kornmarker, den brede, evigt susende Elv, de graa Bjælkehuse og de skovklædte Klippeskrænter. Og for at gøre alt komplet traf det sig saaledes, at man paa samme Dag kunde vente baade Anders og Soldaterne, den første fra Vossesiden, de sidste over Valders og Fillefjæld.

Aurdal og Hauge skulde modtage Anders, naar han i Baad ankom til Lærdalsøren; Tønjum og Borgund skulde drage Soldaterne i Møde. Derefter skulde man afpasse det med Tiden saaledes, at man Klokken to om Eftermiddagen samtidig kunde mødes ved Hovedkirken i Tønjum og deltage i en Takkegudstjeneste, hvorefter man i stort Optog med Musik og Faner skulde følges ad til det store Festtelt, hvor Rækker af Borde stod dækkede. Efter Maaltidet skulde et Par Medlemmer af Festudvalget føre Anders og Ingerid til Grøte og overdrage dem Folkegaven, og iøvrigt skulde man forlyste sig med Drikkelag i Teltet og Dans udenfor, saa længe man aarkede.

Selvfølgelig tog Ingerid til Lærdalsøren for at tage mod Anders. Det havde været en underlig Forlovelsestid. Med hendes første Kys paa Læberne var han

slæbt i Fængsel og derfra i Slaveriet. Hun kendte ham jo egentlig saa lidt, naar det kom til Stykket. Det Billede, hun bar af ham i sin Sjæl, var skønt, og det stod grant; men det var vokset frem under Længsel, Fraværelse, Medlidenhed. Lignede det? Havde det nogen Sinde lignet?

Hun stod i Spænding og stirrede ud efter Baaden, der for fulde Sejl skød ind imod Bryggen. Hun kunde kende ham langt fra paa det sorte Haar, den høje Vækst, den duknakkede Holdning. Han var ikke bleven rankere i den forløbne Tid — det var jo saa naturligt.

Da Baaden lagde bi, tog en af Bønderne fra Hauge Ordet, bød med høj Røst velkommen og udbragte et Leve. Et hundredstemmigt Hurraraab besvarede det; Anders rejste sig, hilste med Huen i Haanden og traadte i Land. Han snublede saa underligt paa Planken; havde to Mænd ikke støttet ham, var han gaaet over Bord; det forekom Ingerid, hun hørte en undertrykt Fnisen omkring sig; men hvad det hele var, opfattede hun ikke ret, thi da Hurraraabene brød ud, fyldtes hendes Øjne med Taarer, saa Synet blændedes. Der var saa mange, han skulde trykke i Haanden, saa mange, han skulde veksle Ord med, saa hun var nær ved at føle sig tilovers; endelig kom de dog til Vogns. Men da de sad ene to i Sædet og skulde til at tale sammen under Kørselen til Tønjum, havde hun en knugende Fornemmelse af, at de var fremmede for hinanden. Han begyndte imidlertid at tale op om sig selv, om alt hvad han havde døjet, om Slavekost og Slaveliv, om Kammerater, der var en Skræk for Opsynsmændene, om snilde Forbrydere. Der var saa meget Had, saa megen Hoveren, saa megen Brovten, saa mange Eder i denne Tale, der var saa lidt af Tanke paa hende, paa Hjemmet, paa Slægt og Venner, saa liden Taknemmelighed; Modsætningen mellem den Mand, hun havde ventet paa, og den Mand, hun kom tilbage med, var saa stor, at hun næsten blev ræd for at sidde hos ham. Og i Atmosfæren var en kendelig Brændevinsdunst.

Var det den Mand, hun skulde dele Resten af sit Liv med? Saadan var han dog ikke, da han drog bort. Nej, men hun maatte tilstaa for sig selv, at adskilligt af, hvad hun saa fuldt udviklet nu, havde hun set før som Spirer. Slavelivet havde været en frugtbar Jordbund for disse Spirer. Hun havde tænkt sig det som et Martyrium, under hvilket han lutret og renset havde vokset sig dobbelt stor i Manddom og ædelt Frisind, hun havde tænkt, blussende af Stolthed og Lykke at skulle føre ham tilbage til den hjemlige Bygd — ja blussede gjorde hun.

Og som der over en solvarm, straalende Vaardag uanet kan lægge sig blæstkolde, bygemørke Skygger, saaledes sluktes i et Nu Lyset over hendes forjættende rige Eftervaar.

Soldaterne var kommen. De dannede Spalier ved Indgangen til den gamle Stavekirke og modtog deres Bygdebarn med nye Hurraraab. Kirken kunde ikke rumme en Tredjepart af alle de Mennesker; men saa holdt Præsten Gudstjeneste under aaben Himmel.

Anders og Ingerid blev sat til Højbords. Man vilde hædre Ingerid ikke blot som Anders's Brud, men tillige som Datter af den henrettede. Festudvalget var i nogen Uvished om, hvem af Soldaterne der skulde have Hæderspladsen og sidde næst, men efter Samraad med to, tre af dem tilkendtes Knut fra Nedre Lysne Pladsen, og trods alle Indvendinger maatte han sætte sig ved Ingerids anden Side, saa hun kom til at sidde mellem sin gamle og sin nye Kæreste. Havde Ingerid ikke forud været beklemt og angestfuld, saa blev hun det nu.

Lidt efter lidt kom der dog mere Ro over hende. Knut talte til hende, som om intet nogen Sinde havde været dem imellem — ikke meget, men jævnt og venligt; Feltlivet havde ligesom øvet en forløsende Virkning paa det indesluttede og bundne i hans Person. Ogsaa maaske det, at han nu endelig havde slaaet Ingerid af Tankerne for stedse.

Præsten udbragte en Skaal for Soldaterne og takkede dem paa Fædrelandets Vegne for deres Tapper-

hed, paa Bygdens Vegne for den Hæder, de havde kastet over den; dernæst ogsaa paa Anders's Vegne, idet han udtalte offentligt, hvad ikke længer var nogen ubekendt, at det var paa de tapre Soldaters Bøn, at Livsslaven havde faaet sin Frihed.

Siden holdt Lensmanden en Tale til Ære for Anders og Ingerid og atter senere, da Stemningen blev mere løftet, tog en af de hjemkomne Soldater Ordet. Naar Præsten, sagde han, havde gjort Ære af dem, fordi de havde udbedet sig Frihed for Anders Vold, da var det egentlig Knut fra Nedre Lysne, hvem den Ære tilkom, thi da de havde raadslaaet indbyrdes, om hvad de skulde forlange, var det ham, der havde husket paa Anders. Derfor vilde han nu foreslaa en Skaal for Knut.

Anders rystede Knuts Haand og bandte højt paa, at det var vakkert gjort af ham, saa meget mere, som Knut ikke ret havde hørt til Partiet, og mest »for jeg har dog taget hende dèr fra dig.«

Ingerid blev rød, og Knut blev bleg ved de Ord. Han svarede mørkt: »Du har intet at takke mig for. Jeg gjorde det for Ingerids Skyld.«

»Lige meget,« raabte Anders. »Enten du gjorde det for hendes eller for min Skyld, det kommer ud paa ét. Men et Fæ var du alligevel. Du kunde jo have taget hende selv.«

»Hold op, Anders!« bad Ingerid temmelig heftigt.

Anders slog en Latter op og vilde tage Ingerid om Livet, men da hun værgede for sig, nøjedes han med at favne Ølbollen.

Fra det Øjeblik af var Ingerid forunderlig tavs. Naar nogen talte til hende senere hen paa Aftenen, svarede hun for det meste kun med et sygt lille Smil, og af og til bævede hendes Læber, som om hun var Graaden nær.

Den følgende Søndag skete der Tillysning i Kirken for Anders og Ingerid. Han havde opslaaet sit Bo paa Grøte, og der var nok at gøre i den nye Gaard; men det led ikke meget med Arbejdet for Anders. Han var

bleven saa ganske afvænnet med Markarbejde nu, og derhos, kunde man sige, med at være sin egen Herre, med frit at raade over sin Person og sin Tid, at han ikke følte nogen overvættes Lyst til at hænge i Arbejdsselen fra Morgen til Aften paa den jævne, vedholdende Maade, som Bondegerning kræver. Han skulde da ogsaa mærke, at han var bleven en fri Mand igen; han skulde da ogsaa rundt og hilse paa gamle Venner og bekendte, og han havde mange, naar han begyndte at tælle; thi hvem var saa kendt i Lærdal som han, ja paa den anden Side Fjældet et langt Stykke ned i Valders. Og skyldte han ikke at hilse paa alle disse Mennesker, som havde gjort Gilde for ham og Ingerid? Og var der nogen eneste, som ikke ved Afskeden havde rystet hans Haand og bedet ham komme for at forny gammelt Bekendtskab? Anders var endnu i lang Tid at betragte som Bygdens Hædersgæst, og han følte det som en ikke ubehagelig Pligt atter at gennemstryge Dalen op og ned, til Fods og til Vogns som i gamle Dage med Lysnemanden, kritisere, opponere og skælde ud paa Regering og Øvrighed, Lovvæsen og Retsvæsen, Opsyn og Tilsyn af enhver Art, og saa, naar Foredraget mer end halvvejs havde gjort det af med enhver anden Mening hos Tilhørerne, da at kaste det store Lod i Vægtskaalen og fortælle et gruopvækkende Eksempel paa Mishandling og tyrannisk Behandling fra Slaveri eller Kaserne, medlevet eller meddelt, fra det løbende eller forløbne Aarhundrede.

Stakkels Ingerid! Fra den Dag af, hun havde siddet til Bords mellem Anders og Knut, siddet dem begge lige nær og med Angestens spændte Skarpsyn set sammenlignende paa begge, fra den Dag af, da hun blev var, at det var Knut, der var den frie Mand, Anders, der var Slaven, da hun skønnede, at Knut for evigt havde lukket hende ude af sit Haab, fra den Dag af vidste hun — hvor vanvittigt det end skulde synes — at det var Knut, hun elskede.

Men hver Søndag lyste Præsten til Ægteskab for hende og Anders, og hver Dag gentog hun for sig selv,

at hun, Datteren af den henrettede Anders Lysne, og han, den benaadede Livsslave, var ved Begivenhedernes Magt uløseligt forenede.

Hvorfor gik Ingerid ikke til Anders og sagde til ham, at de maatte skilles, saaledes som hun i sin Tid havde gaaet til Knut? Jo dengang var hun smittet af det Røre, hele Bygden var i, det var Oppositionsluft, hun indaandede, og hendes Faders og Voldsønnens hidsende, rastløse Færden meddelte noget af sit Feberliv til hende. Hun var ogsaa yngre dengang; selvfølgelig havde de mange Drømmeaar taget paa hendes Energi. Maaske det ogsaa er et Skridt, som en alvorlig Kvinde kun kan gøre én Gang i sit Liv. Endelig var der denne Gaard, som Bygden havde skænket Anders og hende. Selv om hun kunde stille Anders tilfreds ved for sit Vedkommende at give Afkald, kunde hun dog ikke undgaa at tilføje hele Bygden en blodig Fornærmelse og krænke sin Faders Minde. Nej, hun maatte gaa den Korsdragergang, som laa for hende; hun havde selv gjort, hvad hun havde kunnet, for at komme ind paa den.

Det var en kold, klar og stille Oktoberdag hen imod Aften. Solen havde forlængst holdt op at skinne i Dalen, kun over de højeste Fjældknuder faldt endnu et luerødt Skær. Det stod at læse paa Himmel og Jord, at Vinteren nærmede sig, paa Birkens tynde, lysegule Løv opad Skrænterne, paa de sorte, sammenkrøbne Elle langs den hurtigt strømmende Elv. Ingerid havde set Lejlighed til ubemærket at snige sig udenfor; hun trængte til Luft, til at være ene en lille Stund, komme bort fra al Gildestravlheden i Fasterens Gaard. Og hun dreves af en lønlig Drift op imod Seltunaasen med dens øde Vildhed, op imod det Sted, hvor hun i trodsig, syndig Blindhed havde brudt med sin sande Hjertensven og for stedse spildt sin Lykke. Hun maatte gøre, hvad hun ikke fik gjort dengang: synke ned og græde rigtigt ud; hun maatte, inden hun den følgende Dag skulde staa for Alteret med Anders, raabe ind i den tordnende Fos: »Knut! Jeg

elsker dig! Jeg har aldrig elsket andre. Jeg beder dig om Forladelse!«

Han var der da vel ikke? Nej. Oppe og nede var intet levende Væsen at øjne. Hun var alene med sin Anger og Smerte i den vilde, mægtige Natur — ligesom hun sønderrevet, splittet, afklædt sin Sommer, berøvet sin Sol. Just som hun vilde sætte sig for at give sig hen i sin Jammer, henledtes hendes Opmærksomhed paa en Sti, hun ikke tidligere havde kendt, egentlig et enkelt Traad kun, der drog sig hen over den stejle Fjældside. Hun fik Lyst til at se, hvor Stien førte hen, til at følge den til oven over selve Fossestupet og lade sig rigtig døve af de larmende Vandmasser.

Med faste, elastiske Trin, hurtigt og dog varsomt fulgte hun Sporet, hvor Fjældknast og Græstue dannede Trappe og førte snart op, snart ned. Hun nyttede ethvert Støttepunkt for Haand og Fod paa den revnede, knudrede, oprevne Klippeside, gled og skred i de forvitrede Skærver, hægtede sig fast i Revlinge- og Birkerisene og stod omsider stakaandet og med rystende Knæ ved et Par endnu tætte, brunløvede Ælmebuske, der næsten hang ud over selve Faldet.

Og se, derunder var af Sten og Jord dannet et Sæde ved Menneskehaand; Mos og Græs var saa nedtraadt der omkring, saa det var tydeligt, at nogen havde sin vanlige Gang her. Mon det var Knut? Og i saa Fald, hvad vilde han her?

Fiske? Det var for højt oppe. Tænke paa hende? Han havde jo forlængst slaaet hende af Tanker, han havde jo for hendes Skyld bedet Anders tilbage Han, som hun i sine egne Tanker havde skældt for træg, vaklende, fejg, ufri, havde dog været med i Kampen for den fædrene Jord og kæmpet saaledes, at han af selve Kongen turde udbede sig, hvad han ansaa for hendes Lykke. Hvor havde hun dog gjort ham Uret. Og hvor blev hun dog grusomt straffet!

Hun satte sig paa Stenbænken, støttede sine Albuer mod Knæerne og stirrede ned i den dundrende Fos.

Mon han havde siddet her saadan og tænkt paa hende? Mon det havde brændt ham saadan i Hjertet, som det nu brændte i hendes? Mon han havde grædt her, som hun nu græd?

Hør hvor Fossen tog paa Veje med sine mange Stemmer! Lige foran hende rundede den rødgraa, nøgne Klippe sig som et Kæmpeknæ og sank lodret ned i Dybet; oppe fra kom hele Elvens Vandmasse og væltede i en gennemsigtig, glasgrøn Buestyrtning ned i Svælget, knustes, fløj op i Skum og Fraade, hvirvlede rundt med hvide og grønne Blink i matrosa Farver og drev som en Taagedamp nedad over vældige, vaade Blokke. Et sanseløst Spring ned i dette susende, tordnende, mælkehvide Skumdyb — ja saa var det forbi med Elendigheden, forbi for evigt.

Nej hun maatte bort — bort fra disse fristende Tanker, inden de tog Magten fra hende, inden Svimmelen kom — inden Knut kom.

Hun rejste sig, traadte ud fra de ludende Buske og var i samme Øjeblik nær styrtet i Afgrunden af Skræk og Forvirring. Der stod Knut foran hende.

»Er du her, Ingerid?« spurgte han med en blød Klang i Forundringen.

Ingerid vidste ikke, hvad hun skulde svare, eller hvor hun skulde gøre af sig selv. Hun stammede:

»Kommer du her?«

»Ja, engang imellem.«

»Her er ensomt.«

»Det huer mig.«

»Aa ja, det er heller ikke det værste.«

»Mener du Ensomheden?«

»Ja. Jeg har prøvet den.«

Han saa forundret paa hende. »Men nu er jo Ensomheden forbi.«

Hun gentog med Eftertryk: »Den er ikke det værste.«

»Hvad mener du med det?«

»Ingenting. Far vel, Knut.«

I det samme lød et Skrig fra Fjældstigningen

over dem, et hæst, hadefuldt Skrig. Oppe midt i Røsen paa det stejleste Sted stod Anders med Bøsse i Haanden, ikke tyve Skridt fra Knut og Ingerid. Højere oppe vandt Vejen sig frem over Galderne.

»Endelig har jeg eder,« raabte han ned. »I havde gemt eder godt, men den er ikke født, som kan holde mig for Nar.«

Det skreg han hurtigt, sitrende af undertrykt Raseri. Han kastede Bøssen til Kinden og føjede til:

»Nu skal du dø, Lysneknut!«

Men i det samme sprang Ingerid frem og dækkede ham.

»Jeg først. Skyd kun du! Jeg tør nok staa for Skud.«

»Ja du véd, hvad du har fortjent,« raabte Anders og sænkede Løbet et Par Tommer, »men dig kan jeg altid faa Ram til. Kryber du bag Skørter, Knut?«

»Hvad har Ingerid og jeg forbrudt?« raabte Knut og tog lempeligt i Ingerid for at faa hende til Side. »Vi mødtes tilfældigt og for første Gang og har næppe vekslet ti Ord med hinanden, og saa tror du straks det værste og har Mordvaabenet parat.«

»Naa, du er ræd for Livet, Lysneknut! Ja det var et underligt Træf, at I skulde mødes sligt Sted, hvor ellers ingen Mennesker kommer.«

»Det var heller intet Træf, det!« raabte Ingerid; Trodsen skød op i hende; hun blev vild af Elskov, Smerte, Dødsfrygt, Had; hun slyngede sine Arme om Knuts Hals og skreg til sin Brudgom gennem Fossedønet:

»Skyd kun du! Vi mødtes, fordi vi elsker hinanden, og aldrig mer vil vi nu skilles. Skyd kun du! Den, du rammer, trækker den anden med sig, og vi gaar sammen ned i — —«

Han udstødte et Brøl. Der fulgte et Glimt, en Dampsky. Ingerid lukkede Øjnene, men da Knaldet lød, og hun ikke følte sig ramt, og fornam, at Knut stod fast som før, aabnede hun dem atter, just som et skærende Angesthyl fulgte Knaldet. Og i sam

Nu saa de Anders vakle, tumle, rives omkuld og styrte nedad med voksende Hurtighed midt i et frygteligt Stenskred. Det raslede, skurede, bragede og væltede — saa sank Anders med et helt Bjærg af Grus og Sten efter sig ned i den kogende Fos og forsvandt i Skumhvirvlerne.

Ingerid og Knut stod lamslagne og stirrede derned, hun endnu med Armen om hans Hals, han med Armen fast om hendes Liv. Omsider brast hun i en heftig Graad, sank ned paa Hellen og gemte Hovedet i sine Hænder. Knut satte sig tavs hos hende, fik hende lidt efter lidt nærmere ind til sig, fik hendes Hoved op til sin Skulder, hendes vaade Kind hen til sin.

»Ja nu véd du det, Knut! Nu véd du ogsaa, hvorfor jeg kom her, at det var for at bede om Forladelse paa det samme Sted, hvor jeg havde syndet saa haardt baade mod dig og mod mig selv. Og jeg føler, at du har tilgivet mig; jeg troede, at vi skulde have gaaet i Fossen sammen, og saa blev det ham!

Hun gyste og knugede sig tættere ind til ham.

»Jeg har da ingen Skyld i hans Død? Har jeg vel, Knut?«

»Der er ingen, der har Skyld, uden han selv. Hvad vilde han i Røsen? Hvert Barn kunde se, at den ventede kun paa den første Regn for at skride. Han har tumlet derud forblindet af Skinsyge og Hævntanker; han kunde derfra bedre komme mig paa Skud.«

»Lad os komme hjem. Jeg trænger til, at andre skal vide det. Der bliver intet Bryllup af i Morgen. Gud ske Lov!«

Ingerids Faster var den eneste, som fik den fulde Sandhed at vide. Hverken den dødes Minde eller de levendes Rygte var tjent med, at de nærmere Omstændigheder kom ud. Anders havde fundet Døden i Elven ved et Ulykkestilfælde, som mange før og efter ham; det store Stenskred var Vidnesbyrd nok om,

hvorledes det var gaaet til. Hans sønderslaaede Lig blev Dagen efter fundet ved Øvre Lysne ved Broen og fik en hæderlig Begravelse. Ingerid blev betragtet som hans Enke og sad paa sin Gaard Sørgeaaret til Ende; saa holdt hun Bryllup med sin gamle Kæreste Knut og flyttede til Nedre Lysne.

DEN GAMLE FRUERSTUE.

I.

»Der var kun faa Brysker, og
de var onde.«

Gammel Talemaade.

I den store Fruerstue paa Søholm sad Fru Kristense ved sit Sømmebord. Frem og tilbage gik Naalen med den blinkende Guldtraad og klare Silke; det skarlagenrøde Fløjel, som var spændt over Baldyrerammen, kastede et lyst Rosenskær op paa de hvide Fingre, hver Gang de kom det i Møde; men i Baggrunden laa Skumringen tyst og dæmpet over de mørke Paneler, de store Skabe og Stenkaminen med dens Urner og Smykkekar.

Paa en lav Hyndestol lige over for Fru Kristense sad en lyshaaret Ungmø med Hænderne i Skødet og fulgte med fordybet Blik Naalen, som den kom og gik. Det var velbyrdige Jomfru Karen Høg fra Lundsgaard, der denne Eftermiddag aflagde Søholm et kort, tilfældigt Besøg. Samtalen var standset; man hørte kun Naalens Stik i det svære, udspændte Fløjel og det dybe Aandedrag af en stor, sovende Mynde, som laa udstrakt foran Kaminen.

Omsider rev Jomfru Karen sig løs fra sine stumme Tanker; et dybt Suk undslap hende; hun rettede flygtigt paa sin Perlesnor og sagde dæmpet:

»I har da aldrig elsket hinanden.«

Fru Kristense løftede Ansigtet. Fint og blegt med dybe, mørkebrune Øjne og en smal, bøjet Mundvige.

»Jo, Karenlille. Det har vi. Det véd jeg forvist, vi har. Men det er længe siden,« tilføjede hun bittert.

»Længe siden! Og der staar i Evangeliebogen, at den ægte Kærlighed taaler alt, tilgiver alt og aflader aldrig. Den er en Gnist af Guds eget Væsen; derfor er den evig.«

»Jeg skal kortelig fortælle dig mit ganske Levnedsløb, og det skal være min Tak til dig, fordi du ikke red min Port forbi. Jeg haaber saa, at du ogsaa en anden Gang ser indenfor, naar du atter rider til Flenstofte. Det er nu en rum Tid siden, at nogen af Bryskernes Slægt besøgte Søholm.«

»Det Slægtskab er det ufornødent at tænke paa.«

Fru Kristense lod sin Naal hvile, lænede sig tilbage imod Hyndet og begyndte:

»Jeg var paa din Alder, Karen, da jeg første Gang saa Ejler Gregersøn paa en stor Bogejagt, Fader holdt. Der var ved saadan Lejlighed mange rige og ansete Herremænd forsamlede paa Krængerup; men der var blandt dem alle ikke en saa dristig Jæger, saa kyndig Skytte som Ejler, og hans Navn var i alles Munde. Derhos var han høj og stærk, fuld af lystige Indfald, og der var ingen, der kunde opføre en Dans som han. Kort forinden havde han arvet Holmegaard efter sin Fader og blev snart en velset Gæst paa Krængerup. Jeg var ikke den eneste, som tyktes om ham. Men jeg var af de rige Skinkelers Slægt, og Holmegaard var ingen synderlig stor Ejendom; da det derfor omsider gik op for Fader, hvem de hyppige Besøg egentlig gjaldt, lod han Ejler Gregersøn vide, at hans Datter kunde vente sig et Par Herregaarde i Medgift, og at den, der agtede at bejle til hende, mindst maatte have lige saa meget. Ejler forstod halvkvæden Vise og kom i lang Tid ikke til Krængerup, og da han endelig kom, var det for at byde Farvel og meddele os, at han havde besluttet at drage udenvælts. Der blev intet talt mellem os, men da Fader spurgte ham om Aarsagen

til hans Beslutning, svarede han: »Fordi min Devise er: alt eller intet.« Derhos saa han langt og bønligt hen paa mig, og jeg gav uden ret at vide det et lidet Nik som til Svar. Paa det ventede jeg saa i seksten Aar, Karen, medens han tumlede sig i Krig og Orlog langt fra Danmark. Gud bedre for, hvad han vandt ved sin lange Udenlandsfærd; men der han kom hjem, var han uventet bleven Arving til de tvende Gaarde Højsholt og Skannørshave efter en gammel Moster, og nu var der intet til Hinder for at drikke Fæstensøl med Kristense Skinkel. Frøbjærg og Søholm var Medgiften. Kort efter døde Fader, og min Broder blev Husbonde paa Krængerup. Men Ejler Gregersøn havde været i en ond Skole, det fik jeg snart at mærke. Saa mange Vidnesbyrd han end gav paa sin Kærlighed i den første Tid, saa higede han dog stedse efter Tummel. Det var blevet ham lig en anden Natur, og Stalbrødre var der flere end nok af, som uden Møje droges til, De gjorde til sidst ingen Forskel paa Nat og Dag; det gik fra Drikkelag til Drikkelag, og jo vildere, jo voldsommere, jo galere det var, desto bedre huede det Ejler. Han var til Tider som besat af onde Aander, alt Samliv imellem os var forbi. Saa endelig kom den skrækkelige Nat, da de stormede Fruerstuen, da han rød af Drik ravede hen til min Seng og bød mig staa op og skænke for dem. »Skam dig, Ejler Bryske!« raabte jeg rystende af Harme. »Vel har jeg nemmet for længst, at du ganske har vendt dit Sind fra mig, men om du ikke har drukket hver Gnist af Vid og Sans bort, skulde du dog blues ved at byde din Hustru sligt.« — »Lad al Snakken fare!« raabte han, »og kom fluks ud. Det gælder et Væddemaal, skønner du.« Jeg begyndte paa et Svar, der ikke var blidere end mit første, da han styrtede frem, rev fat i min Arm og skreg: »Dine Ukvemsord kan du spare. Kommer du ikke med det gode, tager vi dig, som du er. Det svæ'r jeg om min Faders Sjæl.« Derpaa trak han med et Ryk Spærlagnerne for og vendte sig mod det hele drukne Kobbel. »Én!« talte han og sparkede med sin

Støvlehæl til en Bænk, saa der gav et stort Bulder. »To!« Naar jeg siger tre, skal du være paa Pletten; Stadsen ser vi ikke paa.« Jeg maatte lystre, forstaar du vel. Imidlertid begyndte de at slaas og trættes; det gav mig nogen Frist; endnu inden han raabte tre, stod jeg paa Gulvet derude, men alt dansede rundt for mit Syn; det var, som om jeg stod iblandt en Flok Djævle. Fra den Stund hadede jeg ham, Karen. Men der jeg atter slap bort fra dem, gik jeg ned i Borgestuen, vækkede Iver Axelsøn, som da tjente mig for Smaadreng, og sagde til ham: »Staa op, Iver! Læg Sadlen paa min Ridehest og ligesaa paa din egen. Vi drager fluks herfra.« Saa red vi til Frøbjærg den samme Nat. Men næste Dag, da Ejler havde sovet Rusen ud, kom han ridende og begærede at faa mig i Tale. Det kan være, han fortrød sin Adfærd; jeg kunde ikke vinde mig over til at tage imod ham. Med uforrettet Sag drog han igen bort; men inden Ugen var omme, fik jeg Bud om at flytte fra Gaarden. Ejler Gregersøn havde i Tærningspil tabt den til Knud Pedersøn. Da kan du vel skønne, Karenlille, at til Holmegaard gik jeg ikke, men til min Broder paa Krængerup. Og saa blev der gjort Skilsmisse imellem os, og jeg beholdt Søholm. Jég véd ikke, om jeg i hele den Sag har handlet utilbørligt, om jeg i hin Nat skulde have taalt alt, tilgivet alt, fordraget alt? Tykkes du ikke, det kan have en Grænse?«

Karen stod op og lagde sin Arm om Fru Kristenses Hals; hendes Øjne var blanke af Taarer. »Stakkels kære Fru Kristense!« sagde hun blødt og deltagende; »hvor har du maattet dolére udi din Ægtestand. Det er fast, som havde dit Levned ikkun de to Blade: Længsel og Lidelse.«

»Jeg forsøger at hæfte ét Blad til endnu: Hengivelse. Med Guds Hjælp haaber jeg, det maa lykkes mig.«

»Og paa Holmegaard raser de værre end nogen Sinde tilforn. Næsten hver Nat kan vi hen over Søen høre dem skrige og synge. Tror du ikke alligevel,

han føler Ruelse — ja maaske endog Elskovs Længsel, Fru Kristense. Saa søger han paa den Vis at døve sin Samvittigheds Røst.«

»Esge Brok er nok en af hans trofaste Følgesvende. Hvad siger Anna Sten Bryskes til, at hendes Broder fører saadant et Levned?«

»Der tales lidet om ham paa Lundsgaard; han kommer der og saare sjældent, thi han liges ej synderlig godt med sine Svogre. Men det sidste, vi hørte fra Holmegaard, var, at Ejler Gregersøn havde maattet sælge Skannørshave. Den tog de Kræmmere af Odense.«

Henimod Aften bød Jomfru Karen Farvel til Fru Kristense og red fra Søholm fulgt af sin Rideknægt. Da hun nærmede sig Fruerlunden, tren en høj Ungersvend ud fra Buskene og aabnede Borgeleddet, forinden Rideknægten naaede derop.

Jomfru Karen red frem i løvgrøn Engelst Kjole og Fløjels Trøje kantet med Graaværk. Paa Hovedet bar hun en liden Barèt med hvid Fjeder, og under den flød det lyse, udslagne Haar ned over Nakke og Skuldre. Hun rakte sin Haand frem til Hilsen; den stramme Dyreskinds Handske gik højt op paa Armen og var udsyet med Guld og Perler.

»Er I her?« sagde Karen straalende mildt. »Det var mig en stor Forraskelse, Iver Axelsøn. Jeg havde nu opgivet alt Haab om at skulle faa sagt eder Farvel.«

»Man nemmer deraf, at man ingen Sinde bør opgive Haabet,« svarede den unge Adelsmand. Han var en fjærn Slægtning af Fru Kristense og ellers af de Juulers Æt. »En køn Hoppe, I der har,« vedblev han og klappede Dyret paa Halsen. »Rider I stærkt, Jomfru Karen? Jeg kunde have Lyst til at kapløbes med eder gennem Skoven.«

»Det var artigt.«

»Men ikkun i Skridt.«

»Naa saaledes. Det skal I have Tak for, at I vil følge mig gennem Skoven.«

Hvad der ellers videre blev talt mellem Iver Juul

og Karen Høg, kan ingen vide; thi Rideknægten holdt sig et Stykke tilbage, indtil de omtrent var kommet til Udkanten af Skoven. Da standsede Karen sin Hest og vinkede, at han skulde ride forud.

Saasnart han var kommet dem forbi, rakte Karen Haand til Iver. Han beholdt den i sin, medens de begge i Tavshed fulgte Svenden med Øjnene, til han forsvandt bag Stammerne.

»Mon han nu aner noget?« sagde Karen og saa skælmsk hen paa sin Ledsager. »Lo han ikke i Skægget, da han red os forbi!«

»Hvem kan vide, hvad han har oplevet i Borgestuen paa Søholm. Han red os forbi i glade Fremtidsdrømme.«

»Nu holder vi vore gedult i tvende Aar; saa er jeg fuldmyndig og kan vælge mig til Husbond, hvem jeg vil. Og da bliver jeg ikke paa Lundsgaard en Sejersstund længer.«

Hun bøjede sit Ansigt ned imod hans.

»Farvel, Hjærte Karen! Hav tusind Godnat!«

Hun samlede Tøjlerne i sin Haand, gav Hesten et let Rap med Ridepisken og red bort i Spring. Iver Axelsøn drev ind i Skoven; han maatte være ene en Stund med al sin Fryd og Lykke. Uden ret at vide hvordan, var han omsider kommen om paa den anden Side af Gaarden, hvor Skoven kun ved en lille smal Rosengaard var skilt fra Fruerstuen. Han blev det først var, da han saa Lyset blinke ud fra Vinduerne deroppe; det var nu blevet ganske mørkt, og det var paa Tide at komme under Tag. Just som han i denne Hensigt rev sig løs fra de fængslende Tanker, sprang en høj Mandsskikkelse frem bag en mægtig Eg og forsøgte at løbe bort. Iver Axelsøn, der i sin Glædesrus følte sig stærk til at binde an med hvem som helst, var i ét Spring efter ham og greb ham med et fast Tag i Skulderen.

Manden vendte sig. Overrasket slap Iver sit Tag og stammede:

»Ejler Gregersøn? Er det eder?«

»Holdt du mig for en Vildttyv, Iver?«

»Det var ej langt fra. Dog maa jeg alvorligen spørge: »Hvad har I her at gøre? Vil I Fru Kristense ondt?«

»Ved den volde Gud! Ved min Ære, nej! Slig Bøsevig er jeg ikke, Iver. Jeg kommer fra Højsgaard; min Hest bandt jeg hist henne. Jeg vilde kun — — ja jeg vilde vel egentlig ingenting — allermindst dog noget ondt.«

»Jeg vil tro eder paa eders Ord, Ejler Gregersøn.«

»Vil du saa love til intet Menneske at nævne, at du traf mig her?« spurgte han med en underlig Klang i Stemmen.

»Det lover jeg,« svarede Iver.

II.

Nu er der et bredt Engdrag, gennem hvilket den tynde, stenede Holmehavebæk bugter sig mod Aaen, men for tre Hundrede Aar siden var der blank Sø med kratbevoksede Holme og sivgroede Bredder, og dengang som nu var i Øst de høje skallede Banker, hvor »Verninge ligger til Sjune«, og de tætte, milevide Skove paa den modsatte Bred. Her stod Herreborgen Lundsgaard med sine tykke Ringmure, paa alle Sider omgiven af Sø og Grave. Midt i Borggaarden knejsede et mægtigt firkantet Taarn med sortrøde, knudrede Sider, rustne Jernankre og smalle Vinduer, indesluttende i sine trende Stokværk Stegers og Borgestue, Fruerstue og Herremag, Jomfrukamre og Riddersal. I Kreds om Taarnet og trykkede tæt op til Ringmuren laa Stalde og Kornkamre, Badstue og Smedje under stejle Halvtage; men den mærkeligste Bygning herinde var et vældigt gammelt Bulhus med Vægge af brungraa Egestammer, brede Svalegange og udskaarne Gavlbrande. Det kaldtes den gamle Fruerstue, men havde i umindelige Tider været uden Beboere.

I midterste Stokværk af Taarnet laa »Stens Mag«,

og her træffer vi Husherren selv, den mørke, ordknappe Sten Ottesen af de Bryskers Slægt, saa og hans ugifte Broder Trud, der havde sin Bolig paa Gaarden. Brødrene var af Alder henimod de fyrre; de havde begge et langt, brunrødt Skæg og kortklippet, sort Haar. Hvem der ikke kendte dem nøjere, forvekslede dem ofte med hinanden.

»Saasom jeg er hendes Formynder, Trud,« sagde Husherren for Bordenden.

»Det er skinbarligt,« svarede Trud med Ryggen mod Kaminen.

»Det er ej heller for tidligt, at du gifter dig.«

»Gaar det ilde, da er det tidsnok.«

Samtalen faldt tungt og med Ophold mellem de ordknappe Mænd.

»Du faar Flenstofte med hende. Du gør bedre Gifte end Karen, men jeg veed, du vil intet forøde af, hvad du faar i Hænde; derfor kan jeg drive paa denne Handel.«

»Du skal staa hendes Slægt til Regnskab. Det er skinbarligt.«

»Saasom jeg er hendes Formynder.«

Der blev atter en længere Standsning; da hørte man en Lyd, som om en faldt ude paa Vindeltrappen, derefter Støj paa Gangen; endelig bankede det haardt paa, og Døren gik op.

Den indtrædende var en lavstammet Mand af Midalder med et rødt, glinsende Ansigt, kort, graasprængt Skæg og store, stærkt hvælvede Øjne.

»En sakramentisk Trappe,« brummede han og rakte Haand til Brødrene. »Jeg skulde blot et Øjeblik indenfor og se til eder. Hvordan lever Søster Anna?«

Det var Sten Ottesøns Svoger Esge Brok paa Skovsbygaard, en stor Bondegaard ved den sydlige Vig af Søen.

»Hvor kommer du fra?« spurgte Sten og skævede uvilligt til sin Gæst.

»Du højeste Hjælper! Ja hvor kommer jeg fra?« Han rømmede sig vældigt, lod sig falde paa en af de

højryggede Stole ved Kaminen og skød Hatten tilbage i Nakken.

»Lang mig noget at drikke, Trud! Hvad du har nærmest for Haanden.«

Medens Trud gik ned til Skænkebordet for at efterkomme Opfordringen, vedblev Esge:

»Jeg kommer fra Hes-, nej Højsbjerg, — for tusinde Syger: Højsholt, mener jeg. Ingen Pokker kan snart længer hitte Rede i det. Ja, mine gode Frænder! I lever nu tugtelig og sædefuldt her inden eders skæve Ringmur og veed lidet af, hvad der foregaar omkring eder. Var I ikke budne til det store Gilde paa Holmegaard?«

»Farbroder langledes ved at byde Folk, som aldrig kommer. Trud og jeg skøtter intet om Ejler Gregersøns Gilder.«

»For en Ufærd, hvor I taler om eders gæve Frænde! Husker I ikke paa, at det er jer, der er Arvinger til den ganske Herlighed, naar Ejler engang vorder tør i Halsen. — Tak, allerkæreste Trud! Hvad har du i Kruset?«

»Øl,« svarede Trud og rakte det frem.

»Naa Herregud! Naar det ikke er alt for tyndt — — det er ogsaa Guds Gaver.« Her blev det en rum Stund tyst i Stuen, medens Esge drak. Endelig satte han Kruset fra sig paa Kanten af nærmeste Stol og begyndte paany:

»Det var det — — Ævi!« afbrød han og drejede sig brat for at se efter Kruset, der i samme Nu, han slap det, var faldet paa Gulvet og nu trillede ind under Stolen, medens en Ølstrøm flød hen over de sorte og hvide Astrak. »Staar, min Sæl, Kruset stille og vælter om. — Naa, lad ligge, Trud! det er dog for silde at redde Øllet. Havde jeg drukket det, var det ikke bleven spildt. Men det var dette Gilde. Der var naturligvis Niels Krag, Jeppe Pedersen paa Hesbjerg, Lavrids Knudsøn af Voldsgaard, Mikkel Basse paa Borreby og den tykke Lindvedmand. Ja Død og Pølse! Vi snakkede

før om Arven; I skal dog ikke for tidlig skræppe ad den, thi i Nat røg Højsholt.«

Begge Brødrene for op som snogebidte.

»Højsholt? Har han nu skilt sig ved den?«

»Hvad fik han for den?«

Disse tvende Spørgsmaal faldt paa samme Tid.

»Som jeg siger, kære Frænder! I sidder her og kurer i eders Rottehul og veed ikke, hvad der gaar for sig i Verden. Det var ellers en Syges Kommerse, maa I tro. Vi kommer lige fra Lidkøbet.«

»Hvad fik han for den?«

»Hvem købte den?«

»Jeppe Hes-, nej Højs-, jo Hesbjerg. Det er umuligt at samle noget efter slig en Nat, Børn. Det var en Byttehandel forresten. Det gik lige op.«

»Fik han Hesbjerg i Bytte?«

»Nej, min Sæl, fik han ikke Hesbjerg i Bytte. Han fik Jeppe Hesbjergs hvide Ridehoppe.«

»Det er vel Løgn!« raabte Sten. Men Trud tav denne Gang helt stille. Han blev ikkun noget bleg under Øjnene.

»Løgn er det ikke, for jeg mærker endnu helt vel Lidkøbet baade i Hoved og Ben. Vi red naturligvis til Hesbjerg i sluttet Trop. Jeppe maatte gøre Gildet. Og saa til Højsholt, Ejler i Spidsen paa sin nye Hoppe. Det var en fuldkommen Moro, kan I tro.«

»Frøbjerg, Skannørshave, Højsholt — —« mumlede Sten og saa mørkt hen paa Broderen.

»Ker eder intet om det, gode Frænder!« sagde Esge og rejste sig. »Arvegods er Narregods. I kan dø førend Ejler begge to. Han har jo nu hverken Kone eller Børn, efter som Konen en gladelig Nat undrendte, og saa moroer han sig og kerer sig ikke saa overvættes om, enten der bliver lidt eller meget tilovers, enten hans Ligklæde bliver af Fløjel eller Vadmel.«

»Højsholt for en Ridehoppe!« mumlede Sten fremdeles. »Han er jo ganske fra Vid og Samling.«

»Det er skinbarligt,« sagde Trud.

»Ja jeg har ikke været af Klæderne i halvandet

Døgn, saa jeg skal videre frem,« sagde Esge Brok og rejste sig. »Hvor gjorde du af Krnset, Trud?« Han tog et Par Baglængstrin. »Mig tykkes, jeg levnede en Draabe.«

»Det smed du jo paa Gulvet,« svarede Trud i ondt Lune.

»Naa, lad saa fare. — Du ser ud, som var du ikke karsk, Trud. Du trænger til nogen Moro og frisk Luft. Jeg skal komme her en af de første Aftener og tage dig med. Niels Krag og jeg har en liden Skerts for; vi skal over til Verninge og besøge en Syges dejlig Tøs; hun bor i et lille Hus lige ved Søen. Det var Niels, der havde saadant subtiligt Paafund. Vi ror da en Nattestund ud fra Skovsbygaard, anfalder Huset og bortfører Pigen. Dog ej længer end til Holmegaard. Saa skal Ejler gøre Gildet bagefter.«

»Tag jer i Agt, at ikke hendes Fader knækker Halsen paa eder,« sagde Sten. »Jeg kender ham. Han er stærk som en Okse.«

»Faderen gaar stundom til Gjelskov, hvor han har en Datter, som er Deje. Det skaffer Niels Krag os Rede paa, naar den belejlige Tid er. Du skal med Trud. Vi ifører os Mummedragter, forstaar du. To Ugleskrig er Tegnet. Niels slaar Ugletriller, saa det er Lyst at høre paa.«

»Min Nattero er mig kærere, Esge. Har I og det samme Tegn for Ejler, eller skal han ikke med?«

»Min Sæl skal han med. Vi lægger til ved Broen under de store Elle, og saa møder han fluks, naar han hører Niels Krags Triller. Tror du, Ejler Gregersøn lader slig Moro gaa fra sig? Men det var det Øl, Hjerte Maag, du lovede at bringe.«

Endelig kom Esge Brok af Sted. Trud gik med og fik ham lykkeligt ned ad Vindeltrappen. Da han atter traadte ind, raabte Broderen ham i Møde:

»Dette er et dravels Finantseri, Trud! Jeg er ikke til Sinds at taale det.« Han gik heftigt op og ned ad Gulvet. »Ikke blot øder han det, som med Rette engang er vort, men hvor længe kan det vare, inden

han gaar fra Holmegaard som en arm Tigger, og da bliver det os, som skal trækkes med ham.«

»Det er skinbarligt,« svarede Trud og stillede sig igen med Ryggen til Kaminen.

»Nu er ikkun Holmegaard tilbage af de fem. Skal vi da intet gøre for at redde den?«

»Vi kan jo gøre det, Esge foreslog. Men vi maa da helst være ene to og gøre det i Aften.«

»Hvad mener du?«

»To Ugleskrig var Tegnet. Vi lægger til ved Broen under de store Elle. Saa kommer han; saa et Klæde i Halsen paa ham og lidt godt Reb ved Haanden. Saa ror vi ud igen, og ikke en Hund vil gø deraf.«

»Dette maa nøjere overvejes,« svarede Sten.

III.

En blid Avgustaften, tvende Dage efter Esge Broks Besøg paa Lundsgaard, kom Fru Kristense ned ad »Strædet«, der fra Fruerlunden førte til hendes Gaard. Naar Vejret og Føret tillod det, var det hendes Sædvane at gaa sig en Aftenvandring alene ind igennem Skoven og ned til den friske lille Sø, efter hvilken Gaarden bærer sit Navn; hun var da ikkun fulgt af sin store, gule Mynde. Midt i Strædet mødte hende Iver Axelsøn.

»Jeg beder dig, gode Frænke, at du vil forunde mig en Samtale, medens vi her er alene,« sagde Iver og standsede. »Ingen har vist mig saa stor Godhed som du; derfor betror jeg mig ganske til dig.«

Fru Kristense vendte sig og svarede: »Saa gaar vi op ad Strædet sammen. Vi er da uforstyrrede.«

»Iver Axelsøn ledte om Ord. »Vilde du fortryde paa, om jeg søgte mig anden Tjeneste, gode Frænke, om vel jeg intet Steds faar det saa godt som her?«

»Ingenlunde, Søn. Det er mere end een Gang kommet mig i Tanke, at du burde andet Steds hen. Her er intet for dig at nemme af saadanne Færdig-

heder, som det tilbør unge Adelsmænd at kende. Søg dig kun Tjeneste hos en djærv og dygtig Herremand! Hvo veed, om du ej derved kan bane dig Vej til Hove eller paa anden Maade gøre din Lykke. Hvem har du tænkt paa?«

»Du vil maaske undre dig, naar jeg siger det.«

»Min Broder paa Krængerup er sandt at sige ikke den Mand, du kan have størst Fromme af at tjene; men der er Niels Jørgensøn paa Lammehave. Han nævnes overalt som en retskikket og formaaende Mand, som han og i mange Aar med Hæder tjente ved Hove. Om vel jeg ikke kender synderligt til den Gren af vor Slægt, stod det dog til at forsøge.«

»Hav storlig Tak for din gode Vilje, men — —«

»Tal kun frit!«

»Jeg vilde helst til Lundsgaard, om det lod sig gøre, for — —«

»Det har jeg intet at sige til,« svarede Fru Kristense koldt. »Du veed, i hvad Forhold Bryskerne og jeg staar til hinanden. Dog undrer det mig storlig, at dit Valg kan falde paa Lundsgaard.«

»Du kan have Ret til at undres, gode Frænke! men — —«

Fru Kristense afbrød ham igen og talte med heftigere Røst, end det ellers var hendes Sædvane. »Hvad venter du at kunne lære paa den lille, skumle Gaard af en havekær og indesluttet Husbonde. Hovskik og Ridderskab næppelig.«

»Allerkæreste Frænke! Det er ingenlunde for den Sags Skyld, jeg attraar at komme til Lundsgaard; men Karen Høg og jeg har fattet Elskov til hinanden. Ej sandt! Ogsaa du er Karen god.«

»Naa saadan er det fat! Det kunde du have sagt forlængst. Men mener du, at Sten Ottesen giver sit Samtykke til Trolovelsen.«

»Det gør han vistnok sidst af alt; tværtimod frygter vi for, at han har udset sin Broder til Karens Fæstemand. Men er det saa, da ræddes jeg ved Tanken

om, at hun er værgeløs iblandt de Mænd. Jeg tiltror dem alt.«

»Og hvad venter du at kunne gøre?«

»Derfor maa Gud og Lykken raade. Tvinge hende til Trud Ottesen skal de allenfals ikke, saa længe jeg er hos.«

De hørte raske Fodtrin bag sig. En bondeklædt Mand med Bylt paa Nakken var dem snart paa Siden, hilste og gik forbi. Straks efter sagtnede han sin Gang, keg hen over Skulderen og spurgte:

»Har Herskabet hørt om Ulykken paa Holmegaard?«

»Hvilken Ulykke?« spurgte Iver Axelsøn.

»Ejler Gregersøn er druknet, siges der.«

»Gud være hans Sjæl naadig!« aandede Fru Kristense og blev i sin Betagethed staaende som rodfæstet.

»Hvor har du hørt det?« spurgte Iver.

»Det hørte jeg i Gaar, jeg var i Verninge. Han var just gaaet ned i sin Borgestue og sad der og pratede med Svendene, da der i det samme lød ligesom Ugleskrig udenfor. Saa sagde Ladefogden: »Nu spørger vi ond Tidende, eller ogsaa faar vi Storm.« — »Agter du paa Fugleskrig,« spurgte Herremanden og lo. Straks derpaa stod han op og gik udenfor. Der blev dog ikke agtet videre paa hans Bortgang, men næste Morgen var han endnu ikke kommen tilbage, og nu blev der Uro paa Gaarden. Man opdagede, at den ene af Baadene ved Broen var borte; det ledede Tanken hen paa Søen. Ladefogden og et Par Karle gik ud med den anden Baad, og de begyndte at søge. Ganske rigtigt. Ved den nordre Side fandt de først hans Hat, der var drevet ind mellem Sivene; længere omme laa Baaden med Kølen i Vejret; men Liget er endnu ikke fundet. Hans Frænder paa Lundsgaard har ogsaa været ude med Baade og Folk; de har gennemsøgt hver Krog og Bugt langs hele Bredden, men forgæves. Der er jo ogsaa dem, der mener, at det ikke hænger saa rigtigt sammen med de Ugleskrig. De formoder, at det er den onde selv, der har kaldt

paa ham, og at han stod saadan i Pagt med ham, at han maatte lystre. Det er vel ikke godt at sige noget om.«

Manden bød Godnat og fortsatte sin Gang imod Skoven. Fru Kristense og Iver Axelsøn vendte om og gik langsomt tilbage imod Gaarden, uden at mange Ord veksledes imellem dem. Den næste Dag bemærkede Iver, at hans Frænke var klædt i dyb Sorg, men Ejler Gregersøns Navn blev ikke nævnet imellem dem.

IV.

Saa forløb der to Aar. Trud Bryske boede paa Holmegaard, og Sten som forhen paa Lundsgaard; men hvorledes Farbroderen var kommet af Dage var aldrig ret bleven oplyst.

Det var en blæstfuld Aften i Oktober med tætte, brunkantede Lagskyer; hist og her i Rifterne blinkede en enlig Stjærne med gult, skærende Lys. Oppe paa Vægtergangen, der løb langs med Ringmuren om Lundsgaard, gik Kuren med sin Partisan paa Skulderen. Det var Iver Axelsøn. Nu og da stod han stille og spejdede ned imod Borggaarden, nu og da vendte han sig mod et af de smalle Skydeskaar paa Brystværnet og saa ud over den urolige, blygraa Søflade. Atter gik han et Stykke frem; han stod nu over for »den gamle Fruerstue«, der skummel og øde rejste sin mørke Bjælkegavl tæt op til Vægtergangens Inderkant. Slig en Nattevagt yder Rum for mangehaande Tanker, og det var just paa dette Sted, Iver undfangede den, at benytte det ubeboede Hus til Stævnemøder med Karen. Der var i Højde med Vægtergangen en liden Luge i Fruerstuens Gavl, vel spigret fast, men dog ej anderledes, end at den uden synderlig Umag lod sig aabne. Iver havde ikke gjort Tjeneste som Nattevægter paa Lundsgaard ret mange Gange, før han anstillede sin Undersøgelse. Han valgte en maaneklar Nat. Efter at have aabnet Lugen krøb han ind. Gennem søndrede

Steder paa Taget faldt Maanelyset bredt og skarpt og lod ham finde Vej mellem Stolper og Stiver til Trappen, der førte til Frammerset. Her var Døren til det store Rum, der fordum havde tjent Gaardens Kvinder til Opholdssted; desuden Indgangsdøren med det svære, rustne Laasetøj. Med et stærkt Tag i den krumme Opstander tvang han Holderen tilbage og lukkede op ud til den mørke Svalegang. Det maatte være en let Sag for Karen uset at liste sig hid fra den nære Taarndør, helst naar Natten var mørk, og dette Frammers tilbød dem da et Skjulested, hvor de trygt og uhindret kunde tilhviske hinanden, hvad de i Mellemtiden havde drømt og frygtet og haabet.

Saa stod da Iver med Partisanen paa sin Skulder og spejdede ned imod Borggaarden og lyttede efter det aftalte Signal. Trud havde i den senere Tid været ofte paa Lundsgaard, og Karen været mere forsigtig og frygtsom end ellers. Det var over en Maaned siden, han havde vekslet Ord i Enrum med hende; han haabede saa mindeligt, hun denne Nat vilde komme.

Og hun kom. Gennem det stærke Brus fra Skoven opfangede hans Øre Lyden af en trillende Sten, og straks efter hørte han to sagte Smaaslag paa Sprinkelværket, der løb om Svalen. Ad den nu velkendte Vej ilede han hurtigt ned i det mørke Frammers og aabnede Døren. En slank Kaabeskikkelse smuttede ind, og Døren lukkede sig atter.

»Endelig, allerkæreste, har jeg dig igen,« udbrød Iver i dæmpet Tone. »Men denne Tilstand maa have Ende. Jeg kan ej udholde længer at bære Maske.«

»Den kan faa Ende, før vi ønsker det. Trud var her i Gaar og har omsider efter langt Samraad med sin Broder besluttet at tage mig til Hustru.«

»Saa er nu det sket, vi mest af alt har frygtet. Hvorledes stod det af?«

»Aa, gode Iver! Da der kom Bud, at Sten Ottesen vilde tale med mig, blev jeg saa angest, at jeg næppe kunde staa paa mine Ben. Der sad saa Fru Anna og Sten og Trud, og det var Sten, som spurgte, og begge

skulede og skelede de, og Fru Anna saa ud, som om Tyrken var i Landet. Det var, som om mit Hjerte sad mig i Halsen; jeg kunde ikke faa et Ord frem.«

»Karen, Karen! Du sagde dog ikke ja.«

»Nej, det gjorde jeg visselig ikke. Aa, men jeg er saa ulykkelig, Iver. Hvad skal jeg gøre? Jeg bad om at maatte overveje det ærefulde Tilbud i tre Dage, jeg vidste ej andet Raad; det trak dog Tiden ud, tyktes mig.«

»Du maa samle dit Mod, al din Kraft og Styrke, Karenlille. Det vil blive nogle svare Dage, men bag dem ligger al Livets Lys og Lykke, naar du ikkun staar fast. Mindes du end, hvad du før har sagt, at naar du blev fuldmyndig, fortøvede du ingen Sejersstund længer paa Lundsgaard?«

»O Gud, naar det stod til mig! Men hvor skal jeg slippe herfra? O Iver, om vi i denne Nat — om vi kunde flygte herfra? Fru Kristense paa Søholm tog nok imod os.«

»Det vilde komme os dyrt at staa. Disse Brysker farer ikke med Lempe, om vi krydser deres Planer. Sten Ottesen vilde gøre sin Frænderet gældende og kunde ad lovlig Vej hindre dig i at ægte en slig arm, forløben Svend som mig, der i Utide var rendt af Tjeneste. Nej, Hjerte Karen! Du faar gaa den ganske Skærsild igennem. Du faar sige Trud et bestemt Nej, derhos bede din Formynder om Lov til at forlade Gaarden, da du efter dette helst vil hjem til dit eget. Vil han da hindre dig deri — —«

»Hvor kan du tvivle derom?«

»Saa drager du lønlig herfra, og dertil skal jeg forhjælpe dig. Vorder det opdaget, kan han jage mig af Tjeneste, og det skal jeg være velfornøjet med. Saa tager jeg Tjeneste hos dig, Karenlille.«

»O min Gud! Jeg tør ikke, jeg kan ikke. Vredes ikke paa mig, allerkæreste Iver! Men det nytter ikke at jætte, hvad man ej kan holde, og jeg føler, at naar den Stund rinder op, jeg skal svare, da faar jeg ikke Mod til at sige nej.«

»Saa sig ja, naar du heller vil det,« svarede Iver mut.

»Iver, Iver! Gør mig ikke mere uglad, end jeg forud er.«

»Du kan ende din Ulykke, hvad Dag du vil. Det koster dig ikkun et Ord; men det Ord tør du ikke udtale, enddog hverken Sten eller Trud kan krumme et Haar paa dit Hoved.«

»Du nærer allenfals ingen Frygt derfor.«

»Kan ogsaa være, du tænker, at slig haveløs Svend som jeg kan købes for dyrt.«

Karen stod tavs op fra hans Skød. Der blev en pinlig Pavse, i hvilken man kun hørte Blæsten med dens stigende og døende Brus i Skovtoppen.

Da kom der en Lyd ovre fra Taarnet. Det var, som om en Dør blev lukket op; men det kom nede fra.

Aandeløst lyttede de. Et stærkt Vindstød jog som en buldrende Torden ned igennem Skorstenen og tabte sig i en lang, hendøende Tuden. Vejrhanen oppe paa Taarnets Tag hvinede paa sine Hængsler med korte, vedholdende Skrig; en Jernlænke ude ved Vindebroen raslede og slog med smaa Mellemrum.

Med eet lød en underlig, skurende Lyd hen under deres Fødder. Karen næsten sank i Knæ af Skræk; Iver rejste sig i stærk Spænding. Det var i Overtroens Tidsalder; den gamle Fruerstue var Skuepladsen for mange af Borgestuens Eventyr, der var set Lys brænde ved Midnat, der var hørt Sukke og Klagelyd fra dens øde Rum, og man vidste at fortælle om Grunden til det alt — Grunde, som det 16de Aarhundrede fandt mere end tilstrækkeligt fyldestgørende.

Et svagt Bulder hørtes inde fra Fruerstuen, og i det samme faldt et Lysskær gennem Nøglehullet ud i Frammerset. Iver bøjede sig lydløst og tittede ind ad Hullet; den smalle Lysstraale viste Karen, hvis Blik med stirrende Rædsel søgte at læse i Ivers Ansigt, et Glimt af pludselig Undren. Saa hørte hun listende

Fodtrin derinde, et Smæk som af en løssluppen Fjeder, saa Traadd, der fjernede sig nedad som paa en Trappe. Derefter blev alt stille.

Iver rettede sig.

»Det var Sten,« hviskede han hurtigt. »Han kom ad en Lem i Gulvet og steg ind i den gamle Alkove. Der maa være en hemmelig Dør. Du maa fort, inden han kommer igen, hvis han gør det. Jeg vil vide, hvad han har for. Gaa, Hjerte Karen, og tilgiv mig, om jeg har fortørnet dig ved mine bitre Ord. Vi finder vel paa Raad.«

Han aabnede sagte Døren og skød hende ud. Hun bad ham mindeligt at gaa bort med det samme; men han trykkede kun tavs hendes Haand til Farvel og lukkede efter hende.

Derpaa indtog han sin forrige Stilling med Øjet til Nøglehullet, — spejdende og lyttende.

Der forløb ikke mange Minutter, før han atter hørte de sig nærmende Trin. Han saa atter Skikkelsen stige ud af Alkoven med Lygten i den venstre Haand og en Spand eller noget lignende i den højre. Atter steg han ned ad Gulvlemmen; stor og spøgelseagtig tegnede hans Skygge sig paa den modstaaende Væg, sank stedse dybere. Lemmen faldt i med et lidet Bulder; Lyset forsvandt.

Han hørte igen den skurende Lyd under sine Fødder, som om den hemmelighedsfulde Nattevandrer i bøjet Stilling sneg sig gennem en underjordisk Gang hen imod Taarnet. Da alt var bleven stille, hentede han Portlygten og stod snart paany i det mørke Frammers. Han slog Ild og fik tændt. Sagte aabnede han den ulaasede Dør til Fruerstuen og gik ind. Stuen var tom, ikkun til venstre den mørke, hemmelighedsfulde Alkove og i Krogen ved samme Side den store aabne Skorsten, gennem hvilken Blæsten hylede. Først undersøgte han Gulvet; men Lemmen var saa godt skjult, at det næsten var umuligt at afgøre, hvilke Fliser der dækkede den. Den lod sig kun aabne

nedenfra. Han saa sig om efter en Genstand, noget tungt, som han kunde vælte over for at sikre sig fra denne Kant, men fandt intet; saa steg han ind i Alkoven, saaledes som han havde set Skikkelsen gøre det.

Der laa en Del muggent Halm og nogle Brædestumper paa Gulvet; men Bagvæggen fremviste intet Spor af nogen tænkelig Dør; her var ikke engang Panél, kun de raat tilhuggede Tømmerstokke, den ene over den anden. Det var Tømmer, der holdt sine tre Fod eller lidt mere i Firkant, altsaa Vægge af forsvarlig Tykkelse, om end af Træ. Han lyste med Lygten højt og lavt, oppe og nede; men der var ikke Søm eller Knast, der kunde vække Mistanke; han vovede at banke paa Væggen med en Kno, men Lyden forraadte ingen Hulhed. I godt en Alens Afstand fra Alkovens Gavlvæg var en Lægtestump sømmet lodret fast paa Bagvæggen, som om Alkoven oprindelig havde været kortere, og dette Lægtestykke dannet en Støttelinje for Gavlhjørnet. Det var umuligt, syntes han, at komme gennem denne Væg. Altsaa gav han sig i Færd med at undersøge Gulvet, men det med Halm og Fjælle overstrøede Rum kunde straks opgives; Skikkelsen havde ikke opholdt sig med at lægge alt det til rette, og desuden var det meningsløst at komme fra en underjordisk Gang og stige op i Fruerstuen for tæt ved Siden af at stige ned igen. Raadvild lyste han atter op med Lygten og greb tilsidst i haabløs Opgivelse fat paa den ovennævnte Lægte, som eneste Fremspring paa den trodsige Væg. Til hans Forundring gav den efter; han klemte af al Magt til med sine Fingre, tog endnu et Greb og stod med den i Haanden. Det første, han derefter opdagede, var en temmelig aaben Sprække, som Stykket fuldstændig havde skjult; det andet var en liden blank Metalknap. Nu var alt ham aabenbart. Her var altsaa en Dør; Hængslerne laa paa den udvendige Side, og Dørsprækken skjultes af Gavlvæggens Kant. De tilsyneladende Tømmerstokke var gennemsavede Planker.

Men hvad var der inde, som ikke taalte at komme for Dagens Lys? Hvi gik Sten Bryske her ved Nattetide og luskede om? Hvad bar han til eller fra i dette øde Hus? Forventningen om, hvad det næste Minut skulde afsløre, pressede den kolde Sved frem paa hans Pande. Var han paa Spor efter en Forbryders Hemmelighed maaske? Hans Haand skælvede, da han støttede Knoerne mod Væggen for med Tommelfingeren at trykke paa den hemmelige Fjeder.

Berøringen med den kolde Metalknap gik ham som et Naalestik til Hjærtet; i det samme gled Væggen tilbage; en kulsort Baggrund aabnede sig. Iver holdt Lygten op og stirrede ind i en snæver Gang; med Dolken i højre Haand steg han over den høje Tærskel. Til venstre spærrede den indadgaaende Dør; til højre strakte Gangen sig frem. Langsomt begyndte han sin Vandring med Lygteskæret rettet mod Gulvet foran sig. Endelig stod han foran en Trappe, der førte ned i Jorden; de mørke Stenfliser var fugtige og blanke. Varsomt steg han ned. Da han havde naaet Bunden, lyste han atter op. Stensatte Mure til venstre og ligefor; til højre atter en Dør, en lav, stærk Dør med vældigt Jernbeslag, Nøglehul uden Nøgle og ovenover det en Jernhasp fængslet til Dørstolpen ved en uhyre Hængelaas.

»Saa det var det hele,« tænkte Iver og stirrede paa den store Laas med en Fornemmelse af Slaphed og Skuffelse. »Altsaa hans Pengekælder. Her gaar han ned og tæller sine Grunker, naar han ikke ellers kan sove. Hm! — Traf han mig her, kunde han lade mig gribe som en Tyv og hænge. Her er næppelig noget at dvæle længer efter.«

»Hvad er der nu igen?« lød pludselig en skrattende Røst inde fjærnt bag Døren.

Iver troede i første Øjeblik, at han skulde blive vanvittig af Skræk, saa uventet, saa forfærdelig kom denne hule Røst fra et Sted, hvor han intet levende Væsen anede.

Han evnede ikke at faa et Ord frem, enddog han

prøvede derpaa. Saa hørte han slæbende Fodtrin nærme sig Døren.

»Glemte du kanske nys at høre til mit Befindende? Du længes vel saare efter, at den Smule Liv, jeg har tilbage, skulde slippe op, for at du kunde spare din Mad, eller grubler du maaske paa — —. Det var dog ilde,« vedblev Stemmen med en brusten Latter, »om du skulde faa Frændemord paa din Samvittighed, Sten!«

Det forekom Iver, at han kendte denne Røst. Han lagde Munden til Nøglehullet og sagde dæmpet:

»Jeg er ikke Sten Ottesøn. — Men hvo er I?«

Halvt et Hyl af Overraskelse fulgt af en lang Stilhed. Saa lød Stemmen tæt ved Døren, skælvende og bønlig:

»Vil du hjælpe mig?«

»Det vil jeg visselig, om det er muligt. Men hvo er I?«

»Jeg er Ejler Bryske. Vil du saa?«

»Ejler Gregersøn! Du forbarmende Gud! I er ikke druknet? Sidder I her i denne gyselige Hule?«

»Hvem er du? Mig tyktes før at have hørt det Mæle.«

»Jeg er Iver Axelsøn. Det sidste, vi saas, var i Søholmskoven.«

»Det er da altid til stor Forraskelse, naar vi to mødes, Men hvi lukker du ikke Lugen op; saa tales vi lettere ved.«

Iver blev nu var, at der var en saadan midt paa Døren. Han rev Krampen op og aabnede den lille Luge.

»Gennem dette Hul faar jeg min Mad,« sagde Fangen og stak et stort, udtæret Ansigt frem i Lygteskæret med et Urede af sort Skæg og Haar.

Iver fik Taarer i Øjnene ved at se dette elendige Skyggebillede af sin fordums Husbonde.

»Hvorlunde er I kommen her, Ejler Gregersøn?« spurgte han i stor Deltagelse. »Vi troede saa vist alle, at I var omkommet paa Søen.«

»Jeg er kommen her, skal jeg sige dig — hm!« Han greb med sine Hænder i Lugekarmen og støttede Hagen paa dem, medens han med et glasagtigt Blik stirrede ud i Ivers Ansigt. »Ser du, Iver, naar man kommer til at sidde alene nede i sligt et Hul — hvor mange Aar er det siden, jeg druknede?«

»Det var to Aar i Avgust; nu er vi i Oktober.«

»Dog ikke mere; men alligevel. To Aar og et Par Maaneder er en lang Ensomhed. Tankerne myldrer paa og lader sig ikke vise bort; man er værgeløs i alle Maader. Og saa holder jeg nu for, at dette er kommen over mig for mine Synders Skyld. Sten og Trud var at agte som Redskaber i Guds Haand; arge Skalke er de begge, men til dette kunde Herren bruge dem. Han vilde ikke, jeg skulde omkomme i min Ugudelighed, men gav mig dette Hul til at sidde og gruble i med en ond Samvittighed til Selskaber. O Miskundheds Fader!« udbrød han og knugede de magre Fingre i hinanden. »Om det maatte være nok! Om jeg atter maatte se dit velsignede Solens Lys. Jeg skulde saa vist blive en anden, en hel anden end den, jeg var!«

»Hvorlunde fik de eder i Vold?« spurgte Iver.

»Ak, jeg skulde jo paa en Galmandsfærd med Niels Krag og Esge Brok; — den Gang var det dog ikke mig, som havde fnndet paa det, — og naar Tegnet lød, skulde jeg møde ved Søen. Gud aleneste maa vide hvordan, men da jeg kom, blev jeg overmandet og slæbt hid; en af Baadene kæntrede de og lod den drive et Stykke med, min Hat rev de af mig og kastede over Bord. Det var snildelig regnet ud det hele. — Men hvordan vil du frelse mig, Iver?«

Iver tog et Tag i den store Hængelaas, som han under Samtalen uvilkaarlig havde omfattet med sin venstre Haand; han havde sat Lygten fra sig paa en Afsats i Muren.

»Ja hvordan?« gentog han og saa paa de svære Jærnlukker.

»Forlader du mig atter, og aner Sten Ottesøn

Uraad, da undliver han mig hernede og begraver mig med det samme.«

»Det kan ikke være stort over Midnat; vi har endnu seks Timer for Haanden. Hvor agter I at tage hen.«

»Til Langesø,« svarede Ejler. »Der bor min næreste Frænde.«

»Men Vejen til Langesø er lang, og vi har ingen Heste. Ej heller har I synderligt mange Kræfter, maa I tro.«

»Slipper jeg ikkun ud af dette Hul, Iver, og faar Broen bag mig, da vinder jeg vel op til Mikkel Skytte i Naarup. Han var min Fader en tro Svend og har ogsaa før vist mig et Venskabsstykke. Dèr hviler vi ud en Stund og faar Heste, der kan bære os fort.«

»Allerførst maa vi have en Fil. Jeg tænker ikke, det skal have stor Vanskelighed at slide Laasebøjlen over.«

»Hvis en Jærnstang skulde være nærmere ved, da maatte og Øjet, som Hængelaasen er stukken igennem, kunne trækkes ud, naar du stak Jærnet ned mellem Haspen og Døren og klemte ordentligt til.«

»I har Ret. En Jærnstang ligger her inde i Alkoven; den har i sin Tid været Skodde, nu kan den du til Brækjærn.«

Iver var hurtig igen tilbage og tog uden Tøven fat paa Arbejdet. Det svære Jærnøje, der var rustet fast i sin Egeplanke, modstod de første Tag, men endelig gav det sig med en kort, skrigende Lyd og veg Linje for Linje for ethvert af Iver Axelsøns stærke Ryk.

Fangen fulgte med spændt Opmærksomhed. I samme Nu Haspen var skilt fra Døren, havde han Greb i den indvendige Laas, og Døren gik op. Faa Øjeblikke efter var de i det fri. Ad en lille Bagport i Ringmuren, hvor den vendte ud imod Søen, kom de ned til denne; her laa altid et Rofartøj bundet. Ejler steg støttet af Iver først ud i Baaden; Iver greb Aaren og stødte fra.

Lykkelig og vel naaede de den modsatte Bred og slog ind paa Alfarvejen efter Naarup og Skovsbygaard. Men Ejlers Kræfter var udtømte, saa det gik kun langsomt fremad.

Han maatte nu have fuld Rede paa, hvorledes Iver havde opdaget hans Fængsel, og Iver dulgte ikke for ham Aarsagen til sit Nattebesøg i den gamle Fruerstue. »Og saa sige du mig endnu et, inden jeg drager fra denne Egn,« vedblev Ejler med lidt usikker Stemme: »Hvorlunde lever hun — — Fru Kristense. Er hun karsk?«

»Jeg véd ej andet,« svarede Iver.

»Hm! Du var jo paa Søholm, der det rygtedes, at jeg var omkommen. Hvad sagde hun til det? Lo hun højt og raabte: Det havde han fortjent, den Bøsevig?«

»Hvor kan I tro sligt om Fru Kristense? Tag mig det ikke ilde op, Ejler Gregersøn! men I har dog vist aldrig kendt stort til den Kvinde, som engang var eders Hustru.«

»Kan være, du har Ret, Søn. — Allenfals har du maaske kendt hende nok saa godt. Hvad vilde hun sige, tror du, dersom hun vidste, at vi to gik her? — Jeg har været en Djævel imod hende, Iver.«

»Jeg tror, hun dvæler helst ved den Tanke, at I engang har elsket hende.«

»Gud velsigne hende!« udbrød Ejler og knugede heftigt Ivers Arm, som han støttede sig paa. »Ja ved den volde Gud! Højere end nogen anden Kvinde har jeg elsket hende, og hun fortjente det Seksten lange Aar ventede hun paa mig; men jeg var hende ikke værd. Jeg var bleven en anden, der jeg kom hjem, end der jeg drog ud, og det vidste hun ikke. Jeg har forspildt hendes ganske Liv; jeg har gjort det imod hende, som jeg aldrig igen kan gøre godt. Du holder vel meget af hende, Iver?«

»Hvor kan jeg andet!«

»Husker du den Gang, vi mødtes i Fruerlunden. Jeg kom fra Højsgaard. Jeg kunde ikke holde det

ud. Jeg mente, jeg paa en eller anden Maade skulde faa hende at se. Saa vilde jeg styrte frem for hendes Fødder og tigge hende om Tilgivelse. Fortæl hende det engang, Iver, naar du ser hende. Sig, hun maa ikke dø, før hun har givet mig det altsammen til.«

Omsider naaede de Mikkel Skyttes Gaard. Ejler sank ned paa et Par Halmknipper under Væggen, medens Iver fik Husbonden vækket og kortelig fortalte ham alt.

Mikkels Kone opvartede med det bedste, Huset formaaede; derefter kom Ejler Bryske i Seng. Iver strakte sig et Par Timer paa Bænken, men i Dagningen stod han op, fik en Hest hos Mikkel og red af Sted til Søholm.

Fru Kristense blev højlig forundret ved at se Iver Axelsøn saa tidlig paa Dagen. »Det har sine gode Grunde,« svarede Iver. »Jeg har taget mig Orlov den ganske Dag og trænger nu mere end forhen til et godt Raad; thi Trud Bryske er endelig bleven paa det rene med sig selv og har bejlet til Karen.«

»Se, se!« svarede Fru Kristense, »det var en stor Nyhed. Hed det ikke ellers, at han havde kastet sine Øjne paa Ide Hardenberg, den lamme.«

»Men hun døde saa.«

»Er Ide død? Nu ja, det var kanske bedst for hende. Men Karen? Hvad Svar havde hun at give Trud Bryske?«

»Aa hun havde ikke Mod til at svare enten ja eller nej. Hun bad om at maatte overtænke den Sag.«

»Hvor længe er det nu, I har været trolovede, du og Karen?«

»Det var to Aar i Sommer.«

»Ja nu husker jeg; det var ved samme Tid, vi modtog Budskabet om Ejlers Død.«

Iver havde lagt Mærke til, at Fru Kristense hyppigt ligesom søgte Lejlighed til at føre Samtalen hen paa sin Ægtestands Dage ved at benytte denne Begivenhed som Udgangspunkt. Under hans seneste Besøg havde hun flere Gange talt om den Tid, da Iver

var hendes Smaadreng paa Holmegaard, og hun skyede nu aldrig at nævne sin Husbonds Navn.

Iver greb Lejligheden og svarede:

»Dette gaadefulde Budskab, ja. Jeg kan aldrig forlige mig med den mærkelige Omstændighed, at man ingen Sinde fandt hans Lig, hvor meget der end blev søgt. Man veed jo slet ikke, om Ejler Gregersøn virkelig er død.«

»Hvor falder du paa den Tanke, Iver?«

»Om han nu var dragen til et fremmed Land for at begynde et nyt Liv. Har du aldrig tænkt dig, at han en Dag kunde komme igen?«

»Min Gud, nej!« udbrød Fru Kristense og stirrede næsten forskrækket hen paa Iver. »Hvor falder du paa slige Tanker? Det er nu over to Aar siden, Ulykken skete, og ingen har hørt det mindste om ham siden; var han rejst herfra, han kunde dog ikke sporløst forsvinde.« Derpaa sænkede hun Stemmen og sagde mildt og vejende: »Jeg holder ogsaa mest af at tænke mig ham død, Iver.«

»Og saa møde ham hisset,« fortsatte han, »der hvor ingen Synd og Misforstaaelse skiller, og favne ham igen og sige: »Nu er jeg din indtil evig Tid«, thi, gode Frænke! jeg er forvisset om, at du elsker ham end.«

»Ja visselig elsker jeg ham,« udbrød Kristense grædende. »Alt det, som har skilt os, er noget, der senere er kommen imellem, noget, som ikke hørte ham selv til. O jeg beder saa mindeligt, at han dog maa have givet sin Sjæl Forbarmeren i Vold; da skal endnu en Fæstensdag oprinde for os, renere og skønnere og end mere frydefuld end den første.«

»Men jeg tror ikke, at Ejler Gregersøn er død,« sagde Iver og greb Fru Kristenses Haand.

»Gode Gud! Du siger det saa sælsom sikkert, som vidste du mere, end du vil tilstaa. Tal, kæreste Iver! Veed du noget, har du drømt noget, eller er der hændet dig noget ellers? Lad mig vide alt! Lad mig være den første, du nævner noget for!«

»Han er ikke død. Din Husbond lever som en nedbøjet, angergiven Mand med ikkun det ene Ønske at ile til dig og anraabe dig om Tilgivelse.

»Aa nej! Aa nej!« raabte Fru Kristense og knugede sine Hænder mod Hjertet. »Er det muligt! Skynd dig! Før mig til ham! O hvor jeg higer efter at kunne hvile ud ved hans Bryst! — Tror du ikke, at jeg har noget at angre? Tror du, hele Uretten er paa hans Side? Hvor er han, Iver? Lad os skynde os til ham!«

Iver fortalte nu alt, hvad der var hændet; en halv Time senere sad han og Fru Kristense til Hest og red med tvende Følgesvende og en Haandhest Nord paa til Mikkel Skyttes Gaard.

V.

Ejler Bryske vaagnede efter en lang og styrkende Søvn. Han iførte sig i Hast sine Klæder og traadte ud i Stuen.

»Ha, Mikkel!« raabte han med noget af sin gamle, stærke Stemme, idet han gav sin Vært Haandslag; »du kan ikke fatte, hvilken Fryd det er at se Dagens Lys igen og aande Frihedens Luft. Hvor har vi Iver Axelsøn henne?«

»Han kommer vist snart,« svarede Mikkel, der stod midt paa Gulvet med en Saks i Haanden, i Færd med at prøve dens Bid. »Naa, I vil saa til Langesø, Ejler Gregersøn?«

»Det vil jeg. Og du lover mig to gode Heste, der kan bære os derhen inden Aften?«

»Det gør jeg, men det er vel ikke eders Agt at ride herfra, saaledes som I for Øjeblikket ser ud. Eders Frænder paa Langesø, tænker jeg, vilde rædde slaa Døren i for jer, naar de saa sligt Vildmandshoved.«

»A ha! Nu forstaar jeg, hvad Saksen har at betyde. Men du har vist Ret, for vi kendte ikke stort til Hovskik det Sted, jeg kommer fra.«

»Sæt eder da her, saa skal vi snart raade Bod paa det værste. Men, jeg ser nu, at det er lige saa galt fat med Habitten. — Luk Kisten op, Morlille! og tag mine Hævdsklæder frem. — Jeg tænker, de maa kunne passe jer nogenlunde. Er de end ikke med Puffer og Baldyringer som de, I har paa, saa er de dog hele og rene. — Og saa min Brudeskjorte, Sidse! Og Skoene! Lad os faa det hele!«

En Stund efter traadte Ejler Gregersøn frem i fornyet og forynget Skikkelse med kortstudset Haar og Skæg efter den Tids Mode, iført snævre brune Klædeshoser og blaa Kjole med Krusmanchetter. Hans store, stærke Skikkelse var noget bøjet, Ansigtsfarven gusten, og Trækkene slappe, men til Gengæld havde han mistet det Overmaal af Fyldighed, det sløve i Blikket, som i hans Velmagts Dage kun altfor øjensynligt bar Vidnesbyrd om hans vilde, udsvævende Levned. Mikkels Kone var just i Færd med at fuldende Paaklædningen ved at befæste de store Sølvspænder paa Skoene, da man hørte Hestetrampen udenfor. Saasom man i de Dage endnu ikke kendte til Vinduer i Bønderhuse, kunde man ikke se, hvem de kommende var, men Mikkel fik paafaldende travlt med at fjærne de sidste Pjalter og ilede derpaa udenfor. Ejler Gregersøn prøvede at gaa frem og tilbage i sine nye Sko; han svingede med Armene, rettede paa Manchetterne og skuede vel tilfreds ned ad sin Person, alt under gentagne Udbrud af en kort, rusten Latter som Udtryk for en stille, indre Hjertensglæde. Men just som han var midt i denne Selvbeskuelse og Selprøvelse, gik Døren op, og Fru Kristense traadte over Tærskelen. Ejler stod et Øjeblik som maalløs af Overraskelse; saa skød et straalende Glimt ud fra hans Øjne, han udbredte sine Arme og trykkede den trofaste Hustru til sit Bryst.

»Min hjerteelskede, allerkæreste Kristense!« raabte han. »Kommer du her! — Saa har du da ganske tilgivet mig alt det onde, jeg har voldet dig, al den Sorg og Græmmelse, jeg har bragt over dig, alle mine mange og svare Misgerninger! Dette er hartad mere,

end jeg kan bære. Og jeg staar her og holder dig i mine Arme, i Stedet for jeg burde ligge for dine Fødder i Anger og Ruelse! O min Kristenselille! Hvorlunde lever du dog? Har du mig endnu kær?« Og han blev ved at tale, snart i stormende Glæde, snart i skælvende Bevægelse, medens hun tays og stille hvilede ud i hans Favn og lod sine Taarer rinde. En rum Tid var de alene i Stuen; men saa omsider aabnede Mikkel Døren, og Iver spurgte med et Smil, om de skulde sidde i Sadlen; det var jo en lang Vej til Langesø.

»Nej, min brave Iver!« svarede Ejler Bryske. »Nu rider vi til Søholm i Stedet, og naar vi næste Gang atter rider langvejs ud sammen, tænker jeg, det vorder Flenstofte og ikke Langesø.«

Saa snart Ejler Gregersøn med sit Følge var kommen til Søholm, skikkedes der ridende Bud af Sted, det ene til Krængerup for at hente Fru Kristenses Broder, det andet til Lundsgaard og Holmegaard efter Sten Ottesøn og Trud. Og inden det endnu var bleven Aften, var et Forlig bragt til Veje; Ejler svor paa Evangeliebogen ikke at søge Oprejsning for sit forsmædelige Fangenskab, men Trud og Sten maatte fraskrive sig alle Fordringer paa Arv efter deres Farbroder og overdrage al deres Ret til Iver Axelsøn af de Lillie-Juulers Æt, hvorhos Sten Ottesøn den samme Aften trolovede med ham sin Myndling Jomfru Karen Høg, var det end ikke ud af synderlig god Villie.

MAND I LAVET.

Ud fra den lange, lave Kirkegaardsmur med sine bredkronede, hundredaarige Ælme strakte sig en stor, trekantet Plads, i hvis Hjørner Landsbyens tre krogede Gader mundede ud. Til venstre laa det vældige Gadekær med Smaaholme og Landtunger, til højre Præstegaardens bugtede, hvidkalkede Staldlænge med rødtjæret Port og Storkerede; men midt paa Pladsen knejsede en cirkelrund Gruppe af seksten ranke Asketræer — et for hver Gaard i Byen, og indenfor en Ring af lige saa mange sædehøje Kampestene — Stævnet kaldet. Her samledes efter gammel Skik Bymændene, naar de om Søndagen havde spist deres Middagsmad, for at enes om Ugens Fællesarbejder og drøfte de Sager, der samme Formiddag var lyst til fra Prædikestolen. Saaledes ogsaa Søndagen Sexagesima i Begyndelsen af Halvfjerdserne i næstforrige Aarhundrede. Det var Barfrost med en bidende kold Østenvind; Luften var tyk og truede med Sne. To og tre kom Mændene fra de forskellige Sider; de fleste i korte Skindpelse og med Kabuds paa Hovedet, alle i Knæbukser og Træsko. De hilste hverandre med et Nik, et Par af de ældre satte sig, men Resten blev staaende op; en og anden bankede Armene over Brystet, en og anden stampede med Fødderne mod den frosne Jord; af og til faldt der nogle Ord om Kulden.

»Det er en Syges Tid, Oldermanden tøver,« sagde Kristen Jensen, en høj, noget duknakket Mand i Tre-

serne med tyndt, graasprængt Haar og stortskaarne Ansigtstræk. »Kommer han ikke inden mange Øjeblikke, gaar jeg min Vej. Hvad siger du, Mikkel? Vi er for gamle til at staa her og paradere ved Fastelavnstide.«

»Min Sæl er vi saa,« sagde Mikkel, lidt rystende i Stemmen og lo, mens han talte. Han var en af dem, der sad. »Allenfals jeg, — skønt, er der noget, vi Hovningsbønder har lært, saa maa det vel være at paradere, som du siger.«

»Jeg mindes heller ikke,« sagde en anden, »at der paa saadan Tid er nogen, der kerer sig om, hvad enten det er Frost eller Tø.«

»Der kommer han!« lød det fra flere paa en Gang.

»Jeg er nok den sidste,« sagde Oldermanden og gik ind i Kredsen; »men vi maa heller følges ad om til vort, for der er et og andet at forhandle, og det er skammelig koldt i Dag.«

»Vi sad justement ogsaa.« svarede Mikkel, »og snakkede om, at Oldermanden burde op med sine to Skilling til Brændevin, at han lod os sidde her og varte.«

»Saa I lagde Raad op mod jere foresatte,« sagde Oldermanden; »ja det kan ligne jer. Lad mig give dig en Haandsrækning, Mikkel,« vedblev han og tog den gamle under en Arm, »for du begynder lige godt at blive noget stiv, enten det saa er af Kulden eller af Alderen.«

»Det er min Sæl af Kulden,« sagde den gamle og kom paa Benene. »Jeg vil ikke høre Tale om Alder, førend jeg er fyldt de fire Snese; det har jeg sagt jer tit nok. Og det bliver ikke, før vi naar Allehelgen.«

Oldermandens Gaard var en af de ældste i Byen. Der var en stor, firkantet Dagligstue med smaa, grønne Blyvinduer, sort Lergulv strøet med Sand, et langt, hvidskuret Bord med Bænke om, en Alkoveseng og et Par hvide Træstole med Halmsæder. Fra Gulv til Loft var Højden tre Alen; paa Hylderne langs Bjælken stod skurede Mælkebøtter og nogle Lerfade; paa den ene Væg hang blankpoleret Kobbertøj. Husmoderen og

Pigen sad hver i sin Stol noget tilbage i Stuen, den første med en Ildpotte under sig og en Postille i Skødet, den sidste med et Bindetøj. Der var søndagsrent, men bitterkoldt. De smaa Ruder sad i Is; thi der var intet Ildsted i Stuen.

Mændene bød Guds Fred, alt som de kom ind; de bænkede sig ved Bordet i den Orden, deres Gaarde laa i Byen — Oldermanden for Bordenden.

»Hør nu allerførst, Oldermand,« sagde gamle Mikkel. »Du kommer, min Sæl, til at gøre Alvor af det med at faa dig en Skorsten op til Foraaret. Dine Kvindfolk sidder jo her og fryser ihjel, og vi andre med. Kan du være det bekendt?«

»Det er lettere sagt end gjort, Mikkel. Kan vi faa Føden og en Smule til Klæderne i disse Tider, maa vi nok kalde det godt.«

»Det er aldrig saa farlig en Sag med at faa saadan en Skorsten smækket op,« sagde Mikkel, »naar vi alle sammen kommer hen og hjælper til en Dags Tid eller to. Og det kan du kræve efter Byloven.«

»Ja for Bryggersskorstenen støder vel ikke op til Stuevæggen der i Hjørnet,« sagde Kristen Jensen.

»Jo det gør den netop,« svarede Konen.

»I saa Fald havde I nemmere ved at stille en Bilæggerovn op herinde. Der skal ikke mange Sten til, og den varmer bedre.«

»Det var rigtignok en Herlighed, kunde det lade sig gøre.«

»Den tager saa meget Brændsel,« mente Oldermanden, »og nu har vi klaret os foruden i mange Aar.«

»Det er en daarlig Grund,« sagde Kristen. »Med det Valgsprog kommer vi aldrig videre.«

»Det er rigtigt, Kristen,« sagde Hans Nielsen, en lille, vindtør Gaardmand med rød Næse og dybt Mæle; »du har dit i Hjærnen. Du har Potovn.«

»Ja det maa være en forskrækkelig dejlig Ting,« sagde Konen. »Men det tør vi nu aldrig tænke paa.«

»Aa hvad,« sagde Kristen, »naar I skal til at gøre

noget, enten I saa køber nogle Potter eller nogle Mursten, det skiller ikke stort. I kan jo nøjes med lidt og mange, lige som I synes.«

»Ja naar vi endda kunde faa en tre, fire Stykker oven i,« sagde Konen, »saa skulde jeg aldrig forlange mer. Det maa dog være herligt, naar man vil holde en Smule Mad varm.«

»Vi har baade oveni og paa Siderne,« sagde Kristen, »og dem paa Siderne er jeg mest glad ved. Naar jeg sidder i min Stol foran Ovnen, kan jeg akkurat putte begge Fødderne ind i de midterste, og somme Tider holder vor Mor mig med Selskab. Men der er jo en Ulempe ved dem.«

»I kommer kanske op at slaas om Potterne,« mente gamle Mikkel.

»Nej, hvad det angaar er der ingenting i Vejen, for der er Potter til en halv Snes Ben, men det værste er, at naar de rager i Ilden ude ved Fyrstedet, jager de somme Tider Brandtyven imod Bunden af Potterne, og de taaler jo ikke haarde Stød. Forleden Dag fik de revnet os en, saa Stuen blev fuld af Røg. Jeg har forresten tænkt at sætte en Jærnplade for ved Lejlighed.«

»Se alt det kan vi snakke om en anden Gang,« sagde Oldermanden afbrydende. »I Dag har vi andet at gøre. Der er nu først det, at vi skal i Hovning i Morgen.«

»Saa for den slemme!« udbrød Kristen. »Hvad er der nu paa Færde?«

»Vi skal paa Skoven, alle Mand. Det bliver nok til Alvor med den ny Lade til Sommer alligevel. Vi skal møde med en Karl fra hver Gaard og være ved Rullehaveleddet Klokken halv seks.«

»Saa maa vi tidlig paa Stikkerne,« sagde en.

»Hvem staar for Tur til at vaage?« spurgte en anden.

»Det gør Hans Nielsen,« svarede Oldermanden. »Du maa rundt senest Klokken fire.«

»Det skal ske, Oldermand! Jeg er ikke af dem, der sover over mig.«

»Det vil ogsaa komme til at koste dig en Fjerding Øl til Lavet, Hans,« sagde en.

»Og for at tage alle Ulykkerne paa een Gang,« sagde Oldermanden, »saa har vi en lille Regning at afgøre paa Søndag, naar vi skal skifte Oldermand, for det Brændevin og Øl, vi har taget paa Borg Aaret rundt.«

»Den har vel Skoven betalt,« sagde Kristen Jensen. »Saa meget plejer vi da at kunne bjærge ved Udvisningen, at vi med det kan betale, hvad vi Aaret rundt drikker op.«

»Det slaar knap til denne Gang,« svarede Oldermanden. »Jeg gjorde et lille Regnestykke nys — det var justement derfor, jeg kom lidt silde til Stævnet, — og efter det kommer vi til at bøde hver en Rigsort ydermere.«

»Rakkeren staa i det!« sagde en. »Hvad er det for noget Bagsnak, Oldermand?«

»Min Sæl om jeg betaler en Hvid,« sagde gamle Mikkel. »Det har i alle de Aar, jeg kan mindes, været Skovens Skyldighed at klarére det Regnskab.«

»Vi har ogsaa faaet en Bøg eller to færre udvist i Aar,« sagde Oldermanden; »men vi har drukket som ellers. Det er rimeligt, at vi ikke blot skal lægge Arbejde til, naar Herremanden skal have sig en ny Lade; vor Skov maa ogsaa holde for, og saa bliver der des mindre til os.«

»Jeg kan ikke forstaa,« tog en af de yngre Ordet, »at vi ikke har Lov til at hugge i vor egen Skov, som vi har Lyst til og kan blive enige om. Hvorfor vi ikke lige saa godt har Raadighed over Eg og Bøg som over El og Hassel og over Tørven i vore Moser.«

»Og over Dyrene i Skoven,« tilføjede en anden spottende.

»Lad os ikke komme for dybt ind i det Kapitel,« sagde Kristen Jensen. »Lad os heller lægge Raad op om, hvordan vi skal rede os ud af Forlegenheden.«

»Det er rigtigt, Kristen,« sagde Hans Nielsen med sin Ølbas og saa i Beundring hen paa den talende.

»Du har dit i Hjernen. Du skulde, Drolen splitte mig, have været Avekât, som de kalder det.«

Kristen Jensen var ikke ufølsom for denne Hyldest. Forresten havde Bylavet aldrig anden Mening end Kristen Jensen, ikke saa meget fordi han havde sit i Hjernen, som Hans Nielsen sagde, men snarere fordi han havde nogle Skillinger paa Kistebunden, hvad der i de Tider var højst sjældent i en Fæstegaard.

»Ja nu kan vi trænge til et godt Raad,« sagde Oldermanden.

»Det skal I faa,« sagde Kristen. »Jeg hørte i Gaar af Ladefogden — han var omme en Times Tid, og vi drak os et Krus sammen — at der skal være en stor Jagt hos Baronens paa Sølykke midt i Ugen. Naadigherren tager derhen i Overmorgen med Skytten, Skovfogden og Hundedrengene og kommer ikke hjem igen før Torsdag eller Fredag. Vi har den store Eg ude i Klarebjærgskoven. Den staar saa sidt, at ingen Moders Sjæl vil savne den; vi har Barfrost og maanelyst, og da jeg var i Købstaden forrige Uge i Ægt, lod Købmanden just falde et Ord om, at han kunde nok have Brug for et Tylt Egeplanker eller to. »Jeg tænker, at den kan klarère vor Gæld og lidt til.«

»Det er det værste Bondehoved, jeg har kendt,« brummede Hans Nielsen triumferende og sendte et fugtigt Blik rundt. »Kristen Jensen kan sige os det.«

»I Morgen har vi første Kvarter,« vedblev Kristen, »naar vi trækker det ud til Torsdag Nat, og dette Vejr vil blive staaende, saa er det lyst til tre Glas efter Midnat. Hvem staar for at skulle køre?«

»Unge Mads Jensen og Morten Hansen,« sagde Oldermanden. »For vi bliver nødt til at sætte fire for.«

»Kunde vi ikke med det samme faa en Tønde Tjære til Bysens Behov?« spurgte en anden. »I vor Kande er der ikke saa meget som til et Plaster at lægge paa en bullen Finger, og skal vi til at skove for Naadigherren, gaar det ud over Smørelsen.«

»Vi kan tænke over det,« sagde Oldermanden.

»Kanske kunde vi faa Tjæren oven i Købet, naar vi kommer med Egen.«

Otte Dage efter skiftedes der Oldermand. Der vankede ved saadan Lejlighed et lille Gilde med Flæsk og Sennep, Øl og Brændevin; den gamle Oldermand fik et Skaalvers, hvorefter hele Selskabet tog Vejen om til den nye Oldermands Gaard med Byhornet, Bysens Vide og Vedtægt, Ølkrus og Brændevinsstobe. Stolbroderen — det følgende Aars Oldermand — bar Bysens Kæp, en firkantet Stav, paa hvilken alle Bøder, der faldt i Aarets Løb, blev mærkede ved en Skure; der blev givet Bøde for løse Kreaturer, for Brud paa Hegn, for Afpløjning og Afslæt, for brøstfældige Tøjr, for Udeblivelse fra Stævnet, for Opsætsighed mod Oldermanden og meget andet. Fastelavns Søndag skulde ogsaa samtlige Bymænd syne Bytyren, om den var holdt i tilbørlig Foderstand. Alt gik for sig paa bedste Maade og efter gammel Skik; dog var Stemningen et Trin højere end ellers ved dette Oldermandsskifte, og det for det første, fordi Egen uden mindste Uheld var kommen til Bys, og for det andet, fordi Købmanden ej blot havde klaréret Mændenes Gæld og ladet den omtalte Tønde Tjære gaa oven i Købet, men dertil skikket dem et lille Anker Mjød og et passende Antal Bergfisk, en Pose Tobak og en Dunk Tran. Oldermandsgildet havde derfor antaget betydelig større Dimensioner end ellers, og de fleste var temmelig øllede, da de brød op fra Gildet.

Det var især Tilfældet med Hans Nielsen, som boede i den yderste Gaard i Byen, knap et Par Hundrede Favne fra Hovleddet. Hans jævnglade, indskrumpede Smaamandssjæl stod til de fleste Tider under tvende stærke Indflydelser: Brændevinen, som han gerne i rigeligt Maal lod smage sig ved Bymændenes Sammenkomster, og Kristen Jensen, for hvem han nærede en Beundring, der grænsede til Tilbedelse. Da han denne Aften havde taget Afsked med sine Naboer og ene tilbagelagde det sidste korte Stykke Vej hen til sin Port, følte han sig næsten overvældet af disse

mægtige Passioner: Var det ikke Brændevinen, der kastede en Smule Rosenskær over Tilværelsen? og var det ikke Kristen Jensen, de kunde takke for, at Bygælden var klaret, at de havde holdt Gilde med Bergfisk, Mjød og Tobak?

»Han har sit i Hjernen,« mumlede Hans Nielsen opfyldt af Taknemmelighed. »Han har mere Forstand i sin lille Finger, end jeg i hele mit Hoved. Havde *han* studeret, Kristen Jensen, sikken en Minister og Excellence, der kunde være bleven af ham. Hm! Det er underligt at tænke, at vi Bønder, vi usle Plovbæster og Kanailler, at vi ogsaa er Mennesker, og at der er dem iblandt, som har studeret og er bleven lærde Folk, som har kunnet disbetere mod de tyske Professores og Doktores. Prr! Hun er hæslig dinglevorn for mig i Aften. Jeg skal dog lige godt passe paa Grøften, for jeg vil ikke komme hjem til Ane som et Svin. Somme Tider ræddes jeg hartad for, at jeg er lidt for kær ad den Brændevin. Hun er saa stærk og saa sød. Naar jeg faar begyndt at drikke, kan jeg ikke sige nej, hvissom nogen byder mig en Stob til.«

»Hej, stop! God Aften, Hans Nielsen! Hvor skal du hen saa sent?«

Det dirrede underligt for Hans Nielsens Øjne, da han gjorde et Forsøg paa at se op for at komme til Kundskab om, hvem det var, der talte ham til. Det tyktes ham, at han kendte Stemmen.

»Jeg skal Drolen splitte mig hjem, min gode Mand. Vi har været til Oldermandsgilde omme hos Lars Rasmussens, skal jeg sige os, og nu er det saadan ved Pas Sengetid.«

»Saa er du kommen lovligt langt, Hans Nielsen. Vi er i Hovmarken.«

»Er vi i Hovmarken!« udbrød Hans Nielsen højlig overrasket og saa sig om med taagede, rindende Øjne. »Saa driver da ogsaa den slemme skinbarlig sit Spil her. Tyktes mig ikke nok, det var et farligt langt Stykke Vej hen til Gyden.«

»Tag nu mig under Armen,« sagde den fremmede, »saa skal jeg konvojere dig til din Port.«

»Det skal du have mangfoldigst Tak for,« sagde Hans Nielsen og fik Kaasen vendt. »Hvem er ellers du, med Forlov? Jeg kan jo forstaa, du kender mig.«

»Jeg kender alle Folk i Miles Omkreds,« svarede den fremmede, en høj, smækker Karl i Jægertrøje og Kravestøvler. »Kom kun du, saa skal vi nok finde Porten.«

»Det var dog en Veder,« mumlede Hans Nielsen og slog i Gang med Øjnene stift i Jorden foran sig og Fingrene med et fast Tag i den fremmedes Arm. »Jeg er ellers ikke fuld.«

»Derfor kan man nok gaa vild. Til et Oldermandsgilde vanker der naturligvis heller ikke stort at drikke.«

»Nej ikke stort. Hehehe!«

»Det er vel i jer By som i de andre paa Egnen?«

»Vi fik Bergfisk. Det er nydelig Mad.«

»Det var som Pokker.«

»Og Mjød. Et helt Anker!«

»I maa staa jer godt.«

»Hehehe! Vi kom lidt nemt til det, skal jeg sige os.«

»Kanske Herremanden giver det?«

»Akkurat. Hehehe! Men det er da noget, han ikke selv ved af.«

»I skyder jer kanske et Dyr og gør en lille Byttehandel med Købmanden?«

»Nej vi er ingen Misdædere. Vi kommer snildere til det. Jeg skal sige dig, min gode Mand, vi er saa heldige i vor By, at vi har den første og klogeste Bonde, der er i hele Landet. Ja han er kun en ussel Hovningsbonde lige som vi andre, men den Hjerne, der sidder i det Hoved, det er der ingen, der kan forestille sig!«

»Det er Kristen Jensen, kan jeg tænke.«

»Kender du ham!« udbrød Hans Nielsen og gjorde et Forsøg paa at se den fremmede i Ansigtet, men maatte opgive det, da han saa sin Ligevægt truet. »Ja den Karl skulde bare have studeret.«

»Han er lidt af min Familie.«

»Er han! Saa skal du, Drolen i det, ogsaa have Historien.«

Hans Nielsen vilde standse for bedre at samle sig, men den fremmede trak af Sted med ham. Da de naaede Porten, havde han Rede paa alt, hvad der angik Egen lige fra Forhandlingen i Oldermandens Stue til Gildet med Mjød og Bergfisk. Den fremmede rystede Hans Nielsens Haand til Afsked og bød Farvel, medens Hans Nielsen uden at ane noget ondt stalkede ind i sin Alkoveseng.

Thi den fremmede, der saa venlig havde taget sig af Hans Nielsen, var ingen anden end Skytten paa Gaarden, og hvad Familieskabet med Kristen Jensen angik, bestod det deri, at han en Tid havde spillet Kæreste med Kristens eneste Datter og et Par Gange fulgt hende hjem, naar hun som Hovpige havde siddet i Spindestuen paa Gaarden. Kristen Jensen, som da var nogle Aar yngre, var imidlertid kommet paa Spor efter dette Forhold, havde under fire Øjne betroet Skytten, at hvis han traf ham paa de Veje oftere, vilde han knuse hvert Ben i hans Krop, og derpaa havde han sendt Datteren bort fra Egnen. Skytten smiskede ved sig selv, da han forlod Hans Nielsen, og tænkte, at her var god Lejlighed til at give Kristen Jensen en lille Tak for sidst.

Om Mandagen kom Udrideren og varede Bønderne til Hovning den følgende Dag. Derhos havde han Særbud til Kristen Jensen, som aldrig selv mødte til Hovarbejdet, om at komme op paa Gaarden samme Dags Formiddag ti Slet. Man gættede frem og tilbage paa, hvad Herskabet kunde ville Kristen, og spøgte en Del derover, men Spøgen forvandledes til Forfærdelse, da Hovfolkene ved Middagstid gik over Ladegaarden for i Borgestuen at spise deres Mad, hvad de havde Lov til, naar det var stræng Kulde. Da saa man Kristen Jensen sidde paa Træhesten med begge Fødder lænkede under den skarpe Planke, som dannede Marterredskabets Krop. Han knugede Hænderne

krampagtig ned foran sig og sad blaa af Kulde med blodunderløbne Øjne, sammenpressede Læber og et af Smerte forvredet Ansigt. Han saa lige ud for sig og mødte ikke et af de mange Blikke, der vendtes imod ham som mod en overvældende, rædselsfuld Ubegribelighed. Thi Herskabet tilhørte en af disse gode gamle Adelsslægter, som satte sig en Ære i at behandle sine undergivne mildt og menneskeligt; i Mands Minde havde ingen Bonde redet Træhesten; den blev yderst sjælden taget i Brug og da altid kun for opsætsige Tjenestekarle eller fordrukne Husmænd, som ingen synderlig Honnør havde at miste. Og nu skulde det overgaa den mest ansete Bonde i Gjelstrup By! I Tavshed bænkede man sig med Madkasserne. Uhyggen greb ogsaa dem, der var i Hovning fra andre Byer; man spurgte lavmælt; ingen vidste Besked; Gjelstrupperne tilhviskede hinanden indbyrdes deres Formodninger. Nu kom Ladefogeden ind. »Hvad har Kristen gjort, Ladefoged?« spurgte en af Bønderne fra Havlykke. »Det kan I spørge Gjelstrupperne om,« svarede han. — Nej, Gjelstrupperne vidste ingenting. — »Hvor længe skal han sidde?« — »Seks Glas.« — »Aa Gud naade!« sukkede nogle. »Han er dog snart en gammel Mand, Ladefoged,« sagde en af Kristens Bymænd. »Kunde det ikke gaa an at bede Naadigherren om Pardon.« — »Jeg tør ikke raade jer til det,« svarede Ladefogden.

Det var ved Sysletid, lige i Skumringen, at Kristen Jensen blev hjulpet ned. Han sank bevidstløs sammen paa Stenbroen, Ladefogden hældte en halv Pægl Brændevin i ham, og der blev hentet en Klapning til ham at ligge paa. Hans Bymænd samlede sig om ham, de var færdige til at gaa hjem. De stod der som omkring et Dødsleje, tavse og med lidende Ansigter. Saa bøjede Lars Rasmussen sig ned over ham.

»Ja vi skal vel hjem ad, Kristen. Lad mig række dig en Haand!«

Kristen løftede Armen, Lars tog ind under den

og fik ham halvt op; han maatte prøve til et Par Gange, Mads Jensen fik ham under den anden Arm; endelig kom de i Gang.

»Ja gaa kun I,« sagde Kristen til hele Flokken, der stod og gloede. Han sagde det haardt og saa op med et sky, hævngerrigt Blik.

De forstod Meningen og skiltes; Lars Rasmussen og Mads fulgte Kristen Jensen hjem. Nogle Gange prøvede de paa at fritte ham ud, men han svarede dem næppe. Da de kom til Kristens Port, sagde han dem Tak for Følgeskabet og gik ene ind.

De følgende Dage lod Kristen sig ikke se; nogle mente, han laa til Sengs. Da Mændene næste Gang mødte paa Stævnet, var Kristen der ikke, næste Gang heller ikke. Men saa Pérs Dag, det er den 22de Februar, samledes efter gammel Skik Mændene hos Oldermanden for ved en Tønde Øl og en Kande Brændevin at lægge Planen for det kommende Aars Drift. De var allerede bænket alle sammen, og eet stod dem alle i Tankerne, om Kristen Jensen vilde lade sig se eller ikke. Men ingen nævnede det. Saa gik Portklinken. Langsomme Træskotrin lød over Gaarden. Det var Kristen. Han traadte ind med nedslagne Øjne, hilste et lavmælt Guds Fred og satte sig. Der blev tyst om Bordet. Men næppe bemærkede Oldermanden det, før han rejste sig, slog til Lyd med Haanden mod Loftet og satte sin Hue paa Bordet.

»Du skal have Tak, Kristen Jensen,« sagde Oldermanden, »for, at du kom. Vi var næsten rædde for, at du helt vilde trække dig tilbage fra vort Lav. Men det vil jeg sige dig: du har ikke noget at græmme dig for. Vi véd alle sammen nu, hvad vi ikke vidste dengang, at det er formedelst Egen, du har maattet døje den Tort og Pine. Du er bleven straffet for os alle. Jeg véd ikke, hvem der har sladret af Skole, eller hvem der har udspioneret vor Færd, men du skal ikke have andet end Hæder og Ære her i dette Lav, og derfor vil vi byde dig oprigtig velkommen,

Kristen, og ønske, at du i mange Aar maa samles sund og glad med os.«

»Det synger vi et Vers paa,« tog en anden Ordet. Alle Mændene satte deres Huer paa Bordet.

»Nej stop et Øjeblik,« sagde Kristen og stod op. »Jeg takker mangfoldigst for Velkomsten og for de gode Ord. Oldermanden uværdig sagde om mig; den Tort, der er gaaet mig over, er rigtig, som han forklarede, for Egens Skyld, og skulde nogen straffes, maatte det vel ogsaa blive mig, saasom det var mig, det udgik fra. Naadigherren havde Bud efter mig og spurgte, om vi havde taget den Eg i Klarebjærgskoven og kørt den til Bys og solgt den. Jeg sagde ja og saa ham stift i Øjnene. Jeg vilde ikke diske op med en Løgn, men jeg føjede til, at var der sket nogen Forseelse, tilkom det ene mig at bøde. »Var det ikke en Forseelse, havde I ikke haft nødig at skove ved Nattetide,« sagde han, »og vælge en Tid, da jeg og mine Folk var borte. Det er et Tyveri.« — »Det er vor egen Skov,« sagde jeg, og saa tog det ene Ord det andet, og I véd, hvordan det endte. Og det forholder sig ogsaa rigtigt, som Oldermanden sagde, at der er nogen, som har sladret af Skole. Men véd I, hvem det er, for det véd jeg?«

Der var ikke én i Kredsen, som oplukkede sin Mund; alle saa de paa Kristen, som stod høj, lidt fremad bøjet med sit graa, tilbagestrøgne Haar og stortskaarne Ansigt.

»Der sidder han,« sagde han og pegede frem over Bordet lige paa Hans Nielsen, saa hans Pegefinger næsten rørte ved Synderens Brystdug.

»Det er Løgn,« sagde Hans Nielsen og blev kridhvid i sit Ansigt.

»Ja du véd kanske ikke selv af det,« svarede Kristen, medens hans Underlæbe dirrede, »for du var fuld, dit Svinebæst. I Stedet for at gaa hjem, rendte du hin Aften og tossede om ude i Hovmarken, til Skytten kom og fulgte dig hjem og fik hele Historien. Tænk dig om, om du tør nægte det.«

»Jeg véd ikke af nogen Skytte at sige,« stammede Hans Nielsen, medens hele Stuen løb rundt med ham, og alt inden i ham blev til Is.

»Jeg nægter ikke, at jeg havde drukket mer, end jeg burde, og at der var én, der fulgte mig, og at vi snakkede om et og andet, men han sagde, at han var af din Familie og — — Gud se i Naade til os!« udbrød Stakkelen, da det pludselig gik op for ham, hvorledes han var bleven overlistet »Har jeg gjort den Ulykke, saa fortjener jeg, at I skulle spytte paa mig en og hver i hele Lavet.«

»Det vil vi ikke,« sagde Kristen Jensen, »og kan du rense dig, skal det staa dig frit for. Men Mads Vibro i Vængerne mødte dig Arm i Arm med Skytten neden for Hovleddet hin Aften, og at det var Skytten, du fulgtes med, vil han gøre sin Saligheds Ed paa. Var du kanske i Følge med fler?«

Hans Nielsen svarede ikke. Han havde lagt sine Hænder foldede foran sig paa Bordkanten og stirrede lige ned paa Neglene af sine Tommelfingre; der var tre eller fire, tyktes det ham.

»Ser I, saa forlanger jeg,« raabte Kristen Jensen og saa sig om i Kredsen borende skarpt, »at Hans Nielsen som en Forræder og Sladdermund udstødes af vort Bylav fra denne Stund af, eller ogsaa, hvis det ikke kan blive vedtaget, saa gaar jeg selv.«

Kristen satte sig. Ikke en af Mændene rørte sig; der var dødsstille om Bordet. Endelig rejste Hans Nielsen sig, skubbede sig forbi sin Sidemand med Øjnene nedslagne; de, der sad yderst, gik ud fra Bænken, da de mærkede hans Hensigt. Uden at løfte Øjnene satte han sin Kabuds paa Hovedet og forlod med ravende Trin Stuen.

Mændene tog igen deres Pladser; et Par vendte sig paa Bænken og saa ud af Ruderne efter den udstødte; de andre sad og stirrede paa Ølkrusene og Brændevinsflasken; ingen mælede et Ord. Først da man hørte Porten smække i, sagde Oldermanden lavt:

»Ja, det er efter Byloven.«

»Det var dog skammeligt,« sagde dernæst en anden, en Tone højere, »saa det er Hans Nielsen, der har pakket det i Skytten!«

»Det var just paa rette Sted,« blev der føjet til.

Efter den Tid kom Hans Nielsen ikke mere i Mændenes Lav, hverken paa Stævnet eller ved deres Sammenkomster og Gilder. I flere Uger gik hans Familie og passede paa ham; man frygtede for, at han skulde tage Livet af sig. Sjældent kom han uden for Døren, sjældnere uden for sin Gadeport. Resten af Vinteren sad han mest paa Stuen, snoede Hampereb og snittede i Træ; naar han hørte fremmede Trin i Forstuen, skyndte han sig op i Bagkammeret og lod sig ikke se, saa længe de var i Stuen. Karlen maatte gaa til Stævnet og høre Besked, om hvad der blev vedtaget angaaende Pløjning og Sæd; Hovdagene maatte han af Sted til Gaarden. Da gamle Mikkel hen i Foraaret døde, kom der ingen Indbydelse til Hans Nielsens Gaard; det græmmede baade Konen og de voksne Døtre, men ingen nænnede at sige et Ord derom til Hans Nielsen; det var vitterligt, at han havde fuldt op at bære selv. Og, saa at det skulde være Kristen Jensen, der blev Offeret for hans tankeløse Snakken, og at Kristen Jensen skulde tilføje ham denne Forsmædelse! Kristen Jensen, der var hans Afgud!

St. Hans Aften var Karlen tillige med den øvrige Ungdom der i Byen samlet omkring Gadeilden. Døtrene var i Besøg hos en Moster i Nabobyen, saa Hans Nielsen og hans Kone var ene hjemme.

»Du kan da gaa op og tage din Søndagskjole paa,« sagde hun, da Hans kom ind ved Nadvertid; »det er dog Helligaften.«

Hans svarede ikke noget dertil, men gik alligevel op i Bagkammeret for at pudse sig lidt. Da han kom ind igen, var der dækket med Dug for Bordenden, Brændevinsflasken var sat frem som paa en Juleaften, og ved Siden stod Gildeskruset med frisktappet Øl.

Konen kom ind med et Fad kogt, dampende Flæsk og satte frem.

»Skær os et Par Skiver Brød, Hans!« sagde hun. »Vi skal da vide af, at det er Helligaften, og at vi er ene hjemme.«

Han saa mildt til hende, satte sig for Bordenden og begyndte at skære Brød. Hun kom med Sennepen i en lille Kop.

Hans læste til Bords, og de begyndte at spise i Tavshed.

»Skænk dig en Snaps, Farlille,« sagde hun og strøg ham over Frakkeærmet med sin Haand. »Nu skal du lade Maden smage dig.«

»Maden er god, Morlille! og du er god,« sagde Hans stille; »men Flasken skal du sætte til Side. Jeg har ikke smagt Brændevin siden Fastelavnsgildet, og jeg har lovet mig dyrt og helligt, at jeg heller ikke smager hende oftere.«

»Nu skal du blive glad igen, Farlille. Du har pønitéret længe nok for den Rus og for Kristen Jensens Skyld. Du er lige saa god Mand som nogen anden her i Byen.«

»Det er jeg ikke og bliver heller aldrig mere; men hver skal bære sit,« sagde Hans Nielsen.

Ved Mortensdagstide spurgtes det i Byen, at Kristen Jensen var bleven sengeliggende. En Uges Tid efter fortalte en Huskone, som kom hos Hans Nielsens, at han kunde ikke leve. Om Natten mærkede Karen, at Hans Nielsen laa og kastede sig frem og tilbage i Sengen.

»Er du syg, Hans?« spurgte hun.

»Nej.«

Der gik en halv Times Tid; han laa stille, men Konen hørte af hans Aandedræt, at han var vaagen.

»Hvorfor sover du ikke?« spurgte hun.

»Jeg kan ikke,« svarede han. »Jeg tænker hele Tiden paa Kristen Jensen.«

»Det skal være simpelt med ham; men det er du da uden Skyld i.«

Han borede sit Hoved ind under hendes Arm og lagde sig op til hendes Bryst.

»Jeg gaar om til ham i Morgen tidlig,« hviskede han. »Jeg vil bede ham om Forladelse.«

Karen tav stille for ikke at forraade Graaden, som tog hende i Struben. Hun knugede hans Hoved op til sig.

Om Morgenen gik Hans op i Bagstuen og tog sine Hævdsklæder paa. Han blev længe deroppe.

Konen linnede Døren.

»Saa er du nok færdig til at gaa?«

»Jeg kan ikke, Morlille.«

»Jo vist kan du.«

»Kanske de viser mig Døren. Jeg har én Gang prøvet, Karen, at blive vist Døren.«

»Bliver du vist Døren i Dag, Farlille, er det ikke din Skam. Nu skal du tage Mod til dig.«

Hans Nielsen saa saa lille og vindtør ud i sin sorte, langskødede Vadmelskofte, da han gik ned over Gaarden. Han ludede med Hovedet som en Misdæder, og da han kom uden for Porten, følte han Efteraarskulden skælve i sine Lemmer.

Han aabnede Porten til Kristen Jensens Gaard. Bindehunden sprang gøende og støjende i sin Lænke. Han talte venlig til den, mens han gik forbi, og tænkte blot: »Gid han ikke alt er død!« Han slap over Gaarden uden at blive set og kom ind i Frammerset.

Der mødte Kristen Jensens Kone ham. Hun kom oppe fra Storstuen. Aa Gud, han laa vel alt der oppe paa Bordet med Lagen over sig.

»Hvordan har Kristen det?« spurgte han sagte og sank sammen og svandt ind under Konens forundrede, kolde Blik.

»Jo Tak,« svarede hun og løftede Klinken lidt paa Stuedøren. »Værsgod og gak indenfor!«

»Tror du, han kan lide at se mig?« spurgte Hans tøvende.

»I Nat har han saamænd sovet et Par Timer for første Gang,« sagde Konen uden at svare paa Hans's

Spørgsmaal, og jeg synes, at det er lidt bedre med ham til Morgen.«

»Gud ske Lov!« sagde Hans og traadte over Tærskelen.

»Ja, vi har ikke faaet gjort rent endnu,« undskyldte Konen. »Du maa ikke se dig altfor nøje om.«

Hans saa kun paa det store, hvide Ansigt henne i Sengen bag det stribede Spærlagen. Den syge stirrede lige paa ham igen, men ikke en Mine rørte sig under disse skarpe, ufravendte Øjne.

»Hans Nielsen vilde gerne se til dig, Kristen!« sagde Konen.

Han saa, at Læberne aabnede og lukkede sig igen som til et Naa eller Ja, og at Øjnene fra Konens Ansigt atter vendte sig mod ham.

Konen trak en Stol frem foran Sengen.

»Værsgod og sæt dig ned! Ja han kan ikke taale at sige saa synderligt, og han har vel ogsaa bedst af at tie stille.«

Hans satte sig paa et lille Hjørne af Stolen og saa ned paa Gulvet mellem sine Knæ. Noget efter vovede han sig igen til at møde den syges Øjne.

»Hvordan har du det?« spurgte han meningsløst.

Den samme Bevægelse med Læberne som før, det samme ufravendte Blik. Han saa igen ned for sig og vidste ikke, hvad han skulde sige.

Men saa gik Konen paa ny ud af Stuen, og saa tænkte Hans: »Nu skal det være.« Han rejste sig, bøjede sig frem over den syges Ansigt og sagde:

»Om Forladelse, Kristen!«

Den syge famlede med Fingrene paa den højre Haand, indtil Hans forstod Meningen og gav ham sin. Og saa hørte han tydeligt, at Kristen hviskede »Tak!«

Det blev ikke til Døden den Gang med Kristen Jensen. Han kom sig Dag for Dag, om end kun langsomt; Hans Nielsen gik hjemme i sin Gaard og teede sig som ellers; dog var det kendeligt, at fra den Morgenstund af, han havde været hos Kristen, var han

ikke saa tung i Sindet som før, og han talte mere med Husets Folk, end han længe havde gjort.

Nytaarsdag lige i Mørkningen kom der Bud fra Stolbroderen til Hans Nielsens, om Manden vilde møde hos Oldermanden saa hurtig som muligt.

»Hvad tror du, det kan have at betyde?« spurgte Hans sin Kone. »Skal jeg gaa, tykkes du?«

»Ja vist skal du,« svarede Karen og vendte sig for at skjule et Smil. »Naar Oldermanden sender Bud, har I jo alle at møde.«

»Men jeg er én Gang — —«

»Ja det har vi hørt saa tit. Hvor har du din Kæp?«

»Han staar ude i Frammerset.«

»Ja saa gaa kun du, lige som du er.«

»Far vel, Morlille!«

»Tak, Farlille!«

Da Hans Nielsen traadte ind ad Porten til Oldermandens Gaard, kom denne selv ham i Møde oppe fra Tofteporten.

»Glædelig Fest!« sagde Hans Nielsen og tænkte paa, da han sidst stod i samme Gaard.

»Tak i lige Maade, og velkommen! — Ja du véd vel nok, hvorfor vi har haft Bud efter dig.«

»Det er vel ikke for noget slemt, Oldermand,« sagde Hans Nielsen frygtsomt og tørrede sine Øjne, som ikke godt taalte Frostluften.

»Jeg tænkte, at din Kone havde fortalt dig det.«

»Ikke med et Ord,« sagde Hans mer og mer forundret. »Er der noget paa Færde?«

»Det er ikke saa hel frit. Ilde kom du af Gaarde, sidst du var her, Hans Nielsen; i Dag tænker jeg, du skal blive bedre tilfreds med os. Gak indenfor!«

Endnu før Hans Nielsen og Oldermanden naaede Frammersdøren, gik Porten igen, og flere af Bymændene lod sig se. De fulgtes alle ad op i Storstuen; der sad endnu andre og blandt dem Kristen Jensen. Haaret var bleven mere hvidt, og det store Ansigt var

gustent og slapt, men ellers førte han Ordet, som han plejede, naar Lavet var samlet.

Samtalen gik jævnt, og Ordene faldt i Flæng, medens Mændene i god Mag blev bænkede omkring det lange Gildesbord midt paa Gulvet. Hans Nielsen havde, uden at han selv ret vidste hvordan, faaet sin gamle Plads, og det lod ikke til at undre nogen, at han var der. Halvt aandsfraværende sad han og hørte paa Snakken fra højre og venstre uden selv at mæle et Ord; et stille Smil spirede frem i hans Mundvige; han begyndte at ane Sammenhængen.

Der var endnu fire af Bylavets Mænd, som Hans Nielsen savnede, men straks efter kom de og indtog deres Pladser omkring Bordet. Den ene klappede til Lyd med Haanden, og alt blev stille.

»Vi har nu røgtet Gerningen, Oldermanden gav os,« sagde han med høj Stemme, og som han læste det op af en Bog. »Vi har smagt paa Øllet, som Hans Nielsen i Dag lader tappe for Lavet, og befundet saa vel, at Øllet er godt, som og, at der er rundeligt Maal.«

Hans Nielsen saa tavs hen for sig, men Smilet bredte sig fra Mundvigerne helt ud over Kinderne.

»Saa er det nok bedst at faa Krusene paa Bordet,« sagde unge Mads Jensen, som var Stolbroder

»Vi kommer vel til at gaa med, et Par Stykker,« sagde en af de fire, der havde godkendt Øllet, »for at han kan finde Tønden.«

De kom snart igen med fuldtappede Krus; den ene satte Brændevinsflasken paa Bordet tillige med to smaa Tinstobe, som var Bylavets Ejendom; bagest kom Oldermandens Kone med en Lertallerken i hver Haand topfyldt med skaaret Finbrød.

Oldermanden rejste sig derpaa, slog med Bagen af Haanden i Loftet og sagde:

»Giv Lyd i Huset! Det er hver Mand vitterligt, hvorfor vi er til Stede her i Dag, den første i det nye Aar. Kristen Jensen begærede, sidst da vi var samlede, at Hans Nielsen atter maatte blive indmeldt i

vort Lav; han forklarede, at han havde talt med Hans Nielsens Kone, og at hun paa sin Mands Vegne havde givet sin Tilfredshed dermed tilkende, samt til Stadfæstelse lovet at brygge en Tønde godt Øl til Igang og lade henbære i Oldermandens Gaard. Dertil at lade frembære to Tallerkener skaaret Finbrød, to Stykker til Mands, og for at Maden kan glide des lettere, har jeg paa Bysens Regning ladet tappe to Kander Brændevin, hvilket jeg tænker, at Bylavet ikke har imod. Saa vil vi da nu som gode Kristne synge Hans Nielsen i vort Lav igen, og nævner jeg Per Mose til Forsanger og Kristen Jensen til at tale.«

Per Mose rejste sig straks efter saaledes at være udpeget, bad dem tage deres Salmebøger frem og istemme Salmen: »Uden Herren opholder vort Hus og Gaard.« Mændene greb ned i de rummelige Koftelommer og trak hver sin Salmebog frem, satte derefter deres Huer paa Bordet og sang af Hjertens Lyst og med fuld Andagt den gamle Salme. Da Sangen var ude, rejste Kristen Jensen sig.

Han stod og sundede sig et Øjeblik med Kroppen foroverbøjet og Hænderne støttede paa Bordet foran sig. Derpaa tog han Ordet:

»Det er et gammelt Skriftens Ord, at hvert Rige, som er splidagtigt med sig selv, lægges øde, og det samme vil passe paa enhver Stad, enhver By; skal Lavet trives, maa vi staa Last og Brast med hverandre, som og et andet Ord siger, at Enighed gør stærk. Derfor byder vor Bylov, at den Mand, som angiver eller forraader sine Bymænd, skal bindes og sættes uden for Lavet, og saadan skete det i det gamle Aar ved Fastelavnstide, som I alle véd, med den Mand, hvis Øl vi her er samlede for at drikke. Men vi véd ogsaa, at den Fortræd, han voldte, skete mod hans Vilje, ja vel mod hans Vidende, og at han har angret haardt derpaa; derfor optager vi ham paa denne Dag igen i vort Lav, og vi love alle som én, at vi tager os af ham og hans som vort eget og ingen Sinde lader ham høre ilde for, hvad sket er. Hvad han som Bymand

har at gøre, kender han, og saa vil vi drikke paa, at vi maa leve sammen med ham og hverandre indbyrdes som Brødre.« Derpaa tog Kristen i Hanken af sit Krus og sluttede med hævet Røst: »Dette er hans Skaal, hvis Øl vi drikker!«

Ved disse Ord rejste alle Mændene sig, greb Krusene og raabte i Kor:

»Dette er hans Skaal, hvis Øl vi drikker!«

Da Skaalen var drukken, rejste Forsangeren sig og istemte Salmen: »Hvor dejlig skal Guds Kirke staa.« Alle Mændene faldt ind, og da Salmen var til Ende, rakte Kristen Jensen sig frem over Bordet og gav Hans Nielsen Haanden. Det samme gjorde derefter alle de andre, dernæst satte de Huerne paa igen og rakte til Madfadene.

Stolbroderen skænkede i Brændevinsstobene, skød den ene over til Hans Nielsen og greb selv den anden.

»Skaal, Hans Nielsen, og Vorherre give os alle et glædeligt Nytaar!«

»Tak!« sagde Hans, »men jeg vil holde mig til Øllet. Jeg har lovet mig selv, at jeg aldrig skal smage Brændevin mere.«

»Hvad er det for noget Præk?« sagde unge Mads Jensen og et Par andre.

»Jo saadan er det,« sagde Hans Nielsen.

»Det skal enhver, som han har Lyst til,« sagde Oldermanden. »Ingen skal lædére Hans Nielsen for den Sags Skyld.«

Hans Nielsen holdt sig til Øllet, sad stille og var hjerteglad. Han havde stor Morskab af at høre Mændene snakke; det var nu saa længe siden. En Gang imellem gav han sit Bifald tilkende og stadfæstede en og anden Udtalelse, især naar Kristen Jensen havde Ordet. Senere hen paa Aftenen kunde han ikke bare sig for at le ad de mange underlige Bevægelser og forkerte Ord, han saa og hørte rundt om sig, da Brændevinen i Forening med Øllet gik til Hovederne; det havde han aldrig oplevet før, for hans eget Hoved var tidligere det, som først blev medtaget. Denne Aften

havde han heller ingen Vanskelighed ved at finde hjem til sin Gaard.

Karen laa vaagen og bød god Aften.

»Ja i ja, Karen!« sagde Hans Nielsen og begyndte at trække sine Støvler af. »Sikken en Nytaarsdag! Men jeg kan ikke begribe, at I har kunnet faa alt det lempet til, uden at jeg har anet det bitterste.«

»Der skal du se! Men hvad sagde saa ellers Mændene? Var de noget glade ved Øllet?«

»Ja rigtig nok, Morlille, og du kan ogsaa være vis paa, at jeg fik min Part. Men Brændevinen lod jeg staa.«

»Saa har du da ikke moret dig stort, Hans?«

»Det har været den bedste Dag i mit Liv. Jeg er, lige som jeg var født paany. Jeg er, lige som jeg var bleven noget fornemt, og paa en Maade kan det siges, Karen, for nu er jeg igen Mand i Lavet.«

STOLT GUNDELIL.

I.

Rummet var stort og skummelt med røgbrunt Loft og Egepanél, Skindglugger og Plankegulv; der var en Kampestensarne med sodet Skorstenskappe, et Højsæde med udskaaren Ryg og Klædeshynde, et Bord der foran, dækket med frynset Lærredsdug, Træbakker og Sølvkrus, — blanke Vaaben paa Væggene, Skabe og Ørker langs med, og i hver Gavl en Dør, af hvilke den ene, som stod vidt aaben, førte ud til en kølig Svale med Bislag og Planketrappe.

Det var Eskild Mogensøns Adelstue paa Skjoldnæs.

Henne paa den askede Arnekant sad Ridderen og brækkede Brødstumper i en Mælkeskaal; et Par store Mynder stod hos med logrende Haler og slugne Blikke; da Maaltidet var i Stand, satte Ridderen Skaalen paa Gulvet, lagde sine Arme over Kors paa Brystet og saa en Stund med optagne Miner paa Dyrenes ivrige Slubren og de halsende Kæbekast, med hvilke de nu og da stak Snuden i Vejret for ret at slaa Tand i Skorperne.

Eskil Mogensøn var en stor, bredskuldret Mand, solbrændt og mørkladen. Snevre Sokkebroge af brunt Læder naaede fra Fodsaalen op til Hofterne, hvor de sammenholdtes af et simpelt Bælte. Ovenover Brogene bar han en kort, aabentstaaende Fustanskjortel, under hvis vide Ærmer man saa et Stykke af den vældige Arm, lodden og knudret. Minen var barsk, Haaret

sort og krøllet, og Skægget, der var af samme Farve, bredte sig som en Vifte ned over Brystet.

Da Hundene havde stillet deres Sult, og Skaalen næsten var tom, mindedes Ridderen sin egen Nødtørft. Han fôr hastig op og kastede et utaalmodigt Blik hen til det dugbredte Bord.

»Hvor i al Skærsilds Pine henter Dyret den Mad?« brummede han og gik med hurtige Fjed ned imod Bagdøren, der ved en overbygget Gang satte Adelstuen i Forbindelse med adskillige Udebure. »Jeg holder ikke dette Liv ud! Ved den øverste Gud! De skaffer mig en Farsot paa Halsen.« Han rev Døren op og skreg med vældig Røst: »Faar jeg Davren ind, eller skal jeg selv hente den?« Dermed slog han Døren i, saa Økser og Brynjer klingrede paa Væggen, og gav sig til at gaa rundt paa Gulvet i Kreds, brummende som et indestængt Vilddyr.

Omsider viste den ventede Bordsvend sig paa Tærskelen med en Skaal Hvidmos i Haanden. »Forlad mig strænge Husbond! Det var ikke — —«

»Forlade dig!« tordnede Ridderen, som var i den anden Stueende, da Døren gik op, og Svenden begyndte sit Forsvar. »Vover dit Trældyr at nævne Ordet Forladelse?« og Ridderen tog Afstanden i Stormskridt. »Har du ikke nu ladet mig vente mest en halv Dag paa den Smule elendige Mad, I vover at byde mig? Men jeg skal røre dine Lemmer! Sæt Skaalen! og pak dig bort! — Sæt den, siger jeg, inden jeg knuser din Pandeskal!« Og Svenden, som i sin Angest ikke turde vende Øjnene fra det fremflyvende Uvejr, gjorde som Uvejret bød og satte Skaalen — bare en Tomme eller to uden for Bordkanten, og der laa saa det hele Maaltid. Ridderens Forbitrelse kogte selvfølgelig over alle Bredder; han greb sin ulykkelige Svend i Brystet og svingede ham i stiv Arm et Par Omgange, saa hans Fødder næppe fik Lov til at røre Gulvet. »Nu skal du dø!« brølede han og jog sit fortabte Offer baglængs foran sig op imod Svalegangsdøren. — Heller ikke er der Tvivl om, at denne Trusel var bleven udført, hvis

der ikke i rette Stund havde vist sig en tredie Person i bemeldte Dør — en herreklædt Mand af Midalder med Fjerhat paa Hovedet, Sværd ved Lænd og en gylden Strængeleg i Rem over Skulderen.

»Ej, ej!« raabte den fremmede med et Smil. »Fattes I ikke Spil til eders Dans? — God Dag, god Dag, gamle Stalbroder!«

Ridder Eskil slap sit Tag og standsede brunrød og gnistrende foran sin Gæst, medens Svenden fortumlet af Dødsangest fôr denne forbi og ilede ned af Trappen.

»Den Køter!« brummede Ridderen og søgte at samle sig. »God Dag, Henrik Olufsøn, og hjertelig velkommen paa Skjoldnæs. Gak ind i Stuen!«

»Tak, Tak!« svarede den fremmede og gik ind. »Naa, der ligger al den velsignede Mad, hvortil vi hart monne trænge,« vedblev han muntert, da han fik Øje paa Skaalen med den spildte Grød. »Saa det var derfor, I dansede!«

Ridder Eskil svarede ikke noget synderligt dertil, men forlod skyndsomt sin Gæst, idet han maalte Salsgulvet med lange Fjed.

Henrik fulgte ham med et Smil, lagde saa Kappe og Hat fra sig og hængte sin Strængeleg paa Væggen. Dernæst saa han sig lidt om i Stuen, klappede Mynderne, kiggede paa Sølvkanderne, der prydede Skænken, og satte sig omsider ned oppe ved Bordet. Nu kom Eskil ind igen, fulgt af en hel Svejt Terner og Svende. Der blev løbet frem og tilbage, baaret ud og ind, raabt op og ned, indtil der omsider efter mange Trusler og uhørt Møje var dækket Bord til de to Venner. De spiste og drak, indtil de var mætte, uden at mange Ord veksledes; siden tog de Plads ude paa Svalen med Vinkanderne mellem sig og fortalte nu gensidig, hvad hver især havde oplevet i de forløbne otte Aar, i hvilke de ikke havde set eller hørt fra hinanden.

»Og du har endnu ingen Hustru, Eskil?«

»Jeg Hustru!« brummede Ridderen. »Naar fik jeg vel Tid til at tænke paa Kvinder? — Vi fôr fra den ene Valplads til den anden, nu i Saksland, nu i

Holsterland, nu i de Venders og Obotriters Land, snart til Lands, snart til Vands, i Brynje Dag og Nat. Hvorlunde vi har brugt vore Glavind, er vel ikke forblevet dig uvitterlig; alle de Folk, der bor paa den anden Side Østresalt, har hyldet Dankongen, og alle Tysklands Hertuger, Bisper og Grever, helt ned til den Flod Rhinen, yder ham Skat og Hærfølge, om vel det ikke er ud af deres gode Villie. Nu er vi færdige, og saa drog jeg hjem til min Fædrenegaard. Men jeg holder ikke dette Liv ud. Jeg ærgrer mig en Galdesot til over alle disse Trællesjæle, som man maa taale om sig, og jeg keder mig til Døde — aa, Henrik! naar du vidste, hvor jeg Dag ud og Dag ind keder mig!«

»Det er ikke det, jeg er kommet til Skjoldnæs for at høre; nej fortæl noget om eders berømmelige Estertog — du var jo med, og du fik jo Ridderslaget af Kong Valdemars egen Haand. Saa har man i det mindste sagt mig.«

»Da har man heller ikke løjet for dig, Henrik!« udbrød Eskil med funklende Øjne. »Ja du kan stole paa, det var Heltefærd; det var et Korstog trods dem til Jorsal og Særkland, et andet Braavallaslag — —«

Men just som Ridderen skulde til udførligt at fortælle sin Ven om alt, hvad han havde set og hørt og erfaret paa det store Tog til Østerleden, blev han afbrudt ved Lyden af sjokkende Trin paa Trappen. Et sort Hovedklæde kom til Syne, fulgt af en graa Vadmelskappe og en lang Stav. Da Skikkelsen var helt oppe, blev den staaende i ydmyg Frastand og saa bønligt hen til Ridder Eskil.

»Se saa! nu er Freden forbi! — Hvad vil dit gamle Ténhoved?«

Konen traadte et Par Skridt nærmere og nejede ærbødigt. »Forbarm jer over mig, Hr. Riddersmand; jeg er saa arm og ussel, og nu til Morgen døde han.«

»Hvem døde? Hvad hænger du med Næbbet for? Kom hid og tal fra Leveren!«

»Min Husbond, strænge Herre!« svarede Konen og traadte et Par Skridt nærmere; »Kældersvenden,

som I kastede paa Hovedet ud over Sprinkelværket, just paa det Sted, I nu sidder.«

»Ja, jeg kastede ham ud,« svarede Ridderen med et forlegent Sideblik til sin Gæst, »bagefter den forbandede Bærme, han gav mig. Naar jeg forlanger Vin, og han da giver mig Eddike, og jeg saa i min Tørst sluger en halv Kande deraf, før jeg mærker, hvad jeg drikker, saa, saa, saa, — — saa kaster jeg ham ud, forstaar du.«

»Ja Gud naade! ak ja — men jeg sidder med fire smaa Børn, strænge Herre.«

»Saa kan du prise din Lykke, at du slap ham; han var kun til Fortræd, hvor helst han kom.«

»Ak Gud, men hvad skal vi leve af — Børnene og jeg!«

»Hvoraf levede I forud?«

»Af den Løn, han tjente, strænge Herre!«

»For en Ufærd! om den Svend nogen Sinde sit hele Liv igennem har tjent en Hvid, saa vil jeg være fordømt.«

»Lad du Konen beholde den Løn, hendes Husbond fik,« sagde Henrik.

»For mig gerne, hvis det kan hjælpe. Og hvor faar I noget at æde? Naa, ja I kan holde eder til Stegerset herefter. Skrup saa væk!«

»Gud velsigne jer, Hr. Riddersmand! Tak, tak!« Konen gik.

»Du trænger forbandet haardt til en Hustru, Eskil.«

»Jeg har slaaet det af Tankerne, siger jeg dig. Jeg er vorden for gammel.«

»Snak! Du er jo endnu ikke de to Snese.«

»Jeg er noget bradsindet, véd jeg. Naar jeg vredes, har jeg Nød med at styre mig. Det er galt nok med disse Folk; men fik jeg en Hustru, og jeg blev rigtig gram i Hu, ser du, og jeg dunkede hendes Pandeskal mod Sengestokken eller smed hende ud over Svalen, saa var jo hundrede Ulykker løs, og — saa havde jeg alligevel ingen Kone.«

»Det er der gode Raad for. Du skal blot bejle

til en saadan, der ikke lader sig dunke eller smide noget Steds hen.«

Ridder Eskil trak paa Skulderen. »Hvad skulde hun vel gøre, naar Harmen kom over mig? Jeg kender min Svaghed og véd, at der gives intet Raad for den. Det begynder i Fingre og Tæer og iler som kogende Blod igennem mig op til Hjerte og Hoved, saa jeg ikke selv véd, hvad jeg gør; men det er altid noget, som helst maatte være ugjort. Og derfor skal aldrig en adelbaaren Kvinde betræde den Gaard, jeg kalder min. Jeg er Ridder og vil ikke bryde Loven. Vel har jeg mangen Gang her i min Ensomhed sidste Vinter tænkt, at det var fagert at have en stærk og trofast Kvinde, som kunde dele Sorg og Glæde med mig; men hvor er saadan en at finde?«

Henrik rejste sig smilende, gik ind i Salen og hentede sin Strængeleg.

»Nu skal jeg synge dig en Vise. Den er om en ung Jomfrulil, jeg saa i Gaar; hun tykkes mig en passende Hustru for dig. Visen har jeg selv lagt paa Vejen hertil, og du skal være den første, jeg synger den for.«

Dermed anslog Henrik sine Strænge og sang, som følger:

Det hændte i klare Søndagsgry
— saa hellige vare de Tide —
Hr. Torben rider til Ottesang
alt ved stolt Gundelils Side.
Ej vænere Jomfru der findes.

Rider han frem med sin Datter væn,
et Spejl over alle Kvinder;
men der de kom udi Søndenris,
da mødte dem alle hans Fjender.

Det mælte den Herre Torben mod
saa saare hans Øjne runde,

»Ak, havde for Datter jeg nu en Søn,
der Glavindet føre kunde!«

Hannem svared hans Dotterlil
— en Lillievaand monne hun være —
»Jeg stander dig bi for Sønner to,
saa haver du intet at kære.

Du række mig hid dit hvasse Spyd,
selv tage du Sværd i Hænde,
faar saa Gud Herren raade for,
hvorlunde den Leg skal ende.«

— De Fjender danned saa tæt en Ring
alt udi de tykke Skove,
den Jomfru kasted sin Hest omkring,
saa Gnister fløj fra dens Hove.

Det blev en underlig Færd at se,
der tredive stod imod tvende;
den Jomfru traadte en Bededans
med femten brynjede Svende.

Hun rakte dem for sin hvide Haand
Glavindets kolde Ægge,
hun slap dem ej, før de svam i Blod
alt under de grønne Hække.

Solen skinner paa Blad og Straa,
og Søndagsklokkerne kime,
den Jomfru stak, og den Ridder hug,
det vared fuldt vel en Time.

Den Jomfru stak, og den Ridder hug,
de vog baade ti og tive,
og før det ringed til Messesang,
var ikke en Fjende i Live.

Fuldglade red de til Kirke da,
de havde ej Saar eller Vunde;
men alle Hr. Torbens Fjender laa
med Ulivssaar udi Lunde.

Hr. Torben knæled ved Altre syv
med Tak til hver Helgen fromme,
dog takked han mest stolten Gundelil,
den ædelig Rosenblomme.
Ej vænere Jomfru der findes.

Ridder Eskil sad hensunken i dybe Tanker. Endelig sprang han op og greb sit Bæger. »Ej vænere Jomfru der findes!« udbrød han med tindrende Blik. »Deri har du Ret. Er den Kvinde til, og er det sandt, hvad du synger om hende, da er hun uden Lige paa den ganske Jord. Tak for den Vise, Henrik!« vedblev han og stødte sit Bæger mod Sangerens, »og hendes Skaal! Ja kunde jeg faa slig en Ungmø til Hustru! — For en Ufærd! Er det kanske Torben Ebbesøns Datter paa Villesnæs? Er det?«

»Du har gættet det,« nikkede Henrik.

»Ha! Femten brynjede Svende! Du højeste Gud! Er dèt Sanden, Henrik, da rider jeg endnu i denne Dag til Villesnæs og bejler, om du vil følge mig. — Tredive mod tvende! og de vog dem alle? Men det er jo umuligt, Henrik!«

»Om der var slet saa mange, véd jeg ikke, men en hel Sværm var der, og velbeholden slap de fra dem. Jeg kom just ridende gennem den Kirkeby, som Messen var til Ende, og Folk strømmede ud af Vaabenhuset. Daaden var alt rygtedes, og en stor Mængde Mennesker havde samlet sig uden for Kirkeporten for at skue den bolde Ridder og stolt Gundelil, naar de steg til Hest. Ja, du skulde have set hende i Sadlen, set hende smile og hilse, da de tordnende Hurraraab rystede Luften! Hvor saa hun fager og mild ud, den stærke lille Jomfru! Hun var en Dronning lig.« —

»Guds hellige Pine, Henrik! Jeg vil bejle til hende.

Saa hun var fager og mild tillige — og femten brynjede Svende med ét Glavind! Guds hellige salte — —« raabte Eskil og sprang op. »Kjeld!« brølede han ud over Sprinkelværket med slig Røst, at Genlyden forfærdet for tilbage fra Skoven og Udeburene. »Kjeld! Kjeld! Kjeld! — Er det ikke et Djævels Asen, at han ikke vil svare, naar jeg kalder!«

En Svend styrtede gennem Adelstuen og stillede sig i Døren ud til Svalen. Over hans venstre Øje tronede en skrækkelig blaa Knude.

»Det var Kjeld, jeg kaldte paa, og ikke dig. Hvorfor kommer han ikke? Hvor er han henne paa denne Tid af Døgnet!«

»Han har været sengeliggende siden — —«

»Naa, naa!« afbrød Ridderen og blev pludselig stille. »Ja godt! Skrup saa af det snareste, du kan, og lad sadle min Hingst! — Ridetøjet skal skinne som Sølv,« bød den stærke Husherre og kom atter til fuldt Mæle; »og otte Svende skal følge mig i deres bedste Dragter. Om en Time rider vi af Gaarde.«

»Ja vel,« svarede Svenden og ilede bort.

»Den Jomfru traadte en Bededans med femten brynjede Svende,« brummede Eskil. »Var det ikke slig, du sang? Femten Svende! Ha, ha ha!«

»Du behøver ikke at hænge dig i Tallet,« svarede Henrik. »Jeg har alt sagt dig, at jeg véd ikke, om der var slet saa mange.«

»Men hvorfor Djævelen siger du saa femten?« raabte Eskil hidsigt. »Du sagde jo femten. Var det ikke stolteligt og djærveligt, om der var kun fire, om der var kun tre — hvorfor siger du saa femten, Henrik? Hvorfor synger I Skjalde altid Løgn? Hvorfor gør I det?«

»Fordi dem, vi synger for, er nogle døve, blinde Kryb, som ikke kan fatte en Stordaad, naar vi ikke gør Tingen fem Gange større, end den er. Vilde min Sang have rørt dig, hvis det deri hed, at en fager Jomfrulil havde værget sig mod tre eller fire Svende? Jeg tænker, at du havde trukket det hele til Jords. I

Stedet for at se paa stolt Gundelils Daad, havde du harmet dig over en Flok Krystere, der havde fortjent Piskeslag for Sværdehug.«

»Godt, godt!« svarede Eskil formildende. »Jeg skal kun vide dig al Tak for din Sang. Hvad Indtryk den har gjort paa mig, ser du selv; men nu vil jeg bede dig ride med mig til Villesnæs og tale min Sag hos Torben og hans Datterlil.«

»Det kan jeg ikke,« svarede Henrik og stod op. »Ogsaa jeg har Ærende til en ædel Jomfru, og det har større Hast end dit. Hun lovede at bie paa mig i fem Aar, og nu, Eskil, har jeg været borte i otte. Er hun mig endnu huld, eller har hun ægtet en anden? Jo nærmere jeg kommer hendes Faders Gaard, desto mere brænder mit Hjerte af Længsel efter at vide det, desto mere vaagner den gamle Elskov igen.«

»Gid du maa finde hende tro! Jeg husker hende nok fra gammel Tid, men kan ingen Besked give dig. Skaal, min Ven! Held og Lykke for os begge! Jeg rider alligevel, enddog du ikke kan følge mig. At der virkelig kan gives saadanne Kvinder! Jeg har ikke kendt meget til Kvindfolk i mine Dage, og i de bedste af dem har jeg kun set noget forbandet smukt, skrøbeligt Legetøj, som ikke var for mig og mine Lige; men er der en Ungmø til som stolt Gundelil, og har hun vejet — naa det var jo ikke slet saa mange brynjede Svende, saa skal hun ved mit gode Sværd ogsaa vorde min, om jeg saa skal føre hende med Magt af Gaarde.«

»Tag dig i Agt,« lo Henrik, »og tal du ikke om Magt paa Villesnæs. Hun kunde da faa i Sinde at handle med dig, som du handlede med Kældersvenden og kaste dig paa Hovedet ud af sin Burdør.«

»Gud i Himlen signe hende!« udbrød Ridder Eskil ikke langt fra Taarerne. »Det kan kildre mig i min inderste Hjerterod at høre slige Ord om en Kvinde. Er jeg kun ikke for gammel, Henrik? Hvordan tykkes du, jeg ser ud?« vedblev han ikke uden Bekymring og gav sig til at purre op i sit tykke krøllede Haar.

»Gud skal vide, hvad Klæder jeg har — for det skikker sig vel ikke at drage i Brynje? Kjeld!! Ej, ej!« Ridderen gik selv gennem Salen med lange Skridt og slyngede et mægtigt Halløj ud gennem Nedredøren.

II.

I Rosenlunden ved Villesnæs gik den samme Dag Hr. Torbens yngste Datter Margrethe, fordybet i Tanker. Hun var en høj og slank Ungmø med skær Ansigtslød og drømmende Øjne. De lyse Fletninger faldt tykke og tunge ned over den mørkeblaa, hjemmevævede Kjole, under hvilken de sølvspændte Sko vekselvis kom til Syne, der hun gik. Med ét vaktes hun af sine Tanker ved et hurtigt Løb bag sig og en Buldren af Skørter. Hun vendte sig og saa op. Det var hendes ældre Søster, der kom løbende — stolt Gundelil.

»Har du hørt Mage!« raabte hun og greb Søsterens Arm, hvorefter de begge gik langsomt videre. »Ridder Eskil paa Skjoldnæs har kastet sin Kældersvend ud over Svalen, fordi han havde givet ham Øl for Vin, og den ulykkelige har brækket de fleste Lemmer. En Staldsvend har han for nogle Dage siden slaaet halvt ihjel, og Resten af hans Folk er mere eller mindre lemlæstede. Han har næppe en hel Mand paa Gaarden.«

Gundelil var næppe saa høj som Søsteren. Haaret var mørkere, Kinden rødmede frisk og dunet, og under de fine Bryn glimtede et Par kække graabrune Øjne.

»Jesus Maria!« udbrød Søsteren. »Er han saadan en Vildmand, den ny Ridder? Og han skulde være en af Kong Valdemars bedste Mænd!«

»Det er han ogsaa — dertil vennesæl og god; han er bare saa skrækkelig hidsig og kan ikke styre sin Harme, naar den kommer over ham. — Men hvad er det ogsaa for Svende han har! Hvi lader de sig saaledes behandle?«

»Den arme Kvinde, der er hans Hustru!«

»Aa Herre Gud, lille Margrethe! Han har ingen Hustru. Er det ikke det, han mangler? Saadan sagde i det mindste Koste-Hulda, som for Tiden er nede i Stegerset og lige er kommen der fra Egnen. Husker du forresten ikke — vi har da set ham begge to, den Gang vi var med Fader til Landsting, og vi saa Dankongen med alle hans Mænd. Ridder Eskil var iblandt de forreste. Jeg husker ham endnu saa grandt med det store sorte Skæg og de brede Skuldre. Kan du ikke — —«

»Nej.«

»Ak Gud! Nej du havde kun Øje for Villum Axelsøn. — Maatte han dog snart faa Len af Kongen, at vi kunde faa det Fæstensøl!«

»Fader ynder ham ikke,« sukkede Margrethe.

»Men faar han Len, saa skal du se, at Fader ynder ham. Han har ikke vist Villum bort paa anden Maade, end at han kan komme igen, naar først han naar saa vidt.«

»Ak gid det maatte ske snart, kære Søsterlil!« sagde Margrethe heftig og slog Armen om Gundelils Midje. »Jeg havde saa stærke Drømme i Nat og frygter saare for, at Villum aldrig bliver min Husbond. Thi kommer den anden Bejler forinden, om han har Borg og Fæste eller og sin egen Gaard, saa véd jeg forvist, at Fader ikke bier paa Villum.«

En Terne kom ilsomt løbende og kaldte paa Margrethe.

»Hvad er der paa Færde?« spurgte Gundelil.

»Her er kommen en fremmed Riddersmand til Gaarde, og jeg skulde bede Jomfru Margrethe at gøre sig rede i Hast og gaa op til Husbond i Salen.«

»Gud fri os vel! Hvem er det? Hvad vil han?« spurgte Margrethe.

»Jeg kender ham ikke,« svarede Ternen og løb foran.

»Du skal se, at det er Villum,« hviskede Gundelil. »Lad os skynde os!«

Fra Rosenlunden slap de tvende Ungmøer ube-

mærkede ind i Kvindestuen og ilede derfra til deres Bur. Med bankende Hjerte iførte Margrethe sig sine Stadsklæder; Gundelil hjalp til med at smykke sin Søster og bad hende være trøst; siden fulgte hun hende gennem den lange Gang, der forbandt Kvindestuen med Salen. Da hun havde lukket Salsdøren efter hende, blev hun staaende udenfor paa Gangen for at lytte.

Hun hørte da først sin Faders Stemme; men da Hr. Torben var saare lavmælt, kunde hun ikke forstaa Ordene. Derefter lød nogle ynkelige Pip af Margrethe og saa en rungende Mandsstemme, dyb og dog klar, godmodig-barsk i Tonefaldet og ængstelig bedende, tyktes hun. »Det er ikke ung Villum,« tænkte hun ved sig selv; »men tys! han bejler jo alligevel — stakkels Søster! Naa, jeg vil haabe, at Fader siger nej — den ældste først. Jeg gad vide, hvad det er for en Brumbasse — sagtens en rig gammel Herremand med et grimt og rødt Ølhoved. Jeg maa se at faa fat paa en af Ternerne, at jeg kan faa Rede paa den Sag; thi det ender nok med, at der gaar Bud efter mig,« og stolt Gundelil listede sig lydløst tilbage til Kvindestuen.

Næppe var hun vel inde af Døren, før Margrethe kom styrtende. Hun kastede sig om hendes Hals og brast i Graad.

»Du gode Gud! Hvad er der hændet, Margrethe?«

»Aa, gid jeg var død! gid jeg var død! Jeg maatte love at ægte den røde, sortskæggede Vildmand der inde — Fader vilde have det — jeg turde ikke sige nej — —« og længe vedblev den utrøstelige Ungmø at stamme og hulke uden at have Øre for Søsterens Tale eller agte paa Spørgsmaalet, hvo det var, hun skulde ægte.

Endelig blev hun roligere, gik ind i Skemmen og kastede sig paa sin Seng. Der laa hun med Hænderne knugede i hinanden og stirrede op i Loftet, medens Taarerne vedblev at trille ned over hendes

Kinder. Gundelil fulgte efter hende og satte sig hos hende.

»Nu skal du ikke græde, Søster lille!« trøstede Gundelil og tog Margrethes Hænder. »Du skal ingenlunde ægte ham, naar du ikke vil. Har jeg ikke altid været Mand for at hjælpe dig, naar der for Alvor var noget i Vejen for dig? Du skal nok faa din rette Fæstemand og ikke den røde, sortskæggede Vildmand. Gud fri os! Hvem forlanger vel det? Skylder Fader kanske ikke sin Datter Livet, og har vi ikke Lov til at raade os selv? Lad dem kun snakke og gøre Aftale! Naar Vildmanden er borte, saa tager vi Fader under Behandling og gør ham saa mør og myg, at han ikke vil andet, end hvad du og jeg vil. — Men sig mig, Barn, hvad var det for et Kuse?«

»Aa Gud, hvem andre vel end den onde, grimme Ridder Eskil paa Skjoldnæs, netop ham, vi talte om, — ham, der kaster sine Folk over Bord og Bænke og Svalegange og slaar dem halvt eller helt til Døde. Jeg vil aldrig, aldrig være hans Hustru.«

»Vær trøst, Margrethe! Han ægter ingen af Torbens Døtre paa Villesnæs, den Mand. Det kan du stole paa. Men nu maa vi tænke os lidt om. Skal vi sende Bud til Roskild og sige ung Villum, hvorledes Sagerne staar, for at han kan gøre sig rede, være her en aftalt Nat og ride bort med dig? — Kongen tager eder nok begge under sit Værn, og saa giver vi Ridder Eskil en lang Næse.«

»Nej, nej, Gundelil! det gaar aldrig an. Og Kongen hjælper os heller ikke, naar han hører, at det er Ridder Eskil. Nej, der er intet andet for mig at gøre end at tage Sløret og blive en Kristi Brud.«

»Ej, skam dig, Margrethe! hvad er det for Snak! Giv nu blot Tid, og lad mig ret faa overtænkt Sagen, saa finder vi nok paa Raad!«

Da Ridder Eskil med sit Følge atter var dragen af Gaarde, gik der Bud til stolt Gundelil. Hendes Fader ventede hende i Salen.

»Du véd, Gundelil, at Eskil Mogensøn har været

her for at bejle. Vi maa tale lidt sammen om den Sag — vi to, Gundel! Thi du er baade Søn og Datter for mig.«

Hr. Torben var lille af Vækst med langt gult Hageskæg og brede lyse Knebelsbarter med gule Spidser. Haaret laa hvidlig glat over den brede Pande; Øjnene var smaa og levende. Han talte hurtigt med en svag, tør Røst og trommede ilfærdigt paa Bordet med sine Fingre.

Gundelil trak en Stol frem og satte sig over for sin Fader; men hun saa mut ud og gav ikke Svar paa hans venlige Tiltale.

»Eskil Mogensøn,« vedblev Torben Ebbesøn, »er en højt anset Mand, rig og af god Byrd. Men han er vild og ustyrlig som en Bjørn. Her kommer han ridende i Gaarde og er næppe kommen til Sæde, før han uden mindste Formæle begynder at ønske mig til Lykke med min bolde Datter; han havde hørt, hvorlunde hun vog femten Svende, og beder derfor om at faa hende til Hustru.«

»Saa var det jo til mig, han bejlede, Fader!«

»Ja det var let at forstaa. Men dig vil og kan jeg ikke undvære, Gundelil, og mindst til Ridder Eskil. I er haarde som Flint begge to, og vorder han din Husbond, sker der en Ulykke. Sige nej til sligt hæderligt Tilbud gik ej heller an, derfor besluttede jeg at spille Bejleren et Puds og lod gaa Bud efter Margrethe. Hun har, som jeg veed, denne fattige Svend Villum Axelsøn stærkt i Hovedet, men jeg agter ikke at give min Datter bort til ham, og her var god Lejlighed til at bringe hende ud af den taabelige Drøm med det samme. Da saa Margrethe traadte ind i Stuen, sagde jeg til Eskil: »Her ser du min Datter, og hvis hun staar dig an, skal du og ingen anden vorde hendes Husbond.«

»Hvilken Skalk du dog er!« svarede Gundelil og saa harmfuldt paa sin Fader. »Men det maatte da straks blive Eskil Mogensøn aabenbart, at du sveg ham. Talte han ikke til Margrethe?«

»Han stod, min Tro, som en uselig Pilt over for hende og blev baade rød og bleg. Tvende Gange begyndte han: »Stolten Jomfru Gundelil,« og vidste saa ikke mere at sige. »Mit Navn er ikke Gundelil,« svarede din Søster helt ynkelig, men nu skyndte jeg mig at tage Ordet. Min Datter, som her staar, hedder Margrethe, sagde jeg; men Navnet gør vel intet til Sagen. Vilde du heller ægte en Gundelil?« — »Nej, nej! men denne Skjald — naa, jeg veed, de fordrejer altid en Sag. Det vigtigste er, at du vil være min Fæstemø; thi alt før jeg saa dig, har jeg fattet stor Elskov til dig, og herefter vil det ikke blive mindre, mærker jeg, nu jeg selv har set dit fagre Aasyn.« — Dertil sagde han en hel Del om, at han vilde bære hende paa Hænderne og give hende de kosteligste Klæder, at hun skulde være glad og trøst og andet saadant, som Margrethe dog ikke svarede noget til, hvorfor jeg vinkede ad hende, at hun kunde gaa. Og Eskil er allerede saa elskovssyg og utaalmodig, at jeg for den Sags Skyld ikke frygter Følgerne; men dig, Gundelil, har jeg ét at bede om, og det er, at du vil tale for Margrethe, saa hun kan slaa denne anden Svend af Tankerne og se lidt gladere ud, den næste Gang hendes Brudgom besøger hende.«

»Har du ikke lovet ung Villum —«

»Jeg har intet andet lovet, end at han maatte komme og bejle, naar han fik Borg og Fæste — ikke at Margrethe skulde bie derpaa kort eller længe.«

»Naar skal der drikkes Fæstensøl?«

»Idag en Uge. Det holdt haardt at faa saa lang en Frist; thi Eskil saa helst, tror jeg, at det blev med det samme.«

»Ja jeg skal tale for Margrethe, det bedste jeg kan.«

Hr. Torben stod op og favnede sin Datter med stor Blidhed. »Tak, mit gode Barn! Din Fader kan lide paa dig i alt.« Dermed kyssede han hende mange Gange, og stolt Gundelil forlod Salen.

III.

Næste Formiddag sad Eskil Mogensøn for Bordenden i sin Adelstue med Ryggen tilbagelænet og Hænderne hvilende paa de udskaarne Dragehoveder, i hvilke Højsædets Armstød løb ud. Foran Langsiden af det svære Egetræs Bord stod en Svend og skurede paa en Ringbrynje; et prægtigt Sværd med gyldent Fæste samt nogle andre Vaaben laa paa Bordet foran Ridderen.

Eskil fulgte med vaagent Blik sin Svends Arbejde, og hans Øjne tindrede som et Barns, af Glæde og Utaalmodighed paa een Gang, ved at se det Tomme for Tomme skride frem over den rustgraa Jærnskjorte.

»Blank som Sølv skal den være,« brummede han og bøjede sig frem over Bordet for at se nøjere til. »Du har vel spurgt, at jeg har bejlet til stolt Gundelil, som Visen kalder hende, enddog for den Sags Skyld Margrethe er hendes rette kristelige Navn. Men de Skjalde blander altid Løgn med Sanden i Hob, og det kalder man at digte. Jeg mindes en Stump af den Vise, og det er Ord, du kan have godt af at lægge dig paa Sinde:

Den Jomfru traadte en Bededans
med femten brynjede Svende.
Ej vænere Jomfru der findes.

Hvad tykkes dig om saadan en Husfrue, lille Ven? Tror du, hun lider at se Rustpletter paa vore Vaaben og ustriglede Heste? — Saa! løb nu ikke for tidlig fra Brynjekraven! Mer, mer! — Du mener, at Skægget skjuler den, kan jeg tænke. Intet vorder skjult for den Jomfrus Øjne. Du var ikke med paa Villesnæs i Gaar? Du har vel aldrig set Margrethe Torbensdatter? Lys og mild som den klare Sol, stærk som en Kæmpe og høj og rank som en Skibsmast. Jeg skulde næsten tro, hun kunde lære jer Lydighed og Hurtighed. Hun

skæmter ikke gerne, skal jeg sige dig.« Ridder Eskil rejste sig og gik ned over Gulvet. »La la, la, lom; la la, la lom! Ej vænere Jomfru der findes.« Han aabnede Nedredøren og kaldte. En Svend kom løbende ind. Det var ham med Knuden over Øjet; den var i Dag grøn af Farve.

»Sig til Klædemesteren, at han skal have Skarlagenskjortelen færdig i Dag; thi jeg maa ogsaa have mig en ny Kappe, har jeg betænkt. Paa saadan Tid faar han tage Natten til Hjælp, den gode Ven! det gaar ikke paa hver Dag, at vi rider til Villesnæs og drikker Fæstensøl. Og se til, at du kommer af med den Bule inden Torsdag, Søn! Den vanhelder dit Ansigt. Her har du et Par Ørtug til Plaster og Salve.«

Svenden ilede ud! Ridderen gik atter op ad Gulvet:

»La la, la lom; la la, la lom! Ej vænere — —« Han drejede sig paa Hælen — »Trond!!«

Svenden kom tilbage.

»Hvor lider Kjeld i Dag? Sig ham, at han skal være karsk inden Torsdag. Du kan give ham denne,« vedblev Ridderen og drog sin Fustanskjortel af. »Den er saa god som ny; men jeg faar nu andre og bedre Klæder, saa jeg kan undvære den.«

I det samme lød et klingende Bulder henne fra Bordet. Et Ærme af Brynjen havde revet fat i Sværdet; det fløj hen ad Gulvet. Inden Svenden kunde tage det op, styrtede Ridder Eskil imod ham.

»Saa skal jeg da ogsaa knuse og splintre din Djævels bestialske Krop!« tordnede han blodrød i Aasynet, greb ham i Nakken og hævede ham med Kæmpestyrke fra Gulvet. Men pludselig besindede han sig og slap sit Tag. »Hen til dit Arbejde, dit Pestilenses Asen! Vi har ingen Tid at spilde. Men var det ikke, fordi jeg gerne vilde se jer alle med hele Lemmer paa Torsdag, skulde du, saa sandt Herren lever, faa andet at vide. Et Guds Under,« vedblev Ridderen i mildere Tone og tog Sværdet op, »at Klingen ikke brast! Det er intet Slagsværd, min Ven! men en

Bryllupskaarde. Hæng den hen paa Væggen. at ingen værre Ulykke skal hænde. Ikke der, lille Ven! Der, der! — La la, la lom; la la, la lom! Ej vænere Jomfru der findes.«

Ridderen gik i sine sædvanlige brune Læderbroge. Derover saa man en Kile af det brede, lodne Bryst, thi Skjorten stod aaben; det var, fordi Baandet ved Linningen sprang itu, da han tog Svenden i Nakken. Idet han gav Sværdet fra sig, mærkede han Skaden uden at tænke paa Aarsagen, og Blodet steg ham atter til Hovedet. »Se nu til den fordømte Kvind!« raabte han ilter og for med lange Skridt ned imod Døren, men da han var kommen halv Vejs, vendte han atter om. »Naa, det bliver bedre. Det bliver altsammen bedre, kan jeg forsikre jer! — Jeg vil drage i min Skindtrøje, saa kan jeg prøve Brynjen med det samme.« Han hentede Trøjen og trak den paa. »Er du ikke færdig endnu med det Ærme? Det er da ogsaa en allerhelvedes Tid! Saa, saa! Kom nu her med den! — Godt, og skrup saa ud med de Fade og Bakker! De har staaet der siden Davren. — Tag dine Klude med og dine Oliekopper! — Og tør Bordet ordentlig af, dit Tyrkesvin! Er det at gaa fra sit Arbejde? Du højeste Gud! Hvor trænger I dog til at muntres! Men bi kun! Jeg lover for, at der skal blive anden Sæd paa Skjoldnæs herefter.«

Svenden for forvildet fra det ene til det andet og var saa heldig at slippe vel ud af Stuen. Ridder Eskil krængede Brynjen over Hovedet og brummede derhos: »Med femten brynjede Svende,« da der i det samme blev banket stærkt paa Svaledøren, og stolt Gundelil tren over Tærskelen.

Hun var iført en Spangebrynje, hvis blanke, skællagte Plader dækkede Bryst og Arme og naaede et langt Stykke neden for Hofterne. Over Brynjen bar hun en ærmeløs Trøje af skarlagenrødt Silketøj udsyet med Guldroser. Paa Hovedet havde hun Staalhue med gylden Kam og metalbelagt Rem, der omsluttede de røde, buede Kinder og den runde, fremspringende

Hage. Haaret flød udslaget ned over Nakke og Skuldre; hun havde Sværd ved Bæltet, Spyd i Haanden og paa Armen et lidet stærkt Skjold, beslaaet med gyldne Nagler.

Ridder Eskils brune Øjne blev sælsomt store, da de skuede denne i Hjelm og Brynje saa fagre Aabenbaring. Han var just i Færd med at krampe Brynjekraven sammen oppe under sit lange Skæg, men lod begge Hænder synke uden at faa det gjort og stirrede undrende paa Jomfruen, der med faste Fjed gik ham i Møde.

»Er I Eskil Mogensøn paa Skjoldnæs?« spurgte hun og støttede sig til Spydet.

»Ja jeg er, ædelige Dame!« svarede Ridderen og lod sine Øjne glide fra den hvide, faste Haand, der holdt om Spydringen, til de sorte Haarhvirvler, der vuggede sig paa Skulderen, og de solblanke Skælplader under Silkeskrudet. Den mandhaftige Ridder var blændet paa alle Sanser, og da han havde svaret, bøjede han sig tvende Gange dybt, som naar han stod for Dandronningen, den stolte Berengaria.

»I har nok bejlet til Margrethe Torbensdatter af Villesnæs?«

»Det har jeg. Jeg haaber ikke, at den fagre Jomfru har fristet nogen Skade?«

»Margrethe Torbensdatter lider vel; men hun har betænkt at ægte en anden end eder, Hr. Ridder.«

Eskil blev rød som det dryppende Blod. »Hun skal ægte mig, om jeg saa skal slæbe hende til Alteret. Vil du bringe stolt Margrethe denne min Hilsen.«

»Hun lader sig ikke slæbe hverken hid eller did og mindst af alt til Brudeskammelen. Hun bad mig sige eder saa.«

»Guds hellige Vrede!« tordnede Ridderen. »Hvem er du, at du vover at bringe mig saadant Bud.«

»Jeg er Jomfru Margrethes Terne.«

»Se se! Der er stærke Kvinder paa Villesnæs, lader det til. Er kanske du lige saa mandhaftig som din kække Jomfru?«

»Vi kan jo forsøge. Jeg har lovet Margrethe Torbensdatter at stikke eder ihjel, for hun tykkes, I ser ilde ud. Tag eders Sværd og værg eder, som I kan. Jeg ser, I er alt i Brynjen.«

»Er du fra Samlingen?« raabte Eskil. »Jeg kan jo knuse hvert Ben i dig, blot jeg lægger mine Arme om dig!«

»Store Ord klarer ikke Sagen! Tag eders Vaaben — Sværd eller Glavind, hvad der baader eder bedst. Det skal være lige Kamp.«

»Ved den højeste Gud, om jeg løfter Sværd eller Spyd mod slig Rosenblomme, som du er!«

Da fældede Jomfru Gundelil med Lynets Hast sit Spyd og stødte det mod hans Brynje. Odden gled ind mellem Ringene og ridsede ham i Brystet.

»Jeg tror for Sanden, det skal være Alvor!« raabte Ridderen og greb Sværdet, der hang paa Væggen. »Kom saa an, min lille Jomfru! Ha, ha, ha! Det er første Gang, jeg maaler Klinge med et Møbarn. Men kanske har du lært stolt Margrethe Kunsten af?«

»Skal I ikke have Hjelm paa?«

»Du stikker vel ikke efter Synet, du lille?«

»Jeg skal love eder det. Og Skjold — har I intet Skjold?«

»Vel har jeg Skjold, du allerkæreste! men det er tre Gange større end dit, og jeg vil være det foruden, ellers véd du slet ikke, hvor du skal stikke. Kom saa da!«

»I faar tage Skade for Hjemgæld, min Hr. Ridder! Nu kommer jeg!«

Gundelil faldt ud, og Ridder Eskil bødede med sit Sværd. Et andet og tredie Stød fulgte efter; dog naaede ingen af dem ind. Den Ridder stod stor og tryg og smilede listelig under Skægget. Han værgede kun for sig og syntes at lege med sin blanke Klinge. Men stedse blev disse korte Stød hurtigere, Vendingerne snarere; med Skjoldet for Ansigtet trængte den djærve Ungmø paa; hun sprang som en Hind fra Side til Side; tilsidst maatte Ridderen bruge sit Sværd saa

snelt fra højre til venstre, fra venstre til højre, saa det hartad somme Tider tyktes ham, at der var tvende Klinger. Ridderens Blik hvilede fast i Jomfruens Øjne, for deri at læse Stødets Retning; men disse Øjne havde en sælsom Tryllekraft. Det rislede ham i Blodet, det krøb ham i Fingrene, det var, som om Spydodden stod ham kildrende i Hjertet og tvang ham til at slippe sit Værge.

Da fik han et djærveligt Hug over sin venstre Skulder, og i næste Nu fornam han et isnende Naalestik i samme Side. »Nu mangler I jert Skjold, Hr. Ridder!« lød Jomfru Gundelils Stemme med en Latter saa klar, at Ridderen gik helt fra Samlingen. I det samme fik han et nyt Stød; det snurrede i hans højre Albu, og Sværdet fløj ham af Haanden, saa det raslede hen ad Gulvet.

»Din Djævels dejlige Troldunge!« raabte Ridder Eskil og styrtede frem, greb den brynjede Ungmø i sine Arme og knugede hende til sit Bryst. »Jeg har tabt! Du har slaaet mig Sværdet af Haanden og nødt mig til at afstaa Jomfru Margrethes Haand; men saa sandt Herren lever! jeg vil have dig i Stedet. Du er ogsaa tusindfold mere fager, og — bliv fra mit Skæg! av, av! Vil du slippe, siger jeg!«

»Slip selv!« lo hun.

»Ja vil du være min Hustru?«

»Først maa I slippe mig.«

»Ikke om du saa rykkede hvert Haar med Rode op,« svarede Ridderen med vaade Øjne og forvredne Miner.

»Jeg er Jomfru Margrethes Terne, har jeg sagt.«

»Det er ligemeget, hvem du er, naar kun du vil vorde min Fæstemø!«

»Men jeg piner dig til Døde, du hæslige Vildmand!«

»Aa Gud signe dig!« raabte Ridderen ellevild af Glæde og druknede det friske, bløde Ansigt dybt inde i sit store Skæg for at blive af med de utallige Kys,

der brændte ham paa Læben. Først da han var helt aandeløs, slap han sit Tag og spurgte:

»Men eet har jeg glemt at forfare: Hvad hedder du, min allerkæreste lille Hustru?«

»Endnu er jeg ikke din Hustru og har vel slet ikke lovet at blive det.«

»Jo ved den højeste Gud!« raabte Eskil og slyngede i sin Angest paany begge Arme om hende. »Hvad hedder du?«

»Gundelil,« svarede hun og saa ham skælmsk op i Ansigtet.

»Hedder du Gundelil? Ja men saa er du vel den Jomfru, der vog de brynjede Svende? Er du ikke?«

»Jo, du lede Trold! Det var just mig, der vog dem.«

»Og saa er du vel tillige Hr. Torbens Datter?«

»Hans ældste Datter, gamle Trold. For han har to, skal jeg sige dig.«

»Aa, Gud Fader! jeg er den lykkeligste Mand paa Jorden og i Himlen. — — Men, hvorfor gav din Fader mig sin yngste Datter? — Det var jo dig, jeg bejlede til.«

»Fordi han ikke vilde af med mig — fordi jeg er den bedste. Fatter du ikke det?«

»Jo jo — men han lod mig forstaa, at han havde ikkun een Datter. Han har handlet mod mig som en Skalk, stolt Gundelil!«

»Det maa han forsvare, som han bedst kan. Du rider vel hjem med mig?«

»Ja, det gør jeg. Herefter slipper jeg dig ikke af Syne. — — Trond! Trond!« raabte han ned ad Salen til, saa det klang i alle Sølvkrusene paa Skænken.

Døren fløj op, og Trond fløj ind. Knuden over Øjet var prydet med et vældigt Lærredsplaster.

»Lad sadle min Hingst og sig Klædemesteren, at om to Minutter maa Skarlagenskjortelen og den nye Kappe være færdige. Her ser du din ny — — Hvorfor ler du, min Hjertenskær?«

Gundelil lo med sin allerklareste Stemme og

pegede efter Svendens Pande. »Hvor faar éne Folk slige Mærker? Bruger I her at rende Døre op med Panden?«

»Ja, min Hjertenskær!« svarede Ridderen forlegent og sendte Svenden et forbitret Blik. »De render imod alle Steder. Af Sted med dig, dit Djævels Køllehoved! Bring Vin ind af bedste Tønde og Bægre saa blanke som Guld! Alt inden to Minutter, eller jeg skal gaa dig til Haande.«

»To Minutter!« raabte Gundelil leende. »Du giver visselig dine Svende god Tid, Eskil Mogensøn! Jeg veed, du kan gøre det samme langt snarere. Il du selv ned, min allerkæreste, og sadl din Hest, saa skal jeg imens gøre Bægrene rede, og naar du er her igen, drikker vi vor egen Skaal og følges ad til Villesnæs.«

»Mageløst, min Dronning! Mageløst! Hvilken velsignet Kvinde du er!« jublede Ridder Eskil og ilede ud af Salen.

IV.

Et Par Timer senere jog en stadselig klædt Ungersvend ind i Borggaarden paa Villesnæs. Han kastede Tømmerne til en Gaardsvend, og da han spurgte, at Hr. Torben var i sin Adelstue, stormede han med hurtige Skridt op ad Trappen.

»Ridder Torben,« sagde den unge Hovmand og standsede hartad aandeløs foran Husbondens Sæde. »I lovede mig, at jeg maatte komme til eders Gaard som Bejler, naar Kongen havde givet mig Borg og Fæste. Jeg er nu Høvedsmand paa Stegehus og beder eder desaarsag, at I vil fortro mig eders yngste Datter Margrethe og give mig hende til Hustru.«

»Hm,« svarede Torben og stod op. »Maa jeg ønske dig til Lykke, Villum Axelsøn! — — Det gør mig for Sanden ondt at skulle sige det; men min Datter Margrethe — — Du kommer for silde, Villum Axelsøn.«

»I har vel ikke lovet hende bort til nogen anden Mand?« spurgte ung Villum bleg og lagde Haanden paa Bordpladen.

»Just saaledes er det. I Gaar var Eskil Mogensøn af Skjoldnæs her og fæstede hende til sin Hustru. Og han er næppe til Sinds at afstaa hende til nogen anden.«

»Gud staa mig bi, om I taler Sanden!« udbrød den ulykkelige Ungersvend. »Hvi vilde I gøre mig slig en Meen, da I dog havde givet mig Løfte.«

»Jeg gav dig aldrig Løfte paa, at Margrethe skulde bie dig Mø, til hun blev gammel og graa. Men jeg har alt een Gang bedet dig forlade min Gaard, og det samme gør jeg nu.«

»I viser mig Døren! Nej, Torben! denne Gang staar jeg her efter eders egen Tilladelse, den I for ikke fuldt et Aar siden gav mig, og denne Sinde gaar jeg ikke herfra, før I har stadfæstet det Løfte, I sidst gav, og bestemt Dagen for Fæstensøllet.«

»Den er alt bestemt,« svarede Torben og smilede spodsk. »Paa Torsdag drikker de Fæstensøl, Eskil og Margrethe.«

Torben Ebbesøn gjorde Mine til at forlade Salen, men ung Villum drog sit Sværd ud af stor Harm og raabte:

»Skal jeg bringe jer til at holde Løfte som en ærlig Riddersmand? — Stat stille! siger jeg, eller jeg støder eder ned paa Stedet og rider af Gaarde med Margrethe.«

I samme Stund gik Døren op, og Eskil Mogensøns mægtige Skikkelse viste sig paa Tærskelen.

»Vel mødt, Eskil! Du kommer, som var du kaldet,« raabte Torben. »Her staar en halvgalen Ungersvend, som truer med at ride af Gaarde med din Fæstemø.«

Ung Villum drejede sig brat og var rede til at falde an paa sin formentlige Medbejler, da denne for ham forbi og gik lige løs paa Torben Ebbesøn.

»Ja for en Ufærd!« raabte Ridder Eskil. »Jeg er

ogsaa kaldet og det for at sige dig: først, at du er en arg Skalk, hvad jeg dog formoder, du forud veed, og dernæst, at jeg har fæstet stolt Gundelil til min Brud. — Kom hid, min allerkæreste Due! og sig selv din Fader, at du vil være min Hustru.«

»Jeg vil først hente Margrethe,« sagde Gundelil henne i Døren.

»Du har Ret, min Hjertenskær! hent først Margrethe og sig hende, at ung Villum er kommen. Hun skal være glad, som alle vi andre. — Ræk mig din Haand, Villum Axelsøn, og ønsk mig til Lykke! Jeg har trolovet den Ungmø, om hvem der synges: Ej vænere Jomfru der findes. Og for de Ord staar jeg inde.«

— Der blev dobbelt Fæstensøl paa Villesnæs, og Maanedsdagen efter drak Ridder Eskil og ung Villum Bryllup med Torben Ebbesøns Døtre. Men til det sidste Gilde var Henrik Olufsøn med. Han havde fundet sin Fæstemø tro og var saare glad i Hu. Derfor havde han ogsaa sin Harpe med og kvad hel mangen skæmtefuld Sang til Moro for de mange Gæster; men først og sidst maatte han synge Visen om stolt Gundelil, og hver en Gang blev Omkvædet ødelagt, fordi en dundrende Bas stemte i og sang af fuldeste Hjerte:

»Ej vænere Jomfru der findes!«

BISSEKRÆMMERENS KAVAJ.

Hvor Skoven slap, begyndte Alleen. Højt oppe fra de brede Lindekroner lød en sagte, ensformig Summen af usynlige Bisværme; nu og da for en blinkende Flue gennem Solskinnet; ude over den hede, sølvgraa Rugmark dansede hvide Sommerfugle — parvis, lydløst.

For Enden af Alleen skimtede man høje, klippede Hækker, en mørkerød Gavl og et blygraat Spir; det var Herresædet Svanholm.

Inden for Skovleddet laa et straatakt Hus med Slyngroser op ad de hvidtede Vægge, med Fingerbøller og Tusendfryd langs Forsiden og blomstrende Æbletræer hinsides Gavlen. Taget var overdrysset med deres Sne. Et Stykke inden for Leddet kunde man høre den sagte, ensformige Summen af Bierne ude i Alleen — nej, det var ikke Bierne; det var den gamle Skovfogedenke, der sad og spandt paa sin Rok under de blomstrende Æbletræer.

Hen ad Skovvejen kom en ung Mand iført lysebrun Kjole, kornblaa Knæbenklæder og Spændesko; Vejstøvet havde pudret Skoene, saa de havde faaet samme Farve som Parykken, der brusede frem under den trekantede Hat. I Haanden førte han en brysthøj Spadserestok med Messingknap.

Da han fik Øje paa den gamle Kone ved Rokken, aabnede han Havelaagen og styrede hen imod hende.

»Guds Fred, Morlille!« hilste han og lettede paa

Hatten. »I kunde vel ikke lade mig faa en Drik Vand! — Det er varmt i Dag,« føjede han til.

»Ja det er et velsignet Vejr,« svarede den gamle; hun standsede Hjulet og saa svagsynet op paa den fremmede. »Jo Vand har vi da.« Derpaa bøjede hun sig fremad og raabte mod det nære lille Blyvindue: »Marie! Kom lidt herud!«

»Er der langt til Herregaarden?« spurgte den unge Mand og tørrede sig over Panden.

»Nej, bare et lille Stykke. Naar han kommer gennem Leddet, kan han se Gaarden. Han skal maaske besøge Skriveren?«

»Jeg er den nye Hovmester.«

»I se! Saa han skal læse med de smaa Junkere!«

En ung Pige traadte ud fra Huset; i forbigaaende hilste hun den fremmede med et lille Nik og et let strejfende Blik; derpaa vendte hun sig til den gamle.

»Det er den nye Hovmester oppe paa Gaarden, Marie. Kan du give ham noget at drikke; han er tørstig. Træk en Kedel frisk Vand op, og tag den store, blaa Spølkumme inde i Pyramiden!«

»Bare jeg nu ikke volder eder al for megen Ulejlighed. Maa jeg i det mindste hjælpe til at trække op, hvis endelig det er nødvendigt?«

»Ja Tak,« sagde Marie, »det maa I gerne, hvis I vil være saa god, for der er temmelig dybt ned til Vandet.«

Hun gik foran ad den smalle Sti mellem Husgavlen og Stikkelsbærhækken, og han fulgte efter. Al hans Interesse havde vendt sig fra Moderen til Datteren. Han blev straks indtaget i det mørke Hvergarnsskørt, den højrøde, stramtsiddende Bul og de korte Hørlærreds Ærmer, som stak ud deraf, i Pigens ranke Vækst og solbrændte Nakke og i det flettede Haar, der var blankt og brunt og blødt som Barken paa de unge Lindegrene.

Bag ved Huset var Brønden. Laagen var smækket tilbage mod en kroget sort Opstander; ved Siden laa

Brøndkrogen; paa en flad Kampesten stod en Messingkedel halv fuld af Vand; Kedlen skinnede om Kap med de gule Løvetandshoveder, som stak til Vejrs mellem Græs og Brosten.

»Her er jo Vand,« sagde Hovmesteren, »og jeg kan drikke af Kedlen.«

»Det smager meget bedre af en Kop,« sagde Marie, satte sin ene Fod frem og svang Kedlen i en kort, brat standset Bue, saa Vandet klart og blinkende fløj favnelangt ud over Grønkaalens krøllede Blade.

»Hvorfor spilder I det?«

»Jo det har staaet hele Formiddagen. Vil I trække op, saa skal jeg hente en Spølkumme. Men pas paa, hvis I sætter Foden paa Dækselet; det er løst.«

Han greb Brøndkrogen; hun løb ad en Bagdør ind i Huset og var ude igen, inden han endnu havde faaet Kedlen fyldt.

»Pas paa, at den ikke smutter af Krogen og gaar til Bunds!« raabte hun henne paa Trappestenen med klar og hurtig Stemme — hurtig, fordi det var paa høje Tid, hvis Advarslen skulde komme til Nytte.

I næste Øjeblik var Kedlen oppe i god Behold; Marie rakte Hovmesteren den blaa Spølkumme.

»Nu faar I saa mange Tak!« sagde han, da han havde drukket og atter gav Koppen fra sig. »Kommer I noget op paa Gaarden?«

»Somme Tider. Jeg kender lidt til Husholdersken.«

»Virkelig. Hun er mit Søskendebarn. Hun staar nok højt hos Herskabet. Det er hende, der har skaffet mig Pladsen.«

»Jeg tror, hun har talt lidt om det. I hedder — bi et Øjeblik! I hedder Jespersen.«

»Morten Jespersen, ja. Jeg skulde ellers have været Præst, men det blev der ikke noget af,« sagde den unge Mand og slog med sin Stok Hovedet af en dejlig stor Løvetand.

»Hvorfor ikke?«

»Nej for min gamle Morbroder, som selv var

Præst, og som dimitterede mig til Universitetet, døde, og saa stoppede det hele.«

»Men nu, I er bleven Hovmester, tjener I vel gode Penge, saa I kan lægge noget til Side og engang naa det alligevel. Er det ikke saadan, I har tænkt?« sagde hun og saa med sine graablaa Øjne tillidsfuldt paa ham.

»Saadan er det netop,« sagde han og gengældte Blikket med et Udtryk, der var som et Løfte til hende. Det var mærkværdigt, saa fortroligt og let Ordene faldt imellem dem, saa godt de allerede syntes om hinanden. Det maatte vel være det fælles Bekendtskab, denne Husholderskes Skyld.

Næste Gang samme meget betroede Herskabspige besøgte sin Veninde i det lille hvidtede Hus med Slyngroserne — og husker vi ikke fejl, var det den paafølgende Søndag — var ogsaa Hovmesteren med. For Resten var de der kun en Times Tid. Først talede Hovmesteren med den gamle Skovfogedenke, medens de to Piger underholdt hinanden, siden blev der byttet om, og Hovmesteren og Marie faldt saa dybt i Samtale, at den første tog det meget ilde op, da Husholdersken manede til Opbrud.

For dog at lægge lidt Sol over Farvellet, sagde hun til Marie, da de skiltes uden for Laagen:

»Naar vi kommer igen, skal jeg bede Morten om at tage sin Guitar med. Du kan ikke tro, hvor han spiller og synger kønt!«

»Gør I!« sagde Marie og saa beundrende paa Hovmesteren. »Jeg holder saa usigelig meget af Sang og Spil.«

»Det er næsten ingenting, jeg kan,« svarede Hovmesteren og rødmede som en ung Pige.

Morten Jespersen fandt snart uden nogen Ledsagelse det lille Hus, og da Guitaren engang var kommen med, blev den der. For det meste var det i Skumringen, Hovmesteren kom. Først talede de lidt sammen alle tre, saa tog Morten sit Instrument ned fra Krogen, hvor det hang Side om Side med Bismer

og Alenmaal, anslog et Par Akkorder og begyndte at synge. I den store Halmstol sad Skovfogedenken og strikkede; Marie havde sin Plads paa Bænken for Bordenden; med Haand under Kind saa hun hvilende ud imod Skovens sorte Bryn og Luftstrimmelen derover, saa, hvor Aftenskæret langsomt blegnede, og Stjernerne en efter anden kom tindrende ud fra de vejløse, ufattelige Himmeldybder.

Den følgende Sommer var de Kærestefolk, Hovmesteren og Marie.

Det var en Lykke for Morten i mere end een Henseende. Ikke blot at han havde vundet en stræbsom, proper og sød lille Fæstemø: men han var i den forløbne Vinter kommen lidt dybere i Lag med Ridefogden og Gartneren, end det egentlig var godt for ham, dybere end han syntes om. Han maatte tilstaa for sig selv, at han havde tabt flere Penge i Kortspil, end han havde Raad til, og betalt det Brændevin for dyrt, han havde drukket hos dem.

Nu havde han Paaskud til at trække sig noget tilbage. De drillede ham vel en Del ved Lejlighed, men han var saa stolt af Marie, at Skoserne smigrede ham.

Bag Brønden, hvor han havde gjort Maries Bekendtskab, var en Stænte; fra Stænten førte en Gangsti ind i Skoven. Under en stor Bøg rammede han et Par Pæle ned, spigrede et Bræt fast derpaa og fik saaledes en Bænk i Stand, netop stor nok til to. Der sad Morten og Marie mangen stille Sommeraften, medens Moderen sov, og hele Skoven sov. Bagdøren ind til Huset stod gerne aaben, og naar det var rigtig stille, kunde man høre det metalklingre, langsomme Tiktak fra den høje Urkasse inde i Stuen.

Der sad de og elskede — favnedes og kyssedes, legede med hinandens Fingre og saa hinanden i Øjnene, og til Afveksling tegnede de smaa Stillelivsbilleder af det, som skulde komme.

Tanken om at blive Præst var paa Grund af Omstændighederne opgiven, om end fra Mortens Side ikke

uden Vemod, og Omstændighederne var, at det ikke var nogen let Sag at spare Penge op, saa mange som til Attestats var fornødne, dernæst, at han var bleven forlovet og naturligvis ikke kunde lade Marie vente paa noget saa fjernt som en Præstegaard; men Fremtidsudsigterne var ikke mindre lyse for det, de bristede Forhaabninger kunde i det højeste jage en flygtig Sky over den solfyldte Idyl.

»Naar jeg holder ud et Par Aar til,« kunde Morten sige, »saa giver Herskabet mig nok Degnekald; de har Kaldsret til otte, og i de tre af dem sidder der gamle udlevede Mænd, som snart maa rejse af.«

»Du kan tro, vi skal faa det hyggeligt, Morten,« tog saa Marie Ordet og lagde sig tættere op til ham. »Jeg skal nok passe at have en lun og ren Stue til dig og et mildt Ansigt og en Kop godt Varmeøl, naar du kommer hjem fra de strenge Begravelser om Vinteren og de slemme Ture med Provstetasken. Det kan nok overkommes, om ogsaa Indtægterne er smaa.«

»Det bliver jo ikke, som hvis det var Præstekald,« kunde saa Morten sige med et Suk, medens Skyen trak op. Siden du er bleven min, kære Marie, gør det mig mangen Gang dobbelt ondt, at jeg har maattet forlade Studeringerne paa Halvvejen. Hvilken velsignet lille Præstekone vilde du ikke være bleven!«

»Tænk aldrig paa det! Jeg tror slet ikke, at jeg vilde have passet i den Stilling, Morten. Det har jeg ikke Opdragelse til, og saa var du jo heller aldrig kommen til Svanholm som Hovmester; vi havde maaske aldrig faaet hinanden at se.«

»Ja lad os saa være glade ved, at det er, som det er. Du er mig mere værd, Marie, end alle Danmarks Præstekald.«

»Nej, men jeg forstaar godt,« sagde hun, »at det tit maa være svært for dig at tænke tilbage paa. Alt, hvad du har lært, er jo nu saa godt som spildt; thi for at sige Amen oppe fra Bogstolen eller lære Ungerne en Smule Katekismus behøvede du hverken at kunne

Latin eller Græsk. Og saa blot for de lumpne Penges Skyld! Du med dine Evner!«

»Jeg tror nok, jeg vilde kunne gøre en Prædikestol Ære.«

»Ja det kunde du, Morten. Og hvad vilde jeg ikke give til at høre dig synge for Alter!«

Den sidste Gang de sad derude, var det mere køligt, end det egentlig var behageligt. Marie havde et Tørklæde om sig; men Morten var uden Overtøj.

»Hvorfor har du ikke taget din Kappe med, allerkæreste? Du sidder jo og fryser.«

»Ærlig talt, fordi den har sagt sin Kondition op,« svarede Morten.

»Men saa maa du snart sørge for at faa dig en ny, inden det bliver Vinter.«

»Det maa jeg vel,« sagde Morten og trak paa det. »Naar man bare havde nogle flere af disse lumpne Penge, som skal til overalt. Ens Garderobe koster urimelig meget, naar man skal tage sig nogenlunde ud mellem de andre.«

»Gud ved, om jeg ikke paa en nem Maade kunde hjælpe dig til en Kappe,« sagde Marie, greben af en pludselig Indskydelse. »Vi har jo Bissekræmmerens Kavaj hængende.«

»Bissekræmmerens Kavaj!« udbrød Morten med et lille Smil. »Hvad er det for en Bissekræmmer?«

»Det var en gammel Stabejs, som drog omkring med sin Kramkiste paa Nakken. En Dag ved Juletider kom han stavrende ind ad Døren og bad Moder, om han ikke maatte sidde ned og hvile sig lidt; han havde ondt og følte sig saa underlig svimmel. Moder gav ham først Draaber og siden kogt Øl med Ingefær i; men han blev daarligere i Stedet for bedre, og Moder maatte tilsidst hjælpe ham i Seng. Saa laa han i vor Alkove i otte Dage og Nætter; Moder maatte sove i Slagbænken, og til mig blev der redt paa Gulvet; jeg var dengang en halv Snes Aar. Da han mærkede, det lakkede ad Enden, bad han, om vi vilde sende Bud efter Præsten; han kom ogsaa og gav

ham Sakramentet. Det livede Staklen lidt op, og han siger saa til Præsten: »Jeg vilde gerne vise mig erkendtlig mod denne gode Kone, som har passet og plejet mig saa omhyggeligt i alle disse Dage og hverken har gjort det for Fordels eller Bekendtskabs Skyld. Det bedste Stykke, jeg har, er min Kavaj; maaske kan den være simpel nok, men naar den bliver sprættet op og vendt, kan hun faa sig en god Kaabe af den. Vil Fader sørge for, at Øvrigheden ikke lægger Beslag paa den? Hvad der er i Kramkisten, kan jeg vel komme i Jorden for.« Og saadan blev det; Kavajen ligger endnu i Moders Dragkiste, for hun er aldrig kommen saa vidt, at hun har faaet gjort sig en Kaabe af den; den tomme Kramkiste staar oppe paa Loftet.«

»Men tror du, min egen Marie, at der kan blive Kappe af til mig? Bissekræmmeren har vel gaaet med den Kavaj i flere Aar, og den er vel heller ikke af saadant Stof, at den rigtig vil skikke sig for Hovmesteren paa Svanholm.«

»Kavajen er ikke at kimse af, min Hjerte. Om det ikke var saa sent, skulde jeg vise dig den endnu i Aften. Den er af ægte flamsk Klæde og med store Sølvhægter; Moder tænkte saamænd forleden Aar paa at sprætte Hægterne fra og gøre dem i Penge, men saa mente hun igen, at det kunde være til en Gang, det kneb haardere.«

»Men vil den passe mig, tror du?«

»Den skulde naturligvis vendes og sys om, kære Morten. Men det kan jeg besørge.«

»Kan du virkelig! Nu faar jeg ikke Rist eller Ro, før jeg har set den Kappe. Maa jeg komme et lille Løb herned i Morgen tidlig?«

»Kan du spørge om det?«

»Men tror du, at din Moder — — hun skulde jo have en Kaabe af den. Nej, jeg nænner ikke at berøve hende den, Marie.«

»Moder faar saamænd aldrig Kaabe af den; hun

trænger heller ikke. Og der er ingen, hun bedre under Kavajen end dig. Kom kun du!«

Da Hovmesteren næste Morgen traadte over Skovfogedhusets Tærskel, sad Marie med en stor mørkeblaa Kavaj paa Skødet og med Opsprætterkniv i Haanden.

»Kom, skal du se! Den er rigtignok lidt mere simpel, end jeg havde anset den for; men noget er bedre end intet. Nu skal vi først have denne store. grimme Krave af, for den maa vi give et helt andet Snit.

Hovmesteren følte paa Tøjet og besaa Kavajen fra alle Sider. »Bare den er stor nok!« sagde han bekymret; »man bruger Kapperne saa lange nu.«

»Ja Længden er der intet at gøre ved, men jeg kan ikke begribe, hvad det er, de har stivet denne Krave med.«

Hun gjorde et Par Snit med Kniven.

»Hvad i al Verden! Det er jo saa haardt og tungt, som om det var — — min Gud!« udbrød Marie og slap Kniven. »Der er Penge i Kavajen!«

Hun stak Fingrene ind i den opsprættede Søm og tog to slidte Sølvdalere frem; derefter en funklende Dukat.

Den gamle Skovfogedenke kom ind i det samme med Favnen fuld af Kvas, som hun havde samlet i Skoven.

»Moder!« raabte Marie. »Kom skal du se!«

»Hele Kavajen er fuld af Penge!« skreg Hovmesteren og greb ivrig fat i Kraven.

»Er I fra Forstanden!« raabte den gamle og kom i en Fart af med sit Brænde paa Skorstenen. »Hvad er det, I siger?«

»Her er nok en Dukat og nok een — —«

»Og nok een.«

Morten fik fat i Kniven for at udvide Hullet, den gamle Kone stod stum og saa til; men Marie blev ved at trække Guld- og Sølvpenge frem; de var syede ind i hele Rækker.

»Hvad gør vi med alle de Penge?« udbrød Skovfogedenken tilsidst. »Er det vore?«

»Ærligt og redeligt,« svarede Marie uden Betænkning. »Bissekræmmeren gav dig Kavajen i Præstens Nærværelse.«

»Det er Løn for dit gode Hjerte, Marie!« sagde Hovmesteren, bøjede sig frem over Kavajen og gav sin Kæreste et Kys. »Du vilde give mig en ny Kappe og fandt derved selv en gammel Skat.«

»Kan du nu forstaa, Moder, hvorfor Bissekræmmeren vilde, at du skulde sprætte Kavajen op og sy dig en Kaabe af den?«

»Men det var underligt,« mente Morten, »at han ikke lod et Vink falde om, at der var Penge i den.«

»Han har været bange for, at Øvrigheden skulde lægge Beslag paa dem. Bissekræmmeren var snild nok,« sagde Marie, »og han har undt dig godt, Moder.«

»At saadan en arm Landstryger har samlet alle de Penge og slæbt dem omkring i en Kavaj!« sagde Hovmesteren. »Det har vi dog aldrig endnu hørt Mage til.«

»Saa!« sagde Marie. »Nu tror jeg ikke, der er fler i denne Række. Nu skal vi se den næste.«

»Jeg vil begynde at tælle,« sagde Hovmesteren. Og den hele Skat, da den var talt, udgjorde næsten halvfjerde Hundrede Daler i klingende Mønt.

»Vi er rige Folk, Moder!«

»Ja Gud bedre!« sagde den gamle Kone. »Varsler det kun ikke en Ulykke.«

»Hvor kan du sige saadan noget, Moder! Nej Lykke, Lykke skal disse Penge bringe! Har vi ikke mangen Gang sukket over, at vi havde for lidt.«

»Ja Herre Gud! Nu kan du da faa et ordentligt Udstyr med Tiden. Bare det kun er vore med rette!«

»Moder!« raabte Marie. »Maa jeg sige, hvad vi skal bruge Pengene til?«

»Naa da?«

»Du skal give Morten dem. Og saa rejser han

til København og bliver Præst, og jeg bliver Præstekone, og du skal bo hos os paa dine gamle Dage og have dine egne pæne smaa Stuer og følges med os til Kirke hver Søndag. Hvad siger du til det?«

»Ja, naar du synes det,« sagde den gamle, »og hvis Jespersen vil — —«

»Om jeg vil!« jublede Hovmesteren og knugede Marie op til sig. »Tak, min egen allerkæreste! Gud lønne dig for de Ord!«

Den gamle fik et Favntag med. Morten var ellevild af Henrykkelse, kastede sin Paryk op i Luften og greb den igen, græd og lo i samme Aandedræt. »I kære, velsignede to! Hvordan skal jeg takke eder! Ja, jeg tager mod Pengene. Jeg haaber, jeg føler, at det er den rette Anvendelse. De skal med Guds Hjælp komme igen med Renter til eder begge. Om to Aar skal jeg have mit Testimonium publikum i Lommen og om andre to mit Kaldsbrev. Hejsa, min Hjerte! Det skal blive Fryd uden Lige.«

Studiosus Morten Jespersen i København skrev hver anden eller tredje Maaned til sin Kæreste, og hvert et Brev bar Vidnesbyrd om hans Længsel, hans lyse Fremtidshaab, hans Taknemmelighed mod hende, der havde bragt hans Skude flot igen, da den saa haabløst var løben paa Grund, og givet ham tilbage til den Gerning, der, som han følte, var hans rette, egentlige Kald. Hun havde reddet ham fra aandelig Undergang.

I det andet Aar blev Brevene sjældnere, men det kom af, at Morten læste saa flittigt. Han begyndte desværre at tvivle om Muligheden af at naa det paa ringere end tre Aar; Eksamen var bleven skærpet meget, siden den Tid hans Morbroder tog Attestats.

I det tredje Aar skrev han kun to Gange: ved Nytaarstide og efter Paaske. Det sidste Brev var Svar paa et fra Marie, i hvilket hun meldte ham sin Moders korte Helsot og salige Død. Hans Brev var kun nogle Linier, vage Trøstegrunde, skrevne med klarlig Anstrengelse; om hans egne Udsigter talte Brevet intet.

Ved Pinsetid skrev Marie atter og senere igen i Høst; men paa intet af disse Breve kom der nogen Sinde Svar, og Marie forstod nu, hvad hun længe havde anet, at alt var forbi imellem dem; hun forstod, at han havde forlovet sig med en anden, med en rig og fornem Dame i København og skulde blive en stor Mand: Biskop eller Ekscellence maaske. Saa tav ogsaa hun. Burde hun ikke have sagt sig det fra først af, at kun med stækkede Vinger var Ørnen hendes. Hun havde selv løst de bundne Fjedre; Driften var bleven ham stærkere end Pligten; han maatte flyve sin egen Vej, og hans Vej gik højt og vidt over hendes.

Der gik tyve Aar.

Det var Juleaften og lakkede stærkt ad Midnat. Gennem den vindstille Frostluft lyste Fuldmaanen gulblank ned over en sjællandsk Landsby. Der var Sne paa Gaden, paa Markerne, paa Tage og Buske, paa det store Gadekær med den blødt rundede Jordskrænt. Over Himlen laa en hvidlig Lysdunst, gennem hvilken kun de større Stjerner mat lod sig til Syne.

En Række høje Ælme rakte med udviskede Omrids deres nøgne Ris op i Frostnatten. Bagved laa Kirkens tætte, sorte Masse. Alene i Taarngavlens høje Blyvindue spejlede Maanen sig; det spillede lysegult fra alle Smaaruderne, saa det saa ud, som om Kirken var festligt illumineret.

Hen ad Gaden, hvor den krøger sig langs Kæret, kom en enlig Fodgænger, en høj og bred Skikkelse. Hans Gang var stiv og afmaalt; en Gang imellem tog han et Par usikre Trin, maaske fordi Vejen var fuld af Frostknuder under det tynde Snelag.

Da han var kommen forbi Kæret, skraaede han op imod et Hus, der syntes at støtte sig til Kirkegaardsmuren, og som næsten blev borte i Ælmenes dybe Skygger. Men inden han endnu var kommen ud fra den egentlige Gade, blev han standset. Foran ham paa den hvide, maaneblinkende Sne laa en sort Bylt.

»Hvad er det?« brummede han med rusten Stemme og bøjede sig ned for at se nærmere til.

Skørter, Tørklæder og et Par Ben, der stak ud af Skørterne — ved Siden laa en væltet Kurv.

Manden fik fat i en Arm og raabte:

»Rejs jer, Morlille! Hun maa ikke — — Naada!« afbrød han sig selv og sænkede atter Stemmen til en Brummen. »Nu gaar jeg nok selv paa Næsen. — — Er hun syg?«

Konen, der laa, lallede noget i Søvne, men gjorde ingen Mine til at staa op.

»Prøv nu til!« raabte Manden og ruskede i hende paa ny. »Hun fryser ihjel, hvis hun skal ligge her i Nat.«

Langt om længe fik han Staklen paa Benene. Hun greb mekanisk efter sin Kurv og tog et Par vaklende Trin.

»Hvor hører hun hjemme, Morlille?« spurgte den hjælpsomme Mand.

Det varede noget, inden Konen fattede Spørgsmaalet. Af Svaret fik Manden fat i Ordet Gorm.

»Skal hun op til Gorms? Ja ja, saa er hun jo den meste Vej. Nej til denne Side, Morlille! Hvoraf kommer det, at hun ligger her paa Gaden en højhellig Aften og lige ved Midnatstide?«

»Jeg er saa syg,« mumlede hun,

»Ja det er nok en egen Sygdom, hun lider af,« sagde Manden og klemte hendes Arm ind under sin. »Hun har faaet for meget Brændevin, Madame!«

Det svarede Konen ikke noget til; hun maatte rette hele sin omtaagede Bevidsthed paa sine oprørske Ledemod. Hovedet hang hende ned paa Brystet. Benene slingrede under hende.

»Hun skal, Død og Krone, holde sig rank og gaa stift,« udbrød den værdige Mand ikke uden en vis Heftighed i Tonen. »Det ender ellers med, at vi begge falder i Grøften. Ser hun, jeg er heller ikke al(fastende, saasom jeg har været henne hos Mikkel J(sens og spist Julenadver, og Mikkel er flittig til

lette ved Flasken. — — Desuden skal man huske paa, at man er Menneske og den ypperste Skabning paa Jorden.«

»Jeg er saa syg, Hr. Pastor,« klynkede den ypperste Skabning.

»Jeg er ikke Pastor, min gode Kone, men Sognedegn er jeg, og som jeg haaber med Ære. Jeg var just paa Vej nys op til min Embedsbolig, da jeg fandt hende i en desværre saa maadelig Beredelse.«

»Jeg skammer mig for eder som en Hund,« klynkede hun paa ny.

»Naa naa! saa forknyt skal hun heller ikke være. Vi er alle svage Mennesker. Om jeg skal være ærlig, er det ogsaa hændet mig før, at jeg har taget fejl af Grøften og min Seng. Det kan ske for enhver, og jeg dømmer hende ikke; men hun burde have betænkt, at det er en højhellig Aften og vist noget større Maadehold.«

»Hvorfor bliver I ved at gaa rundt?«

»Hahaha!« lo Degnen. »Ja jeg kender den Fornemmelse. Det er Jorden, Morlille, og ikke mig, som gaar rundt. Men vi kan staa stille og puste et Øjeblik. Nu har vi kun Bakken tilbage.«

Degnen standsede og gjorde sin Arm fri. »Prøv, om hun kan staa ene! Lad os se, om hun kan gaa lige hen over Gorms Stuegulv!«

Konen stod alene midt paa Vejen med smaat svajende Overkrop. Men hun vovede ikke at løfte en Fod fra Jorden.

»Hvad er det ellers for en Mundering, hun har paa, Morlille? Det ligner jo en Lakajkjole.«

»Lakajkjole!« gentog Konen og syntes med Tanken paa det nævnte Klædningsstykke at komme lidt mere til sig selv. »Hm! Lakajkjole!« vedblev hun og famlede med en Haand efter en stor Sølvhægte, der hang og dinglede under Hagen. »I har vist aldrig ejet Kjole saa god!« tilføjede hun stødt.

»Naa naa, bliv ikke vred! Kjolen kan have været

god nok i sine unge Dage. Jeg sagde det ikke for at lædére hendes Klæder, Morlille.«

»Det er slet ingen Kjole. Det er en Kavaj; der har engang været Krave paa. Og véd I, hvad der var i den Krave, Hr. Pastor?«

Degnen blev ædru i et Aandefang. Han greb den drukne krampagtigt i Armen og skreg i vild Angest, skreg et eneste Ord, der klang som et Nødraab fra en fordømt Sjæl ud i den stille Julenat, Ordet: »Marie!«

Hun løftede hurtigt Hovedet, en uklar Forundring steg op i de slappe Træk, men i det samme mistede hun Ligevægten. Alene Degnens Tag i hende hindrede, at hun faldt paa ny.

»Var det eder, der raabte?« spurgte hun snøvlende og klamrede sig atter til hans Arm.

Han svarede ikke; han tog fastere om hende og førte hende, ikke op ad Bakken til Gorms, men tilbage ad den Vej, de var kommen. Da hun ikke hørte hans Stemme mere, sank hun fuldstændigt sammen. Hun bevægede Fødderne som i Søvne og snublede stadig.

Morten Jespersen førte sin Ungdomsbrud op til sin Bolig, til Huset under de dybe Ælmeskygger; han trak en Nøgle op af sin Baglomme, aabnede Døren og ledte hende ind i Stuen. Der satte han hende i en Lænestol.

Han tog sit Fyrtøj og slog Ild. Derpaa tændte han en liden Stump Alterlys, der stod paa Bordet i en Træstage. Da saas det, at Degnen var dødbleg i Kinderne, og at de rødkantede Øjne stod fulde af Taarer.

Nogle Øjeblikke stod han foran Bordet med Hænderne knugede i Pladen og stirrede tavs ind i Lyset. Saa tog han et storblomstret Lommeklæde op af Kjolen, pudsede Næse med en stærk Lyd og tørrede langsomt og forgræmmet sine Øjne.

Derefter gik han hen til Sengen, der stod i et Hjørne af Stuen; det var en Himmelseng med mørkternede Omhæng. Han slog Overdynen op, glattede Lagenet og gik tilbage til Stolen, hvor han havde sat hende.

Hun sov som en Sten. Varsomt tog han de tilsneede Sko af hendes Fødder, løste Tørklædet af hendes Hoved og fik hende ud af den gamle, skæbnesvangre Kavaj. Derpaa bar han hende i Seng, bredte Dynen over hende og trak Omhængene for.

En Time eller to gik han op og ned ad Gulvet uden at standse en eneste Gang. Nu og da vred han sine Hænder i Fortvivlelse, nu og da løftede han det stive Blik opad, som om han bad. Tilsidst pustede han Lyset ud, hentede sin gamle Chenille ude i Forstuen og satte sig i Lænestolen med Fødderne op paa det kolde Ovntraad.

Det varede længe, inden han faldt i Søvn. Da han vaagnede, skinnede Morgenrøden ind paa de tilfrosne Ruder. Henne fra Sengen hørtes ikke en Lyd.

Han sprang op, kastede Chenillen fra sig og trak Omhænget til Side. Marie laa vaagen med Armen op over Hovedet, med blegt Ansigt, blank og stram i Huden.

»God Morgen!« sagde han og vilde have føjet til: »En glædelig Jul!« men kunde ikke faa Ordene over sine Læber.

»Hvor er jeg?« spurgte hun uden at røre sig.

»Kender du mig ikke, Marie?«

Hun stirrede nogle Sekunder paa ham; lige med eet blev det hvide Ansigt blussende rødt. Hun for op i siddende Stilling og slog begge Hænder for Ansigtet.

Morten gjorde Omhænget fast ved Hjørnestolpen først ved Fodenden, saa ved Hovedgærdet, at hun kunde faa Tid til at fatte sig; men i det Sted gav hun sig til at hulke.

Han stod lidt og saa paa hende, paa den mørkerøde Tinding, paa Taarerne, der piblede ud mellem Fingrene; han saa, hvor de var smudsige, disse smalle, gulbrune Fingre, og han saa, at der var mange dunhvide Stænk i det tørre, purrede Haar.

»Marie!« sagde han omsider og greb om begge

hendes Haandled for at faa Hænderne fra Ansigtet. »Tal til mig! Forbarm dig over mig elendige Synder!«

Hun tillod ham ikke at vriste Hænderne bort, men svarede bag dem: »Gaa! Gaa bort! Lad mig være ene i to Minutter, at jeg kan slippe herfra med min Skam! Jeg skal aldrig komme igen.«

»Taler du om Skam? Er det ikke min Skyld det hele? Er Skammen ikke min?«

Han drog Vejret dybt og vedblev:

»Tror du ikke, jeg ved, at jeg er en Tyv og Keltring og en Meneder oven i Købet? Tror du ikke, det har pint mig i disse tyve Aar? Tror du ikke, at jeg skammer mig?«

Han skottede ængsteligt til det lukkede Ansigt og fortsatte i Selvanklage:

»Du betroede mig alt, hvad du ejede, men jeg spillede og drak det op: Pengene, Æren, din og min Fremtid; ikke en Søsling blev til Rest, ikke en lykkelig Dags Haab. Kun eet Aar til Ende holdt jeg Stand, i det andet Aar var jeg paa Glatisen, i det tredie gik det med fuld Fart ned ad Bakken, og i alle de følgende gjaldt det ikkun om at døve Samvittigheden. Jeg har alle Tider været en Pjalt og har aldrig nogen Sinde kunnet staa paa egne Ben. — — Hører du efter, Marie?«

»Ja,« lød det tonløst bag Hænderne.

»For at opholde Livet begyndte jeg at give Informationer; desuden besørgede jeg Afskrifter, naar jeg kunde faa noget at skrive af. Saaledes gik det i flere Aar, og det var kummerligt og elendigt over al Maade; omsider traf det sig, at jeg fik noget Arbejde for Inspektøren paa Godset her; han laa i København tillige med Greven, og det førte saa nogle Aar efter atter til, at jeg fik dette Degnekald. De tænkte, jeg kunde maaske rette mig igen, naar jeg kom bort fra Byen. Her har jeg nu været i en halv Snes Aar.«

Han tørrede sit Ansigt med det blommede Tørklæde og vedblev:

»Du spørger sagtens dig selv, hvorfor jeg ikke lod høre fra mig, da jeg havde faaet Kald; det var jo paa den Udsigt, vi havde forlovet os. Fordi jeg rettede mig ikke, og fordi jeg heller ikke vovede at træde dig under Øjne! Jeg havde lovet at føre dig som Hustru ind i en lun og hyggelig Præstegaard, og saa skulde jeg fremstille mig som en arm, fordrukken Landsbydegn! O Gud, Marie!« udbrød han og sank fortvivlet ned paa Sengekanten. »Tal til mig! Tror du nogen Sinde, at du kan tilgive mig?«

Hun havde omsider taget Hænderne bort fra Ansigtet, havde tørret Øjnene og strøget Haaret ind under Huen. Nu sagde hun med lav Stemme:

»Jeg troede, du var noget stort inde i København, og at du var gift med en fornem Dame.«

»Saa det troede du?«

»Du var saa klog og smuk. Du kunde alt, hvad du vilde.«

»Stakkels Marie! Du er bleven svegen og skuffet i alle Maader.«

»Vil du gaa ud et Øjeblik, at jeg kan komme op og komme af Sted, inden Folk rigtig begynder at færdes paa Gaden!«

»Du vil dog ikke gaa fra mig saadan,« bad Morten. »Jeg vilde saa gerne vide, hvordan du har levet. Det er sagtens ikke noget godt, jeg faar at høre; men lad mig kun faa det alligevel, — hele min Straf paa een Gang!«

»Hvad jeg har oplevet,« sagde Marie, »er snart fortalt. Jeg gik og ventede; selv da alt Haab for mig var ude, kunde jeg ikke lade være. Somme Tider tænkte jeg, at du var bleven en stor Herre i København, somme Tider, at du var død; somme Tider kunde jeg ogsaa bilde mig ind, at du havde været syg i lang Tid eller udenlands, og at du i næste Øjeblik vilde komme spadserende henne paa Skovvejen. Min Hjerne kunde ikke rigtig holde det ud; jeg led meget af Hovedpine. Men saa en Morgen, da jeg vaagnede, var der dukket en ny Tanke op, og den kunde jeg

ikke komme fra igen. Du var bleven Præst ude paa Landet; der gik du og ventede mig; det gjaldt blot om at lede dig op. Jeg udtænkte snart et Middel. Jeg lejede Huset ud og beholdt kun det lille Bagkammer for mig selv; saa købte jeg en Del Smaavarer: Baand, Knapper, Snore, Naale og Hægter, pakkede det altsammen i den gamle Kramkiste, der stod oppe paa Loftet, og kørte af Sted med den paa en lille Trillevogn. Naar jeg kom til en By, satte jeg det hele ind i den Gaard eller det Hus, hvor man vilde love mig Nattely, tog saa lidt op i en Kurv og gik fra Dør til Dør. Alle Vegne spurgte jeg om, hvad deres Præst hed. Jeg ved godt, Folk sagde, at jeg var smaatosset; men det var jeg ikke. Somme Tider var jeg blot saa træt af at tænke. Saa mærkede jeg, at det hjalp, naar jeg tog en Slurk Brændevin; det var, ligesom om Tankerne sov ind, og Sindet blev lettere. Men senere skulde der mere end een Slurk til, og nu har jeg faaet Smag paa det stærke.«

»Ja saadan gaar det,« sagde Degnen med et dybt Suk.

»I Gaar blev det saa grumme slemt. Jeg husker godt det hele nu. Hvert Sted jeg kom ind, bød de mig Kage og en lille Snaps; omsider blev jeg budt til Nadver i en Gaard langt ude. Der fik jeg igen et Par Snapse. Da jeg kom ud i Kulden, slog det til Hovedet; jeg kunde næppe staa paa Benene. Jeg gik og ravede om, et Par Timer vist. Tilsidst kunde jeg ikke mere for Træthed og Søvn. — — Fandt du mig saa?«

»Ja — lige her udenfor.«

»Og du kendte mig?«

»Ikke straks. Det var Bissekræmmerens Kavaj — —.«

»Herre Gud! Ja hvad bryder jeg mig om, hvordan jeg ser ud! — Bor du her?«

»Ja, her bor jeg, Marie, alene med mine spildte Aar, min onde Samvittighed og min — Brændevinsflaske.«

[redacted]

»Gaa nu, at jeg kan komme op, og hav saa Tak, fordi du vilde kendes ved mig! Og du har lagt mig i din egen Seng, jeg elendige Dyr! Du er endnu god og kærlig ligesom i gamle Dage.«

En Banken paa Yderdøren afbrød dem.

»Hvem er det?« spurgte Marie forskrækket.

»Det er Naboens Pige. Hun kommer her hen de hellige Morgener og rydder en Smule op hos mig. Jeg spiser til Middag der inde.«

»Kan hun ikke gaa igen?«

Degnen gik ud i Forstuen og talte lidt med Pigen. Da han atter vilde ind, stod Marie for Døren.

»Vil du vente lidt,« bad hun.

»Saa gaar jeg op og ringer imens,« svarede han.

»Vent to Minutter! Jeg siger Farvel først.«

»Du siger ikke Farvel endnu, Marie. Jeg maa høre af din egen Mund, at du har tilgivet mig. Jeg har ikke fortjent det; men jeg har lidt saa meget i de mange Aar — og det er Julemorgen. Vil du vente, Marie!«

»Ja.«

»Jeg skal rigtignok ogsaa kime.«

»Jeg skal nok vente.«

Da Morten en Times Tid efter traadte ind ad sin Stuedør, var Sengen redt, Gulvet fejet og strøet med Sand, Ilden gnistrede i Kakkelovnen, og gennem de halvtøede Vinduer tittede Sol og Sne ind udefra. Dug laa paa Bordet, og paa Dugen stod Spølkummer og Flødekrus. Paa en Tallerken laa et stort, lyserødt Hvedebrød, og allerede i Forstuen slog Kaffeduft ham i Møde.

Marie stod ved Ovnen, nyvadsket, næsten smykket, syntes han, og med Haaret kæmmet op under Huen, og skønt der endnu laa et Træk af smerteligt Vemod omkring Munden, forekom det dog Morten, at hun saa ti Aar yngre ud.

»Nej, Marie!« udbrød Degnen og lod sine forundrede Øjne løbe Stuen rundt. »Hvad er alt dette for noget?«

»Ja jeg stod netop og tænkte paa det samme,« svarede Marie, og Taarerne steg hende paa ny i Øjnene. »Det er, uden at jeg vilde det, bleven til en Stump af en gammel Billedbog, og just et af de Billeder, der var mig kærest.«

Morten slog Øjnene ned.

»Jeg havde jo jaget din Pige væk,« sagde Marie afledende og tog den sorte Kedel af Gløderne, »og saa saa jeg mig lidt om, mens du var borte. Henne i Hjørneskabet fandt jeg baade Kaffe og Sukker og et helt Krus Fløde. Der stod ogsaa Julekagen.«

»Ja Hans Madsen var her selv med den i Gaar, og Fløden er fra Jens Nielsens. Folk er gode mod mig; men det smager ikke, naar man skal spise og drikke alene og lave det selv.«

»Tror du ikke, Kaffen vil smage nu?« spurgte Marie og skænkede op i Spølkummerne. »Jeg maa vel nok skænke i dem begge?«

»Om du maa!«

Hun satte atter Kedlen fra sig paa Ovntraaddet. Degnen stod endnu halv sanseløs inden for Døren.

»Vær saa god da!«

»Marie!« raabte Degnen ydmygt bedende og aabnede sin Favn imod hende. »Glædelig Jul, Marie!«

Hun tøvede et Øjeblik; hun kæmpede en liden Stund med sig selv; saa kom hun.

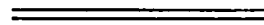
»Nu slipper du aldrig mere fra mig, Marie!«

Hun lagde begge sine Arme om hans Hals og lænede sin Pande mod hans Bryst ligesom overvældet af Livstræthed, Skam og modløs Selvopgiven. Angesten var større end Haabet, Fortiden rugede med sine dybe Skygger over Nuet, og hun udbrød med et tungt Suk: »Skal vi kun ikke begge fortryde det, vi usle, skrøbelige Stakler!«

»Nej, Marie! Dette skal vi aldrig fortryde,« sagde Degnen med Vished; »thi det er min faste Tro,

at her har Vorherre haft ved Tømmen, og han har ikke ført os sammen til ny Fordærvelse, men til nyt Aar og nyt Liv. Ogsaa til os, ja til os to skrøbelige Stakler lød det i Nat, da vi fandt hinanden, da Mørket i vor Sjæl var dybest:

Eder er i Dag en Frelser født.

»KONGEN«.

I Bæltet ligger den lille Ø Stakø. Langs Strandkanten har den flade Syltenge, og inden for dem er der frugtbare Kornagre, der skraaner jævnt opad imod Øens Midte. Her ligger Øens eneste By med sine Huse og Gaarde i tæt Kreds omkring Kirken. Ifølge »Trap« er der 26 Gaarde og 43 Huse med ialt 332 Indbyggere, der ernærer sig af Agerbrug, Søfart og Fiskeri.

Den fornemste Mand paa Øen er Morten Rasmussen. Hans Gaard er paa 28 Tdr. Land, det vil sige dobbelt saa stor som nogen af de andre Stakømænds. Desuden har han Penge i Sparekassen, Banken og i flere af de store Bøndergaarde inde paa Kysten. Naar Stakømændene kommer sammen, hvad enten det er for at drøfte de fælles Anliggender paa »Stævnet« eller i et muntert Gildeslag, har Morten Rasmussen Forsædet. Han tænker paa hele Øens Vegne og taler paa hele Øens Vegne, og hele Øen staar sig godt derved.

Naar en af de andre Gaardmænd paa Stakø i en snæver Vending mangler en Snes Kroner, veed han altid, at han kan faa dem hos Morten Rasmussen, og er det galt fat med et Garn for en af Fiskerne, eller er der en Sømandskone, som i hele Maaneder hverken har set Brev eller Hyre fra Manden, saa er Morten deres sikre Tilflugt. Og Hjælpen ydes ikke karrigt

eller knebent eller med Hovmod eller Vrantenhed, men af et godt Hjerte og jævnmodigt Sind.

Heller ikke holder Morten sig tilbage, naar en større Kamp skal udkæmpes paa den hele Øs Vegne enten med Amtsraadet eller en lignende Autoritet. Af sin egen Lomme betaler han Sagføreren, og for egen Regning farter han rundt til Ministerium og Siftamtmand, eller hvor det ellers behøves — ikke rustet med hadske Vaaben og stædig Trods, men understøttet af en vis polisk Troværdighed og skælmsk Medgørlighed, som sætter de fornemme Mænd i godt Humør og hjælper dem til at se velvilligt paa Stakøboernes Sag. Kun en eneste Gang vides det, at Morten har vendt det hvide ud, og det er endda snarere noget, man slutter sig til, end man egentlig veed Besked om. Det var en af Fiskerne ovre fra Øen, hvis Kone var dødssyg, og saa sejlede han ned til Købstaden for at hente Distriktslægen. Stormvejr var det og tilmed en knagende Kulde, saa den gamle Bulderbasse nægtede at gaa med Fiskeren og henviste ham til den praktiserende Læge oppe paa Torvet. Men denne var kørt ud i Praksis, og modfalden og raadvild søgte Fiskeren ind til sin Købmand, hvor Tilfældet vil, at Morten Rasmussen er til Stede. »Du har ikke taget Doktoren paa den rette Vis,« sagde Morten, da Fiskeren havde klaget ham sin Nød. »Gaa du barestens ned, og gør din Baad klar, saa skal jeg mi' Sæl nok faa fat i Doktoren.« Og meget rigtig! Tyve Minutter efter saa man Distriktslægen i sin vældige Pels vralte ud ad Skibsbroen, fulgt af Morten, som bar Fodposen. Begge var de kogrøde i Hovederne, saa Fiskeren forstod straks, at der havde staaet et Slag. Men dette nævnede Morten aldrig med Ord; tværtimod gik han selv med i Baaden, hjalp Doktoren til Sæde og pakkede hans Ben omhyggeligt ned i Fodposen. Derefter satte han sig selv paa Agtertoften og sagde til Fiskeren: »Nu passer jeg Roret, Jakob, saa kan du holde Øje med Sejlene, Jeg sagde nok, at du havde hørt fejl Besked. Doktoren har aldrig nægtet at gaa med dig

ud; han forlanger barestens, at her er Folk med, som han kan stole paa. Og det er ikke mer end rimeligt. Ligger vi her og vender Kølen i Vejret og taber Doktoren ud af Fodposen, saa er det mi' Sæl os Stakøboere, det gaar ud over. Den anden Spyttegøg oppe paa Torvet har jo ingen Erfaring. Tror du, han kan kurere en Stakøboer, naar der rigtig kommer noget paa?«

Af den Sort Folk var Morten Rasmussen. Han tænkte paa hele Øens Vegne og handlede paa hele Øens Vegne, og paa Stakø var der ingen, der havde nogen anden Mening end hans. Derfor kaldtes han i Omtale, saa vel inde i Købstaden som langs hele Kysten, aldrig andet end »Kongen«, Kongen paa Stakø.

Selvsikker og firskaaren sidder han en tidlig Sommermorgen foran Bordenden i sin Dagligstue. Han er en Mand paa de tres, lidt over Middelhøjde med kortklippet, sort- og hvidsprængt Haar og det brede Ansigt rammet ind af et ligeledes kortklippet, sølvgraat Hage- og Kindskæg. Næsen er lige og fintbygget, Øjnene graabrune med store, mørke Bryn og skælmske Rynker hen imod Tindingerne, Trækkene fastskaarne og regelrette. Han sidder i Skjorteærmer med en opsnøret Tobakspung foran sig og stopper af den sin sorte, lille Træpibe. Et af de smaa, rødmalede Vinduer ud til Gaarden staar aabent, og mellem Udhusenes to Fløje har man Udsigt ned over et Par Kornmarker og »Sylten« til det blaa Bælt. Hinsides Bæltet i næppe en Fjerdingvejs Afstand ser man den fynske Kyst med sine grønne Skovkupler, hvide Bygmarker og pyntelige, sortstolpede Huse. Man ser ogsaa tæt nede ved Stranden en Proprietærgaard med anselige Længer; Stuehusets røde Tegltag og fire hvide Skorstene staar som en landskabelig Dekoration paa den mørke Skovbræmme i Baggrunden.

Da gaar Døren op, og en høj, ung Mand træder ind. Han er i graat Sommertøj og Straahat. Morten snører sin Tobakspung sammen og ser forbavset op.

»God Morgen, Fader!«

»God Morgen, Niels! Hvordan kommer du her paa denne Tid?«

»Ja det er ikke for det gode. Nu er jeg færdig ovre hos Ristofts,« svarede den unge Mand og slog ud med Hatten i Retning af den røde Gaard hinsides Bæltet.

»Hvad skal det sige?« spurgte Morten og begyndte at trække paa Brynene.

»Jeg skal fortælle dig det hele,« sagde Sønnen, idet han smed sin Hat hen ad Bordet og satte sig ved den nederste Bordende lige over for Faderen. »Ristoft kom hjem i Gaar. De har faaet Ferie inde i Rigsdagen.«

»Naa og saa?«

»Ja mens han var borte, havde jeg gjort noget, som han ikke syntes om, og saa jog han mig paa Porten med det samme.«

»Hvis saa er, at du har gjort noget Keltringværk eller paa den Maade,« sagde Morten og flyttede urolig paa sig, »saa vil jeg sige dig, Niels, at saa faar jeg aldrig en glad Time mer. Jeg fæstede dig til Ristovding, fordi han trængte til en Forkarl, han kunde stole paa, mens han laa inde i Rigsdagen, og jeg sagde, at jeg indestod for dig. Hvad har du gjort, Dreng?«

»Jeg har forlovet mig med Gusta.«

»Med Gusta Ristovt! Med Ristovdens Gusta!« udbrød Faderen med stigende Forbavselse, men opklarende Træk. »Er det det, du er smidt paa Porten for?«

»Ja. Jeg tænkte egentlig ikke, at han vilde tage os det saa ilde op, for hvad Formuesomstændigheder angaar, kan du vel nok hamle op med Strandskovmanden, og Gustas Moder var glad nok ved det; hun forlangte blot, at Ristoft skulde give sit Minde først. Naa, saa kom jeg ogsaa frem med det hele, saa snart han var vel inden for Døren; men du milde! Sikken et Hus! Han sagde rent ud, at det skulde der ikke blive noget af, saa længe hans Øjne saa Lyset.«

»Gjorde Ristovding?« udbrød Morten i lige oprigtig Forbavselse.

»Jeg vidste godt, at han i det sidste Aars Tid havde gaaet og fløjet for Jægermesteren ovre paa Aagaard; men Gusta har jo nu sagt, at han hverken for lidt eller meget vil have den Stadsjunker, og saa for Resten indbildte jeg mig, at jeg kunde være lige saa god som Gusta.«

»Er du da ikke det?«

»Nej, nej! Jeg har hverken den Opdragelse eller Dannelse. Han klagede ikke paa min Dygtighed som Landmand, og enhver kunde være god for sig, men naar han skulde sige sin Mening, var der visse Kløfter, som aldrig kunde udfyldes, og der var et gammelt Ord, som sagde: Lige børn leger bedst.«

»Sagde Ristovding det?«

»Ja, jeg kan ikke rede for alt det, han sagde, men Slutningen var den: Vil De pakke Deres Tøj i Aften, i Morgen tidlig forlader De Gaarden. De fortæller Folkene, at Deres Fader vil have Dem hjem, nu da Høsten stunder til, og at jeg har givet Dem Lov til at rejse. Jeg har i alle andre Maader været tilfreds med Dem og vil ikke blamere Dem; men det er nødvendigt, at De snarest muligt forlader Gaarden. Jeg har andre Planer med Gusta, og de skal ikke forstyrres af saadanne dumme Barnestreger.«

»Nu har jeg mi' Sæl aldrig hørt saa galt,« sagde Morten og tændte sindigt sin Pibe. »Hvem skulde have tænkt det for halvtredsindstyve Aar siden, at Ristovding skulde blive saa fornem paa sine gamle Dage. Da var han en stakkels forældreløs Fattighusdreng, som min Fader tog til sig af Naade og Barmhjertighed. Og han gik her i Gaarden, og aldrig blev der, hvad Føde og Klæder angaar, gjort Forskel paa ham og mig, skønt jeg var eneste Søn. Og siden, da det viste sig, at han havde Lyst til Bogen, og han var bleven konfirmeret, fik Fader ham ind paa Herredskontoret og betalte for ham der, og lige saadan da han siden hen skulde have sin Prokuratoreksamen.«

»Ja det kan vel hverken du eller jeg tage os til Indtægt nu,« sagde Niels langsomt. »Havde Ristoft ikke selv haft Hoved som Vilje, saa havde de faa Hundrede Kroner, Bedstefader spenderede, nok ikke hjulpet ham stort.«

»Ja, ja. Jeg kommer ogsaa blot til at mindes det, ved det han snakker om »lige Børn«. Han blev Fuldmægtig inde hos Kancelliraad Bruun og ejede ikke mer, end at han akkurat kunde købe sig en Lapsestok for, og saa spankede han ud til Strandskovgaard om Søndagen og gjorde sine Hoser grønne hos den gamle Madam Jessen, indtil han tilsidst løb af med hendes eneste Datter og fik Gaarden oven i Købet. Men gamle Madam Jessen — ja de kaldte hende Madame; men hun var ellers saa jævn og god en Bondekone som nogen her paa denne Ø, og Datteren, som blev Madam Ristovde, hun har da heller aldrig lært andet Maal end ærligt, bredt Fynbomaal. Hvor er saa den store Ulighed og Fornemhed kommen fra?«

»Ristoft er vel netop stolt, fordi han selv har banet sig Vej. Og saa higer han efter den ydre Fornemhed, for end mere at dække over den trange Barndomstid. Jeg mener naturligvis, at han i dette Stykke har stor Uret, men alligevel maa jeg se op til ham. Det er ikke blot alle Lovsager, han er inde i; men siden han er bleven Landmand tillige, har han gjort Strandskov til en Mønstergaard. Ogsaa som Landvæsenskommissær og Folketingsmand viser han jo en enestaaende Dygtighed.«

»Har du ikke en Svovlstik, Niels? For jeg glemmer mi' Sæl rent at bakke.«

Morten fik Ild og dampede af alle Livsens Kræfter. Gennem det rødmalede Vindue saa han over mod Gaarden hinsides Bæltet, og til samme Tid spillede der en hel Række smaa, poliske Trækninger om Mundvigene og de ydre Øjenkroge. Sønnen havde trukket sin Straahat hen foran sig og drejede den langsomt rundt paa Bordet med Blikket paa den gule Pul.

»Naa, men hvad sagde du?« spurgte Morten omsider. »Blev du ikke gal og skældte ham ud?«

»Jeg sagde ikke et Muk. Jeg stod som lamslaaet og vidste knap til mig selv, før jeg kom op i mit Kammer og skulde til at pakke mit Tøj. Jeg fik ikke Søvn i mine Øjne den hele Nat, men laa og tumlede med alt det, jeg vilde sige og gøre, naar det blev Morgen. Og da saa Morgenen kom, gjorde jeg ingenting alligevel. Hvad skulde det heller nytte? Det vilde kun føre til yderligere Ufred og Spektakel og siden bringe baade dem og os i Folkemunde.«

»Det var mi' Sæl fornuftig tænkt og gjort af dig, min Dreng! Slaa du dig saa bare til Taals for det første, saa kommer der vel en Dag, vi faar den store Mand i Tale, forudsat, at du nu tror, du kan stole paa Gusta.«

»Jo Gusta kan jeg stole paa,« svarede Sønnen tryg.

Dette hændte i Sommeren tre og firs. I Oktober samledes Rigsdagen som ellers, og Arbejdet derinde gik den sædvanlige skæve Gang indtil Natten mellem den 31. Marts og den 1. April, da det hele pludselig gik i Staa, saasom Konsejlspræsidenten til største Bestyrtelse for samtlige Lovgivere erklærede Folketinget for opløst.

Rigsdagsmændene rejste altsaa hjem, og nye Valg blev udskrevne. Der var Kamp mellem Højre og Venstre over hele Linien og vældigt Røre overalt.

Et Par Dage før de nye Valg skulde finde Sted, stod en Baad ud fra Stakø og strøg for en rask Sidevind over imod Strandskov. Ved Roret sad selve »Kongen«.

Da han havde fortøjet Baaden ved den lille Pælebro, som var ud for Strandskovgaards store Lade, afførte han sig først en glinsende gul Olietrøje med sorte Hornknapper, derefter et Par luvslidte Vadmelsbukser af uhyre Vidde og saas nu iført en fin, mørkeblaa Klædesdragt af Sømandssnit. Efter at have stuvet de nævnte Overtræk ned i Rummet under Agtertoften, gik

han fra Borde og satte Kaasen efter det teglhængte Hus med de fire hvide Skorstene.

Han blev vist ind i Kontoret. Der traf han Ristoft ved Skrivebordet i fuldt Arbejde.

»God Dag! god Dag! min gamle Ven!« udbrød Proprietæren med stor Livlighed og sprang overrasket op. »Naa hvordan staar det til ovre paa din Ø? Ja Niels og jeg skiltes lidt brat; han og Gusta havde begyndt at lege Kærester, og det vilde jeg ikke finde mig i. Jeg vidste, at du tænkte som jeg i det Stykke og ganske billigede min Adfærd; men for Resten er din Niels en Dævels flink Fyr, rigtig en Gut efter mit Hjerte. Naa, det kan vi tale om en anden Gang; nu har vi jo Hovedet fuldt af denne Valgkommers. Jeg har været i Ilden fra Morgen til Aften, siden jeg kom hjem. Der agiteres, som du veed, stærkt af Venstre her i Kredsen for denne Povl Madsen —«

»Den Torskeflab!« indskød Morten, »for det er han mi' Sæl!«

»Hahaha!« lo Proprietæren, »ja det er der ingen Tvivl om; men der er alligevel de Sogne, hvor han har Stemningen for sig, saa jeg har været nødt til at følge ham fra By til By. Derfor er jeg ikke naaet at komme til Stakø, og desuden veed jeg jo, at Stakøboerne er trofaste Højremænd. Ikke des mindre er jeg meget glad over, at du kommer, Morten, for at vi kan tale om Sagerne. Vil du have, at jeg skal holde et Møde ovre paa din Ø, saa skal jeg komme, og det endnu i denne Eftermiddag. Men kan jeg blive fri, ser jeg det helst, for Tiden er optaget. Men lad os nu allerførst faa Fyr paa en Cigar!«

»Ja det er rigtigt, Ristovde! Lad os faa Dampen op, saa gaar Kværnen bedst,« sagde Morten med sin velvillige Smaalatter og satte sig bred og sikker i Sofaen bag det firkantede Mahognibord. »Tak, tak! Nej du skal ikke bryde dig om Kniv; mine Fortænder er som rene Uldsakse; det er Smaating for dem at bide Spidsen af en Cigar. Ja se det var dette Valg, vi skulde snakke om. Jeg veed mi' Sæl ikke, hvad jeg

skal gøre ved mine gode Stakøboere; de er bleven helt rebelske i den sidste Tid.«

»Hvad siger du, Mand! Hvad er det, du siger!« udbrød Ristoft med Skrækken malet i alle Miner. »Du vil dog vel ikke sige, at Stakøboerne er blevne Venstremænd og vil stemme paa Povl Madsen.«

»Den Torskeflab!« udbrød Morten opirret; »nej, Stakøboerne er sikre nok, naar barestens de bliver taget paa den rette Maade.«

»Ja, hvad mener du da med, at du kalder dem rebelske?«

»Det stammer, ser du, fra denne hersens — — men sig mig allerførst, Hans Jørgen, er det dig ikke temmelig ligegyldigt, enten du bliver valgt, eller du dumper nu i Overmorgen?«

»Er du gal! Tror du, det er mig ligegyldigt!«

»Ja hvad! du har jo nok at tænke paa alligevel, og er det saa noget for dig at kere dig om det Rigsdagsvrøvl! Hvis jeg var i dit Sted, saa trak jeg mig tilbage paa selve Valgdagen, sagde Farvel og Tak og overlod Valpladsen til den anden Gavflab.«

»Det kan siges,« sagde Proprietæren med tænksom Mine og værdigt Alvor, »at jeg har nok at tage Vare uden for Rigsdagen; men jeg har lagt et saa stort Arbejde ind paa at vinde i denne Kamp, og Sejren er mig i Grunden saa vis, at jeg ikke for alt i Verden vilde gøre det, du siger. Det vilde jo ogsaa være det skændigste Forræderi mod alle mine Vælgere, som stoler paa mig, ja mod hele vort Parti. Desuden, vil jeg sige dig, er der noget eget lokkende ved at være med i det Liv, der leves i Rigsdagssalen; man veed, at hvert Øje lige fra Bornholm til Færøerne er rettet paa dette Punkt; hvert Ord, der tales, vejes og drøftes over hele Landet, og for den, der møder op med visse Forudsætninger, er det en Magtstilling, som ingen, der først har erobret den, uden særlig tvingende Grunde igen giver Slip paa. Men hvad mente du med, at Stakøboerne var rebelske? Du gjorde mig helt angest, Mand!«

»Ja det stammer jo altsammen, som jeg før begyndte paa, fra dette hersens med Gusta og Niels. Folk har paa en eller anden Vis faaet snuset op, hvad Aarsagen var til, at min Søn blev smidt paa Døren, og de siger, at den Tort, du der har vist Niels, er et Slag lige i Synet paa alle Stakøboerne. De er mi' Sæl, ligesom de er forrykte, Hans Jørgen.«

»Jamen, jamen, gode Morten! Det er da et helt forkert Syn. Hver kan jo være god for sig og — —«

»Ja og lige Børn leger bedst,« fortsatte Morten med spillende Mundvige; »alt det har jeg forklaret dem; men de siger, at hvis jeg giver dig min Stemme paa Valgdagen, saa har jeg ingen Ære i Livet, og saa vil de ikke mere regne mig for deres første Mand. Se, det var det, jeg tog herover for at sige dig, Hans Jørgen, for at du kan vide Grunden til, at jeg ikke denne Gang kan stemme paa dig.«

Proprietær Ristoft tav et Øjeblik og saa eftertænksomt ned paa sine Støvlenæser. Derpaa hævede han Hovedet rask og sagde:

»Ja, ja, kære Ven! Naar du ikke kan, saa kan du ikke, saa maa jeg undvære din Stemme denne Gang, hvor ondt det gør mig.«

»Men det værste er — du kender jo Stakøboerne — at naar jeg ikke stemmer paa dig, saa stemmer de andre mi' Sæl heller ikke.«

»Er I da gale allesammen!« udbrød Ristoft og sprang op fra Sofaen. »Har jeg maaske ikke Lov til at gifte min Datter, med hvem jeg vil?«

»Naturligvis. Men nu har de engang sat sig i Hovedet, at det er saadan en Slags Fornemhed fra din Side. Du er gaaet ind i en anden Stand, siger de; du vil være Justitsraad og Ridder af Dannebroge; dine Interesser er ikke længer vore, og du ser ned paa almindelige Bønderfolk. Har jeg saa ikke Grund til at sige, at de er bleven helt rebelske? Jo mi' Sæl er de saa.«

Proprietær Ristoft grundede atter nogle Øjeblikke

paa det, saa gik han lige hen til Morten, saa ham ind i Ansigtet og sagde:

»Skal vi saa ikke holde op med det Komediespil? Alt det, du der lægger i Munden paa Stakøboerne, er jo ikke andet, end hvad du selv tænker og vil. Jeg har kendt dig før i Dag, Morten.«

»Ja, ja, hvis du heller vil, at vi skal tale rent ud af Posen,« sagde Morten sindigt, »saa er jeg ogsaa med til det. Lad mig da sige dig lige rent ud, Hans Jørgen, at jeg kunde næppe tro mine egne Øren, da min Søn kom hjem og fortalte mig, at du havde smidt ham paa Porten, ikke fordi han havde bevist nogen Slags Uærlighed eller Forsømmelighed, men fordi han og Gusta vilde være Kærestefolk. Jeg kunde ikke skønne andet, end at Niels var lige saa god Karl som Gusta var Pige, og naar saa jeg tænkte tilbage paa vor Barndom og Ungdom, saa tyktes det mig, at det var en ilde Fornemhed, der var kommen over dig. Og saa lovede jeg mig selv, at næste Gang, der skulde være Valg, skulde du blive fri for min og Stakøboernes Stemmer. Du skal naturligvis have Lov til at gifte din Datter, med hvem du vil; men vi har da mi' Sæl ossensaa Lov til at give vore Stemmer, til hvem vi vil.«

»Selvfølgelig, selvfølgelig! Ja saa maa jeg jo regne med en tresindstyve Stemmer færre denne Gang,« sagde Ristoft koldt. »Ikke des mindre haaber jeg alligevel at holde Stillingen.«

»Skal vi sige seks og tres? Vi er nu egentlig otte og tres; men Mikkel Funk ligger med et brækket Ben, og Rasmus Fisker er saa aflægs nu, saa ham kan vi vel ikke faa stablet i Baaden.«

»Jeg troede heller ikke, det var fornødent at ruste Baadene, naar I ikke vil stemme.«

»Mi' Sæl vil vi stemme. Har du nogen Sinde oplevet en Valgdag, hvor vi Stakøboere ikke mødte alle som een og gav vor Stemme! Men dig vil vi ikke stemme paa; vi stemmer paa Povl Madsen, den Flab.«

»Paa Povl Madsen! Lige stik imod eders Over-

bevisning! Naa det kan man kalde det oplyste Vælgerfolk!«

»Du kan kalde det, hvad du vil. Men det maa du altsaa tage i Betragtning, at det er ikke blot seks og tresindstyve Stemmer, du mister, men tillige seks og tres, din Modkandidat vinder; det gør en Forskel paa et Hundrede og to og tredive — og saa er jeg bange for, at du dumper, Hans Jørgen!«

Ristoft tav. Han stod bleg og bed sig i Underlæben.

»Se, jeg mener nu, at det er en Ting, du ikke behøver at tage dig nær, enten du bliver valgt til Rigsdagsmand i Overmorgen eller ikke. Men jeg vilde ærligt sige dig, hvordan Sagerne staar, saa du kan trække dig tilbage i Tide, for jeg tror nu ligegodt ikke, du kan undvære Stakøboerne i Overmorgen.«

Ristoft tav fremdeles. Morten rejste sig.

»Ja, nu har jeg udrettet mit Ærinde, og saa vil jeg sige dig Farvel, Ristovde.«

Ristoft saa op.

»Vi kan jo da tale om det,« sagde han lavt og kæmpede for at faa Herredømme over Stemmen. Men Morten afbrød ham.

»Der er ikke mer at tale om. Jeg har i Sinde at samle Mændene paa »Stævnet« i Eftermiddag Kl. 4, for at vi kan tage Beslutning, om hvordan vi skal forholde os i Overmorgen. Og hvis saa er, at du vil have vore Stemmer, saa kan du høre over til os ved den Tid og tage din Kone og Gusta med. Du har ikke behov at holde nogen Valgtale eller udlægge det politiske for os, for det forstaar vi Stakøboere os alligevel ikke noget paa. Du kan barestens træde frem, naar vi alle er samlede, og sige: »Jeg er kommen herover i Dag for at give mit Minde til, at Mortens Søn og min Datter bliver Mand og Kone.« Og saa staar jeg frem og siger: »Ja værsgod allesammen, og gaa med over, saa drikker vi Jaord med det samme.« Men skulde det nu være, at du beslutter dig til det, maa du gerne aventere os om det en Times Tid i Forvejen.

Du kan jo sende Flaget til Tops her ude i Haven. Det kan vi saa rart se ovre fra vore Stuevinduer, og saa veed vi, at det betyder et Par Boller Punch for os gamle i Aften og Fryd og Glæde for de unge.«

Morten gik. Ristoft fulgte ham ikke til Dørs; men to Timer efter gik Flaget til Vejrs paa den hvide Flagstang ovre i Strandskovgaards Have.

Og to Dage efter stævnede seks og tresindstyve Stakøboere i otte Baade ind til Købstaden med »Kongen«s Baad i Spidsen. Alle seks og tres stemte som ellers paa deres gamle Rigsdagsmand, óg Klokken fire om Eftermiddagen forkyndte Valgbestyrelsens Formand fra Tribunen, at Proprietær Ristoft til Strandskovgaard var genvalgt til Kredsens Folketingsmand. Han havde 59 Stemmer flere end sin Modkandidat Povl Madsen.

INDHOLDSFORTEGNELSE

